

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΜΕ ΗΘΟΣ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΤΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ : ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΑΡΙΤΟΣ
: ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΤΡΥΦΩΝ ΒΑΣΙΛΑΓΚΟΣ

ΠΑΤΡΑ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2008

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ – CSR Corporate Social Responsibility) είναι ένας από τους πιο δυναμικούς και απαιτητικούς τομείς δραστηριότητας για τη σύγχρονη επιχείρηση. Υποδηλώνει την ισόρροπη αντιμετώπιση της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής επίδρασης της λειτουργίας μιας επιχείρησης και βασίζεται στο τρίπτυχο της οικονομικής ανάπτυξης, της βιωσιμότητας και της κοινωνικής συνοχής. Η αναγνώριση από τις σύγχρονες κοινωνίες της ανάγκης για ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη και των θεμελιωδών αλλαγών που αυτή προϋποθέτει για τον τρόπο που οργανώνονται και λειτουργούν οι επιχειρήσεις, αποτελεί την κύρια αιτία για την ανάπτυξη και διάδοση της ιδέας της ΕΚΕ.

Τα τελευταία χρόνια οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κόσμου έχουν αρχίσει να απομακρύνονται από τις παραδοσιακές αντιλήψεις που περιόριζαν τον κοινωνικό τους ρόλο απλώς σε ορισμένες δωρεές για κοινωφελείς σκοπούς, σε χορηγίες εκδηλώσεων και σε μέτρα βασικής φροντίδας για τους εργαζόμενους και υιοθετούν σταδιακά μια συστηματική και στρατηγική προσέγγιση της διαχείρισης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης τους, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον του. Με αυτή την μεταστροφή στοχεύουν στη μακροπρόθεσμη αύξηση της απόδοσης τους μέσα από πρακτικές που ικανοποιούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, δηλαδή, τα άτομα και τις ομάδες που μπορούν να επηρεάσουν και να επηρεαστούν από τη λειτουργία μιας επιχείρησης.

Επιπροσθέτως, οι πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση προκαλούν ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές με συνέπεια τη ριζική αλλαγή των προσδοκιών της κοινωνίας για το ρόλο των επιχειρήσεων.

Οι εταιρίες κρίνονται, πλέον, όχι μόνο με βάση οικονομικά αποτελέσματα ή την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρουν, αλλά και με βάση περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια. Η ΕΚΕ αναδείχθηκε ως εξέχον θέμα για τον επιχειρηματικό κόσμο από τις

αρχές της δεκαετίας του '90, κυρίως μέσα από μια σειρά «σκανδάλων» ή δυσφημιστικών εκστρατειών που έπληξαν μια σειρά από μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις και που προκάλεσαν τη συνειδητοποίηση εκ μέρους των επιχειρήσεων του πόσο ευαίσθητες ήταν σε ζητήματα που συχνά δεν άπτονταν των προϊόντων που παράγουν και των υπηρεσιών που προσφέρουν.

Έκτοτε, το θέμα της συστηματικής διαχείρισης της κοινωνικής ευθύνης από τις επιχειρήσεις έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις σε ολόκληρο τον κόσμο και ιδιαίτερα στην Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το 2001 την Πράσινη Βίβλο για την ΕΚΕ και σήμερα βρίσκεται στη διαδικασία επεξεργασίας σχετικού Σχεδίου Οδηγίας. Σε εθνικό επίπεδο, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν θεσπίσει την υποχρέωση δημοσίευσης συγκεκριμένων στοιχείων για τα περιβαλλοντικά, εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα που προκύπτουν από τη δραστηριότητα των μεγαλύτερων επιχειρήσεων.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως η «έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρίες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και οικολογικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέλη». Άλλοι ορισμοί τονίζουν τη δέσμευση των επιχειρήσεων σε αρχές «ηθικής» συμπεριφοράς, ωστόσο, οι περισσότεροι ορισμοί συμφωνούν πως η κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση

λαμβάνει υπ' όψιν της ζητήματα που προκύπτουν από τη λειτουργία της σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα δικαιώματα και την ποιότητα ζωής των εργαζομένων και την ευρύτερη κοινωνία μέσα στην οποία δραστηριοποιείται. Μέσω της ΕΚΕ επιδιώκεται η εθελοντική αυτορύθμιση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ώστε να εξασφαλίζεται ο σεβασμός για τα ζητήματα αυτά με τη χρήση συστημάτων διαχείρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, την υποστήριξη τοπικών κοινοτήτων και άλλων επωφελών κοινωνικών πρωτοβουλιών (π.χ. **απασχόληση ατόμων από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού**) και τη δημιουργία ενός δίκαιου, ασφαλούς και δημιουργικού εργασιακού περιβάλλοντος.

Η έννοια της ΕΚΕ εξελίσσεται διαρκώς, ώστε να συμπεριλάβει και τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών για τη θέσπιση προτύπων, την συστηματική παρακολούθηση, τον έλεγχο και την πιστοποίηση των διαδικασιών κοινωνικού ελέγχου, που χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις. Σταδιακά προκύπτουν όλο και περισσότερες διεθνείς πρωτοβουλίες για την προώθηση, ανάπτυξη και συστηματοποίηση της ΕΚΕ. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εθνικά και υπερεθνικά δίκτυα συνεργασίας επιχειρήσεων και επιχειρηματικών ενώσεων, τα διεθνή πρότυπα διαχείρισης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, το κίνημα για τις ηθικές επενδύσεις και οι αντίστοιχοι δείκτες κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων και οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ο.Η.Ε.

Το 2000 δημιουργήθηκε μετά από πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το Global Compact, με στόχο να ενώσει τις προσπάθειες επιχειρήσεων, συνδικαλιστικών φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς. Μέσω του Global Compact ο Ο.Η.Ε. επιχειρεί να προωθήσει την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και να καταστήσει τις επιχειρήσεις μέρος της λύσης των προβλημάτων που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση. Σήμερα εκατοντάδες επιχειρήσεις

και οργανώσεις από ολόκληρο τον κόσμο έχουν ενταχθεί σε αυτήν την εθελοντική προσπάθεια.

Παράλληλα με την αύξηση των προσδοκιών των ενδιαφερομένων μερών και της κοινής γνώμης σε ότι αφορά τον κοινωνικό ρόλο των επιχειρήσεων, παρατηρείται πως τα ενδιαφερόμενα μέρη και ιδιαίτερα οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι ενώσεις τοπικών συμφερόντων, συνειδητοποιούν σταδιακά τη μεγαλύτερη δύναμη που τους εξασφαλίζουν οι νέες τεχνολογικές και πολιτικές συνθήκες έναντι των εταιριών και κινητοποιούνται εντονότερα για την προώθηση των αιτημάτων και προσδοκιών τους.

Οι καταναλωτές, παρουσιάζουν επίσης μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την κοινωνική και περιβαλλοντική επίδραση των προϊόντων και υπηρεσιών που αγοράζουν καθώς και των εταιριών που τα προσφέρουν. Το 70% των ευρωπαϊκών καταναλωτών υποστηρίζει, ότι η κοινωνική ευθύνη μιας επιχείρησης επηρεάζει τις αγοραστικές του αποφάσεις και ο ένας στους πέντε καταναλωτές είναι διατεθειμένος να πληρώσει ακριβότερα για περιβαλλοντικά και κοινωνικά πιο «υπεύθυνα» προϊόντα.

Παρομοίως, οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται περισσότερο για την κοινωνική συμπεριφορά των εργοδοτών τους και οι εταιρείες που φαίνονται να υποστηρίζουν πιο ενεργητικά τις ανάγκες της κοινωνίας συγκρατούν ευκολότερα τους καλύτερους υπαλλήλους τους ή προσλαμβάνουν σταδιακά άτομα που συνήθως αποτελούν θύματα διακρίσεων και προκαταλήψεων, ανεξάρτητα από τα εργασιακά προσόντα και τη διαθεσιμότητά τους. Ενδεικτική αυτής της αυξημένης ισχύος των καταναλωτών και των μη κυβερνητικών οργάνσεων αποτελεί η τάση που παρουσιάζεται σε πολλές μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις για την επέκταση της εφαρμογής της ΕΚΕ και στα ευρύτερα δίκτυα των συνεργατών τους στην αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
2. Ορισμοί Ε.Κ.Ε.....	10
2.1.Ορισμός Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.....	10
2.1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	13
2.1.2 Διεθνής ορισμός.....	13
3. Αρχές, Πολιτική και Κατηγορίες Ε.Κ.Ε.....	13
3.1Βασικές Αρχές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.....	13
3.2 Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.....	15
3.3 Κατηγορίες Εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.....	18
3.3.1 Κοινωνικό Μάρκετινγκ.....	19
4.Η Ε.Κ.Ε στις μεγάλες εταιρίες.....	20
4.1 Παραδείγματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης των Μεγάλων Επιχειρήσεων	20
5. Η Ε.Κ.Ε. σε μικρές εταιρίες.....	38
5.1.Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και ΜικροΜεσαίες Επιχειρήσεις.....	38
5.2. Ερωτήματα Ε.Κ.Ε. σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	39
5.2.1. Παραδείγματα πρακτικών εφαρμογών Ε.Κ.Ε.....	39
5.2.2 Αποδοχή πρακτικών από εργαζόμενους.....	44
5.2.3. Δυσκολίες κατά την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.....	46
5.2.4 Δράσεις που εμπίπτουν στην έννοια της Ε.Κ.Ε.....	47
5.2.5. Ορισμός Ε.Κ.Ε.....	49
5.2.6. Τομείς Ε.Κ.Ε. κατά σημαντικότητα.....	51
5.2.7 Οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.	52
5.2.8. Έκταση εφαρμογής πρακτικών Ε.Κ.Ε. από μικρομεσαίες επιχειρήσεις...54	
5.2.9. Ανασταλτικοί παράγοντες.....	55
5.2.10. Ιεράρχηση αποτρεπτικών παραγόντων.....	57

5.2.11. Οικονομικό κόστος.....	58
5.2.12. Έμμεσα οφέλη.....	60
5.2.13. Προσδοκίες από δημόσιους φορείς.....	61
6. Εφαρμογές Ε.Κ.Ε. σε μικρές εταιρίες.....	62
6.1. Παραδείγματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σε Μικρομεσαίες και Μικρές Επιχειρήσεις.....	62
7. Τομείς της Ε.Κ.Ε.....	65
7.1. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ανά τομέα.....	65
7.1.1. Ευρύτερος δημόσιος Τομέας.....	66
7.1.2. Βιομηχανία.....	68
7.1.3. Αγροτικός, Κτηνοτροφικός και Αλιευτικός τομέας.....	70
7.1.4. Εμπόριο και υπηρεσίες.....	73
8. Η επικαιρότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.....	77
9. Προτάσεις για ενίσχυση της Ε.Κ.Ε σε Εθνικό επίπεδο.....	88
10. Προτοβουλίες που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε μία προσπάθεια αύξησης της διαφάνειας στις κοινωνικά κρίσιμες πολιτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις αλλά και της δημιουργίας κινήτρων για την τόνωση της κοινωνικής ευαισθησίας τους.....	85
11. Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	88
12. Ερωτήσεις-Απαντήσεις που βοηθούν στην κατανόηση του όρου της Ε.Κ.Ε.....	97
13. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	102
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	103

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εποχή μας η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει επηρεάσει τον τρόπο της ζωής μας σε όλους τους τομείς. Έτσι λοιπόν είναι σαφές ότι έχει υπάρξει μεγάλη ανάπτυξη και στον χώρο της βιομηχανίας και των επιχειρήσεων. Ο τρόπος διάρθρωσης δράσης και παραγωγής μιας επιχείρησης έχει εξελχθεί ριζικά. Αυτό θα μας βοηθούσε καλύτερα να το αντιλήφθουμε με το να σκεφτούμε το πως λειτουργούσε μια επιχείρηση πριν απο 50 χρόνια σε σχέση με σήμερα. Μέσω αυτού του απλού παραδείγματος μας είναι σαφές να αντιληφθούμε την διαφορά δράσης ενός συνοικιακού mini market συγκρητικά με ένα εμπορικό κέντρο (π.χ.carrefour). Οι σύγχρονες επιχειρήσεις για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα παγκόσμια πρότυπα υιοθετούν πολιτικές ανταγωνισμού και δίνουν μεγάλη βαρύτητα στην προβολή του δημοσίου προσώπου τους και της διαφήμισης.

Σε αυτό το σημείο, στην προβολή του δημοσίου προσώπου των επιχειρήσεων καθώς και στην στήριξη του βιοτικού επιπέδου των κοινοτήτων απο τις επιχειρήσεις μπαίνει σε εφαρμογή ο όρος ΕΚΕ, όπου παρακάτω θα αναλύσουμε δίνοντας πρίν ενα πλάνο σχετικά με την διάρθρωση της εργασίας μας, που αφορά την ΕΚΕ, τις κατηγορίες τις, δίνοντας βάση στο κοινωνικό Μάρκετινγκ με παραδείγματα που θα μας βοηθήσουν να καταλάβουμε εάν η ΕΚΕ λειτουργεί θετικά η αρνητικά για το γενικό σύνολο.Θα απαντήσουμε στην ερώτηση τι είναι η ΕΚΕ δίνοντας τον ορισμό σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο, θα αναφερθούμε στις κατηγορίες που συμπεριλαμβάνει η ΕΚΕ, αναλύοντας τον τομέα του Κοινωνικού Μάρκετινγκ και θα παραθέσουμε αρκετά παραδείγματα του τομέα αυτού για μεγάλες αλλά και για μικρομεσαίες επιχειρήσεις ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τη σημασία αλλά και το φάσμα

εφαρμογής αυτού.

Η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι ουσιαστικά μια έννοια με την οποία οι εταιρίες αποφασίζουν οικειοθελώς να συμβάλλουν για μια καλύτερη κοινωνία και ένα καθαρότερο περιβάλλον. Σε μία περίοδο όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να αναγνωρίσει τις κοινές αρχές της, όλο και περισσότερες ευρωπαϊκές εταιρείες αναγνωρίζουν την κοινωνική τους ευθύνη με τρόπο όλο και πιο σαφή, θεωρώντας την ως μέρος της ταυτότητάς τους. Αυτή η ευθύνη εκφράζεται προς στους υπαλλήλους και γενικότερα σε όλους τους παράγοντες που μπορούν να επηρεαστούν από μία επιχείρηση και οι οποίοι με τη σειρά τους μπορούν να επηρεάσουν την επιτυχία της. Αυτές οι εξελίξεις απηχούν τις αυξανόμενες προσδοκίες που έχουν οι ευρωπαίοι πολίτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά τον εξελισσόμενο ρόλο των εταιρειών στη νέα και μεταβαλλόμενη κοινωνία του σήμερα.

Σύμφωνα με το βασικό μήνυμα της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γοτεμποργκ τον Ιούνιο του 2001, η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και η περιβαλλοντική προστασία συμβαδίζουν μακροπρόθεσμα. Πολλοί παράγοντες καθοδηγούν αυτή την τάση προς την εταιρική κοινωνική ευθύνη: οι νέες ανησυχίες και προσδοκίες των πολιτών, των καταναλωτών, των δημόσιων αρχών και των επενδυτών στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και της βιομηχανικής αλλαγής σε μεγάλη κλίμακα, τα κοινωνικά κριτήρια που επηρεάζουν όλο και περισσότερο τις επενδυτικές αποφάσεις των ατόμων και των φορέων, τόσο ως καταναλωτών όσο και ως επενδυτών, η αυξημένη ανησυχία για τις ζημιές που προκαλεί η οικονομική δραστηριότητα στο περιβάλλον, η διαφάνεια στις επιχειρηματικές δραστηριότητες που επήλθε με την επανάσταση στις επικοινωνίες και τις σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών.

2. Ορισμοί Ε.Κ.Ε.

2.1.Ορισμός Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Σε πρώτο επίπεδο, ένα θέμα μείζονος σημασίας είναι ο προβληματισμός που περιβάλλει τον ορισμό της Ε.Κ.Ε. Είναι γεγονός ότι, παρά την ευρεία χρήση του όρου, απουσιάζει ένας ορισμός ο οποίος να είναι ευρέως αποδεκτός σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, κατά καιρούς έχουν δοθεί ορισμοί από διάφορους φορείς.

Το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη έχει υιοθετήσει τον ακόλουθο ορισμό: «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η οικειοθελής δέσμευση των επιχειρήσεων για ένταξη στις επιχειρηματικές τους πρακτικές κοινωνικών και περιβαλλοντικών δράσεων που είναι πέρα και πάνω απ' όσα επιβάλλονται από τη νομοθεσία και έχουν σχέση με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (εργαζόμενοι, μέτοχοι, συνεργάτες, προμηθευτές, επενδυτές, καταναλωτές, κοινότητες μέσα στις οποίες είναι δραστηριοποιημένες κ.λπ.)».

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ο ορισμός που αναγράφεται στο Πράσινο Βιβλίο (Ιούλιος 2001) είναι ο εξής: «Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι η έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη». Ο όρος «**ενδιαφερόμενα μέρη**» (ο πρωτότυπος αγγλικός όρος είναι stakeholders) προέρχεται από την ευρέως διαδεδομένη θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών. Στο πλαίσιο της θεωρίας αυτής ως ενδιαφερόμενα μέρη σε σχέση με μία επιχείρηση εκλαμβάνονται οι μέτοχοι (shareholders) και οι συμμετοχοί (stakeholders). Οι πρώτοι είναι αυτοί που έχουν τον έλεγχο μιας επιχείρησης (μέτοχοι, Διοικητικό Συμβούλιο, διευθυντές κ.λπ.) ενώ οι συμμετοχοί

(εργαζόμενοι, τοπικές κοινωνίες, πελάτες, η τοπική αυτοδιοίκηση κ.λπ.) εμπλέκονται - άμεσα ή έμμεσα – με τις δραστηριότητές της και επηρεάζονται από τις δράσεις της. Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς ότι η απουσία ενός γενικά αποδεκτού ορισμού οφείλεται στην ποικιλομορφία των τοπικών κοινωνιών.

Σε κάθε χώρα, σε κάθε κοινωνία, σε κάθε πολιτισμό η ζωή και η νοοτροπία των ανθρώπων διαφέρουν και ως φυσικό επακόλουθο διαφέρουν οι προτεραιότητες αλλά και τα προβλήματα που ανακύπτουν. Ωστόσο, μέσα από μια προσεκτική παρατήρηση των ορισμών που έχουν αποδοθεί κατά καιρούς στην Ε.Κ.Ε. μπορούν να διακριθούν ορισμένα κοινά σημεία. Το πιο βασικό χαρακτηριστικό είναι η έμφαση που αποδίδεται στην εκούσια –υπό την έννοια της εθελοντικής προσφοράς– φύση των δράσεων Ε.Κ.Ε. από την πλευρά των επιχειρήσεων. Η κοινωνική υπευθυνότητα δεν περιορίζεται στην αυστηρή τήρηση των νόμων, αλλά επεκτείνεται στην υιοθέτηση πρακτικών οι οποίες εστιάζουν στο ανθρώπινο δυναμικό, το περιβάλλον και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Με τον τρόπο αυτό εκτός από τη διάχυση της κουλτούρας της Ε.Κ.Ε. εντός μιας επιχείρησης επιτυγχάνεται και η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητάς της.

Ο όρος **Εταιρική κοινωνική ευθύνη** αναφέρεται στις ενέργειες των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην συμβολή αντιμετώπισης περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων. Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις αποτελούν οντότητες οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται, επηρεάζοντας και επηρεαζόμενες από τα δεδομένα της εποχής και του χώρου δράσης τους. Οφείλουν επομένως να αναγνωρίζουν την ευθύνη που τους αναλογεί, απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Να σέβονται δηλαδή τις αρχές και τις αξίες που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας (τον σεβασμό προς τον άνθρωπο - την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την παροχή ίσων ευκαιριών, τον σεβασμό στο περιβάλλον που κληρονομήσαμε και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής).

2.1.1 Ευρωπαϊκή Ένωση

Σήμερα, ο θεσμός της Εταιρικής ευθύνης, προσδιορίζεται και με πολιτικές και δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία στοχεύει να του δώσει μεγαλύτερη πολιτική προβολή, να επιβραβεύσει ευρωπαϊκές επιχειρήσεις για τις ενέργειές τους σε αυτόν τον τομέα και να ενθαρρύνει την ανάληψη μεγαλύτερων πρωτοβουλιών. Αναγνωρίζοντας ότι οι επιχειρήσεις έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην Εταιρική κοινωνική ευθύνη, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μπορεί να επιτύχει καλύτερα τους στόχους της σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και έχει ήδη εξαγγείλει την υποστήριξή της στην δημιουργία ευρωπαϊκής συμμαχίας για την Εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Έτσι στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπάρχει ένα πλέγμα νόμων και κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος κατά την διαδικασία παραγωγής που προστατεύει και προάγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Αυτό το πλαίσιο, αποτελεί μία βάση ώστε οι εταιρείες να ξεκινούν από εκεί και να προχωρούν ένα βήμα μπροστά υιοθετώντας έναν κώδικα δεοντολογίας που προάγει την ποιότητα ζωής την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εργαζομένων κλπ. Ο όρος έχει πολύ στενή σχέση με την ηθική των επιχειρήσεων. Στα ελληνικά απαντάται επίσης ο όρος **επιχειρηματική κοινωνική ευθύνη**.

2.1.2 Διεθνής ορισμός

Ο αντίστοιχος όρος στα αγγλικά είναι *Corporate Social Responsibility*. Στα αγγλικά επίσης υπάρχουν πολλοί όροι για να περιγράψουν την εταιρική κοινωνική ευθύνη όπως: *Corporate Citizenship*, *Social Responsibility*, *Social Responsiveness*, *Corporate Responsibility*, κ.λ.π.

3. Αρχές, Πολιτική και Κατηγορίες Ε.Κ.Ε

3.1 Βασικές Αρχές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Οι βασικές αρχές που διέπουν τον ορισμό της Ε.Κ.Ε. (συμβολή των επιχειρήσεων στην κοινωνία, το περιβάλλον και την οικονομική ανάπτυξη) αποτελούν δεοντολογικές συνισταμένες επιμέρους αντιλήψεων σχετικά με τον κοινωνικό ρόλο των Μ/ΜΕ. Η επαγωγική γενίκευση των δεοντολογικών αρχών επιτρέπει τη διατύπωση της θέσης σύμφωνα με την οποία η έννοια της Ε.Κ.Ε. υπερβαίνει τα όρια του τοπικού αποκτώντας έναν παγκόσμιο χαρακτήρα. Ωστόσο, όπως ήδη αναφέρθηκε, από περιοχή σε περιοχή οι προτεραιότητες διαφέρουν.

Αποτελέσματα ερευνών που έχουν διεξαχθεί σε χώρες όπως οι Η.Π.Α., η Ταϊλάνδη, η Ολλανδία, η Βραζιλία, η Γκάνα, η Αργεντινή, η Ταϊβάν και οι Φιλιππίνες αντικατοπτρίζουν με ιδιαίτερη σαφήνεια την ποικιλομορφία που επικρατεί στο πλαίσιο ενός -ολοένα και περισσότερο- παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος. Το ίδιο θεωρητικό πλαίσιο, οι ραγδαίες εξελίξεις στον τομέα της τεχνολογίας και η ευρύτερη απορρύθμιση των αγορών που λειτουργούν πλέον πέραν του κεϋνσιανού μοντέλου των δημοσίων επενδύσεων αναδεικνύουν την ανάγκη για τον επαναπροσδιορισμό της θέσης των Μ/ΜΕ στην κοινωνία. Η αλληλεξάρτηση των οικονομιών ανάμεσα σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες καθώς και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις πρώτες, έχει οδηγήσει στο αυξημένο ενδιαφέρον για το περιβάλλον αλλά και για την επιχειρηματική δραστηριότητα στις χώρες του τρίτου κόσμου.

Παράλληλα, σύμφωνα με έρευνα η οποία διεξήχθη στη χώρα μας το 2004 από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας στο πλαίσιο μιας διεθνούς έρευνας για την Ε.Κ.Ε. που πραγματοποίησε σε 21 χώρες η εταιρεία “GlobeScan Inc.” ο Καναδάς και η Ισπανία είναι υπέρ της ύπαρξης νομικού πλαισίου για την Ε.Κ.Ε. σε αντίθεση με τις Η.Π.Α. και τη Ρωσία που επιμένουν σε μη θεσμοθετημένο πλαίσιο της εφαρμογής δράσεων Ε.Κ.Ε. Τέτοιες διαφορές ανάμεσα στα κράτη μπορεί να είναι δείγματα αντιδιαστελλόμενων πολιτικών προτεραιοτήτων.

Σε επίπεδο ευρωπαϊκής πολιτικής, το 1995 μια ομάδα κορυφαίων επιχειρηματιών μαζί με τον Jacques Delors υπογράφουν την «Ευρωπαϊκή Επιχειρηματική Δήλωση κατά του Κοινωνικού αποκλεισμού» η οποία εισάγει τον προβληματισμό σχετικά με το νομικό πλαίσιο της Ε.Κ.Ε., θέμα το οποίο απασχόλησε τη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας το 2000 και εξακολουθεί να παραμένει στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.2 Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η αποτελεσματική εφαρμογή της έννοιας της Ε.Κ.Ε. διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου που διατυπώθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας να καταστεί η ΕΕ «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή».

Ανάμεσα στις βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον παραπάνω στόχο είναι και η εκτίμηση της ιδιαίτερης μεταχείρισης που απαιτεί η φύση των Μ/ΜΕ. Προκειμένου να προβούν σε υιοθέτηση πρακτικών Ε.Κ.Ε. οι Μ/ΜΕ πρέπει να ευαισθητοποιηθούν περισσότερο σχετικά με την επίδραση των ενεργειών τους στις τοπικές κοινωνίες στα πλαίσια των οποίων δραστηριοποιούνται, να δύνανται να συνεργάζονται με μεγαλύτερες επιχειρήσεις αλλά και να υφίσταται ανταλλαγή καλών πρακτικών. Τα δύο βασικότερα κείμενα τα οποία περιγράφουν την ευρωπαϊκή πολιτική για τις Μ/ΜΕ είναι ο «Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις» και η «Πράσινη Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις». Η επιλογή της συγκεκριμένης πολιτικής σχετικά με τη σημασία και τη δράση των Μ/ΜΕ επιστεγάζεται και από μία σειρά ενεργειών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Παράλληλα με τα παραπάνω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό να ελέγχει την εφαρμογή της προαναφερθείσας πολιτικής έχει συστήσει το «Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις». Στην Ευρώπη το ενδιαφέρον για την Ε.Κ.Ε. ξεκίνησε από τη δέσμευση προς τη **διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος** και αργότερα επεκτάθηκε σε ζητήματα τα οποία αφορούσαν **το εργατικό δυναμικό, την κοινωνία** αλλά και την **ηθική** η οποία θα πρέπει να διέπει την επιχειρηματική δράση. Οι δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ε.Κ.Ε. ποικίλλουν και παρουσιάζουν ιδιαίτερο

ενδιαφέρον. Σε πρώτη φάση, το 1995 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων για την Κοινωνική Συνοχή (European Business Network for Social Cohesion) το οποίο ύστερα από δύο χρόνια μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Corporate Social Responsibility Europe) και έχει ως μέλη περισσότερες από 65 πολυεθνικές επιχειρήσεις. Σκοπός του οργάνου αυτού είναι η ανταλλαγή απόψεων και λύσεων αλλά και η διαμόρφωση ενός σύγχρονου επιχειρηματικού πλαισίου.

Παράλληλα με τη δραστηριοποίηση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Επιχειρήσεων για την Ε.Κ.Ε. έχουν πραγματοποιηθεί, κατά καιρούς, ενέργειες οι οποίες συντελούν στη σταδιακή δημιουργία ενός πρόσφορου πεδίου για την ευρύτερη διάδοση και αποδοχή της νοοτροπίας που πλαισιώνει την Ε.Κ.Ε. Το Μάρτιο του 2001 έγινε η διακήρυξη της Συνόδου του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Λισαβόνα. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους υπεβλήθη από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το **Πράσινο Βιβλίο**, το περιεχόμενο του οποίου αποτελεί προσπάθεια προώθησης ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την Ε.Κ.Ε.

Το Μάρτιο του 2002 η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκφράζει τις απόψεις της για την Ε.Κ.Ε. εκδίδοντας Γνώμη σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους εκδίδεται ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ε.Κ.Ε.: Μια συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη», ενώ τον Οκτώβριο συγκροτείται το Ευρωπαϊκό Πολυσυμμετοχικό Φόρουμ για την Ε.Κ.Ε. (European Multistakeholder Forum on CSR). Τον Φεβρουάριο του επόμενου έτους εκδίδεται Απόφαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ε.Κ.Ε. Επιπλέον, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα αρκετά συνέδρια εκ των οποίων το τελευταίο θεωρήθηκε ιδιαίτερος επιτυχημένο καθώς προσέλκυσε το ενδιαφέρον περισσότερων από 400 στελεχών επιχειρήσεων.

Για να ενσωματωθεί η Ε.Κ.Ε. στην επιχειρηματική στρατηγική και να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα μία από τις βασικές ενέργειες στην οποία

πρέπει να δοθεί προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων μεταξύ των μελλοντικών επιχειρηματιών, των εργοδοτών και των εργαζομένων. Η Ε.Κ.Ε. αποτελεί πεδίο δια βίου μάθησης. Μία από τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ζήτημα αυτό είναι η ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στα προγράμματα σπουδών που αφορούν σε μελλοντικά στελέχη επιχειρήσεων. Το γεγονός αυτό θα αποτελεί την κορύφωση μιας διαδικασίας η οποία θα έχει ξεκινήσει ήδη από το στάδιο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Επίσης, ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί το θέμα της εκπαίδευσης των ήδη ενεργών στελεχών επιχειρήσεων. Η διοργάνωση σεμιναρίων είναι ο πλέον βασικός τρόπος με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η διάχυση της κουλτούρας της Ε.Κ.Ε. και η υιοθέτηση κοινών λύσεων και προσεγγίσεων ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Επιπροσθέτως, η εκπαίδευση με βασικό άξονα την Ε.Κ.Ε. είναι ένα ζήτημα που αφορά και στα ενδιαφερόμενα μέρη που εμπλέκονται με τις επιχειρήσεις. Η εμπλοκή της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, των δημοσίων αρχών και των πελατών είναι μείζονος σημασίας προκειμένου να εξασφαλιστεί η διάχυση της Ε.Κ.Ε. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων έχει άλλωστε συσταθεί το προαναφερθέν πολυμερές φόρουμ (multistakeholder forum) της Ε.Ε. για την Ε.Κ.Ε. βασικός σκοπός του οποίου είναι η προώθηση της διαφάνειας και της σύγκλισης της εκπαίδευσης και των πρακτικών περί Ε.Κ.Ε.

Σε επίπεδο συλλογικών φορέων, εκτός από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων, υπάρχουν οργανισμοί και ενώσεις των οποίων οι δράσεις είτε έχουν ως επίκεντρο την Ε.Κ.Ε. είτε σχετίζονται άμεσα με αυτή. Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO: International Labour Organization) είναι ένας οργανισμός που έχει ως στόχο την προώθηση της κοινωνικής ισότητας, των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων στην εργασία. Το Οικουμενικό Σύμφωνο (The Global Compact) είναι μια πλατφόρμα των Ηνωμένων Εθνών που έχει ως απώτερο στόχο τον προσδιορισμό και τη διάδοση καλών πρακτικών Ε.Κ.Ε. και λειτουργεί σε συνδυασμό με την Πρωτοβουλία GRI (Global Reporting Initiative) για την ανάπτυξη και διάδοση

οδηγιών.

Επίσης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν το Διεθνές Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Business Council for Sustainable Development), η Ένωση Συνομοσπονδιών Εργοδοτών και Βιομηχανιών (UNICE: Union des Industries de la Communauti Europienne) καθώς και η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Βιοτεχνικών Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (UEAPME: European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises). Το Διεθνές Φόρουμ Επιχειρηματικών Στελεχών (International Business Leaders Forum), η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Εμπόρων (EuroCommerce), αλλά και η Επιτροπή για την ενίσχυση της Εταιρικής Φιλανθρωπίας (Committee to encourage Corporate Philanthropy) είναι μερικοί ακόμα από τους κυριότερους φορείς που δρουν για την ενίσχυση της Ε.Κ.Ε.

Στο σημείο αυτό δεν πρέπει να παραληφθεί η αναφορά στην ύπαρξη και το ζωτικό ρόλο 18 Ευρωπαϊκών Εθνικών Δικτύων για την Ε.Κ.Ε. Ένα από αυτά είναι και το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη το οποίο ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2000 ως αστική-μη κερδοσκοπική εταιρεία και το 2002 άλλαξε νομική μορφή σε μη κερδοσκοπικό σωματείο. Σκοπός του είναι η προώθηση της έννοιας της Ε.Κ.Ε. και των καλών πρακτικών που έπονται της υιοθέτησής της στην πληθώρα των Μ/ΜΕ που δραστηριοποιούνται στην ελληνική κοινωνία.

Επιπλέον, για την προώθηση των αρχών της Ε.Κ.Ε., λειτουργεί και πλήθος δικτυακών τόπων που έχουν δημιουργηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους φορείς, αλλά και η έκδοση του περιοδικού CSR Magazine το οποίο πραγματεύεται αποκλειστικά θέματα που αφορούν την Ε.Κ.Ε. και σκοπός του είναι η επαρκής ενημέρωση και η πολύπλευρη πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην Ευρώπη αλλά και την παγκόσμια κοινότητα.

3.3 Κατηγορίες Εταιρικής κοινωνικής ευθύνης

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε έξι (6) κατηγορίες ανάλογα με τη φύση της ανάλογης πρωτοβουλίας-προγράμματος: Προώθηση Σκοπού, Μάρκετινγκ Σκοπού, Κοινωνικό Μάρκετινγκ, Εταιρική Φιλανθρωπία, Εταιρικός Εθελοντισμός, Κοινωνικά Υπεύθυνες Πρακτικές. Οι όροι αυτοί (εκτός του κοινωνικού μάρκετινγκ) δεν είναι ακόμα παγιωμένοι στη ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα λόγω της σχετικής νεότητας του επιστημονικού αυτού αντικειμένου και της έλλειψης ζωηρού ενδιαφέροντος από τους Έλληνες ακαδημαϊκούς. Εμείς θα δόσουμε βαρύτητα στο Κοινωνικό Μάρκετινγκ αφού πρόκειται για την πιο ανεπτυγμένη κατηγορία Ε.Κ.Ε .

3.3.1 Κοινωνικό Μάρκετινγκ

Ο συγκεκριμένος όρος πολλές φορές είναι δυνατόν να συγχέεται με τον όρο κοινωνικό μαρκετινγκ. Και οι δύο όροι έχουν ως πεδίο αναφοράς περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Ωστόσο ο όρος Κοινωνικό Μάρκετινγκ αποτελεί υποκατηγορία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και πιο συγκεκριμένα είδος πρωτοβουλίας-προγράμματος Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης με βασικότερο στόχο την προβολή της κοινωνικής δράσης της επιχείρησης.

Η ευρύτερη έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στοχεύει να διαμορφώσει το κλίμα στο οποίο οι επιχειρηματίες θα είναι σεβαστοί όχι μόνον επειδή παράγουν κέρδη αλλά και για την σωστή συνεισφορά τους και την ανταπόκρισή τους στις κοινωνικές προκλήσεις και ευαισθησίες του σήμερα και του αύριο. Παρακάτω θα παραθέσουμε αρκετά παραδείγματα Κοινωνικού Μάρκετινγκ μεγάλων επιχειρήσεων που καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα τρόπων εφαρμογής αυτού ώστε να κατανοήσουμε τις πολλαπλές του εκδοχές.

4.Η Ε.Κ.Ε στις μεγάλες εταιρίες

4.1 Παραδείγματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης των Μεγάλων Επιχειρήσεων

Παρακάτω παρατίθενται κάποια παραδείγματα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης μεγάλων επωνύμων επιχειρήσεων και οργανισμών στα Ελληνικά πλαίσια. Μέσω αυτών των παραδειγμάτων θα προσπαθίσουμε να αντιληφθούμε καλύτερα τον ορισμό της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και την μεγάλη σημασία που έχει αποκτήσει η έκθεση του δημοσίου προφίλ των μεγάλων επιχειρήσεων στις μέρες μας.

Coca Cola: Υλική υποστήριξη στους πυρόπληκτους της Ηλείας

05/03/2008

Εκπαιδευτικό, τεχνολογικό και αθλητικό εξοπλισμό δώρισε η Coca-Cola, σε τρία από τα χωριά που είχαν υποστεί τις μεγαλύτερες υλικές ζημιές από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007 και συγκεκριμένα στην Κουτσοχέρα και στο

Λάνθι, στο Δήμο Ωλένης, αλλάνκαι στο Λάλα, στο δήμο Φολόης. Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση, η Coca-Cola τα τρία αυτά χωριά με την πολύτιμη συνεργασία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού και δώρισε τον εξοπλισμό με σκοπό την ενίσχυση υποδομών που συγκεντρώνουν τη νεολαία και λειτουργούν ως ευκαιρία διεξόδου για τους νέους της Ηλείας.

Συγκεκριμένα, στην Κουτσοχέρα, η συμβολή της Coca-Cola θα επικεντρωθεί στην αποκατάσταση ενός γηπέδου ποδοσφαίρου, στο Λάνθι, στην αποκατάσταση του Πολιτιστικού και Εκπαιδευτικού Κέντρου Νεότητας της περιοχής, ενώ στο Λάλα, οι προσπάθειες θα επικεντρωθούν στην ενίσχυση του Λυκείου της περιοχής με εξοπλισμό πληροφορικής. Επισημαίνεται ότι η πρωτοβουλία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο ενός νέου Πανευρωπαϊκού προγράμματος, με τίτλο «Coca-Cola Solidarity-One Team Europe», που στοχεύει στην ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ όλων των γραφείων της Coca-Cola, ανά την Ευρώπη, ενώνοντας περισσότερους από 1.400 εργαζόμενους σε έναν κοινό ανθρωπιστικό σκοπό.

Η σύλληψη του προγράμματος «Coca-Cola Solidarity-One Team Europe» έγινε με αφορμή τις καταστροφικές πυρκαγιές που έπληξαν την Ελλάδα και άγγιξε τους εργαζόμενους της Coca-Cola σε όλη την Ευρώπη, με αποτέλεσμα να καθιερωθεί ως πρόγραμμα-θεσμός, με σκοπό να επεμβαίνει σε κάθε περίπτωση αντίστοιχης κατεπείγουσας ανάγκης, προσφέροντας υλική και ηθική ενίσχυση στους συνανθρώπους μας.

Όπως αναφέρεται, πρώτη εφαρμογή του προγράμματος «Coca-Cola Solidarity-One Team Europe» αποτελεί η ενίσχυση του πολύπαθου Νομού Ηλείας. Στο πλαίσιο αυτό, και με σκοπό την επίσημη ανακοίνωση της δωρεάς, η Coca-Cola, σε συνεργασία με τους δήμους Ωλένης και Φολόης, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό και τον Παγκόσμιο Πρωταθλητή Ιστιοπλοΐας και Πρεσβευτή της Coca-Cola για το «ευ αγωνίζεσθαι», Αιμίλιο Παπαθανασίου, διοργάνωσε, στις 5 Μαρτίου 2008, εκδήλωση για την ανακοίνωση και παράδοση των δωρεών, στην έδρα του δήμου Ωλένης, Καράτουλα. Στην εκδήλωση απηύθυναν

χαιρετισμό ο Δήμαρχος Ωλένης, κ. Ιωάννης Παναγόπουλος, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Φολόης, κ. Απόστολος Κωστόπουλος, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος και Εκτελεστικός Αντιπρόεδρος του Κεντρικού Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, κ. Στυλιανός Μακρινός, η εκπρόσωπος της εταιρείας, κ. Αναστασία Σιδέρη, ενώ ο Αιμίλιος Παπαθανασίου μίλησε στους παρευρισκόμενους μαθητές, τονίζοντας το σημαντικό ρόλο του αθλητισμού στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου χαρακτήρα, που κατορθώνει να ξεπερνά τα εμπόδια και να αντιμετωπίζει με σθένος τις ανατροπές της ζωής.

Συγκεκριμένα, ανέφερε τα ακόλουθα: «Ως άνθρωπος και ως αθλητής, έχω αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες στη ζωή μου και πολλές φορές άγγιξα τα όρια μου. Όμως αυτό στο οποίο με βοήθησε ο αθλητισμός ήταν να κατασταλάξει μέσα μου η σκέψη πως, αν παλέψω για κάτι με όλες μου τις δυνάμεις, μπορώ να το καταφέρω...Και για να πιστέψει κάποιος με όλη του τη δύναμη στις δυνατότητες του, πρέπει πρώτα να αποδεχτεί τον εαυτό του, πράγμα που γίνεται αν σέβεσαι τόσο εσένα όσο και τους συναθλητές και συνανθρώπους σου...» Επίσης, στο πλαίσιο του προγράμματος «Coca-Cola Solidarity-One Team Europe», η Coca-Cola ζήτησε από την καλλιτέχνη Καρολίνα Ροβύθη να απεικονίσει την ελπίδα που ξαναγεννιέται μέσα από τις στάχτες. Η Καρολίνα ανταποκρίθηκε αμέσως στην πρόσκληση αυτή και αφιλοκερδώς δημιούργησε το «Δέντρο της Ελπίδας», το οποίο μεταφέρει ένα μήνυμα αισιοδοξίας και αλληλεγγύης στους συνανθρώπους μας που επλήγησαν από τις φωτιές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα αυτό εντάσσεται σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης του Συστήματος της Coca-Cola* για την ενίσχυση και αποκατάσταση των πυρόπληκτων περιοχών, το οποίο διαμορφώθηκε γύρω από τρεις άξονες:

- παροχή άμεσης ενίσχυσης: διανομή 400.000 λίτρων πόσιμου νερού στους ανθρώπους που δοκιμάζονταν από την καταστροφή, συνεργασία ομάδων

εθελοντών της Coca-Cola Τρία Έψιλον με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, για την ανακούφιση των πληγέντων, δωρεά 2 εκατ. ευρώ στο Ταμείο Αλληλεγγύης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την αποκατάσταση των υποδομών και των εκτάσεων που καταστράφηκαν ολοσχερώς

- παροχή μεσοπρόθεσμης ενίσχυσης: δωρεά ύψους 2 εκατ. δολαρίων προς την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή, για την αναδάσωση του χώρου της Ε.Ο.Ε. στην περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας, καθώς και για την αναστήλωση των υποδομών της.

- παροχή βοήθειας με μακροπρόθεσμο ορίζοντα: κινητοποίηση σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω του προγράμματος «Coca-Cola Solidarity-One Team Europe».

Coca-Cola 3E: Χορήγηση 60 υποτροφιών σε πυρόπληκτους

01/04/2008

Στη χορήγηση 60 υποτροφιών στήριξης σε φοιτητές πυρόπληκτων περιοχών προχώρησε η Coca-Cola Τρία Έψιλον με την Amita Motion και σε συνεργασία με το Ίδρυμα Λεβέντη. Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, η Coca-Cola Τρία Έψιλον στο πλαίσιο της Κοινωνικής της Υπευθυνότητας και με πρεσβευτή καλής θέλησης την Amita Motion, πρόσφεραν, σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Υποτρόφων Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη, 60 υποτροφίες στήριξης σε φοιτητές και φοιτήτριες που οι ίδιοι και οι οικογένειές τους επλήγεισαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές το καλοκαίρι του 2007.

Η απονομή των υποτροφιών έγινε την Παρασκευή 28 Μαρτίου, στο Σπίτι της Κύπρου στο Κολωνάκι, όπου εκπρόσωποι της εταιρείας και του Ιδρύματος παρέδωσαν σε μια σεμνή τελετή τις επιταγές στους επιλεγμένους φοιτητές και φοιτήτριες. Τα χρήματα των υποτροφιών προέρχονται από την

ακύρωση της προγραμματισμένης στάσης του Amita Motion Positive Energy Tour, στο Ηράκλειο Κρήτης, τον περασμένο Αύγουστο. Ο κ. Γιάννης Αθανασιάδης, Marketing Manager Χυμών Amita, Coca-Cola Τρία Έψιλον, παρέδωσε τις επιταγές στους φοιτητές τονίζοντας: «Η Amita Motion και η Θετική Ενέργεια με τη συγκεκριμένη χορηγία θέλουν να επιδείξουν συμπαράσταση στους νέους εκείνους που έζησαν δύσκολες στιγμές το περσινό καλοκαίρι, να τους προσφέρουν κίνητρο για να συνεχίσουν τη σταδιοδρομία τους και φυσικά να μεταδώσουν μηνύματα αγάπης και αισιοδοξίας».

Coca-Cola: "Πράσινη" πρωτιά στους Ολυμπιακούς Αγώνες του

Πεκίνου 19/09/2007

Τα εύσημα της Greenpeace απέσπασε η δέσμευση της Coca-Cola να χρησιμοποιήσει φιλικά προς το κλίμα και το περιβάλλον ψυγεία και αυτόματους πωλητές σε όλους τους επίσημους χώρους διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου, το 2008. Όπως σημειώνεται σε σχετική ανακοίνωση της εταιρείας, είναι η πρώτη

φορά που το 100% των ψυγείων και των αυτόματων πωλητών της Coca-Cola για τους Αγώνες θα διαθέτει ψυκτικά και μονωτικά μέσα απαλλαγμέ να από υδροφθοράνθρακες (HFC-free), καθώς και την πρωτοποριακή αποκλειστική τεχνολογία Συστήματος Διαχείρισης Ενέργειας (EMS), η οποία βελτιώνει την ενεργειακή απόδοση κατά 35%.

Επισημαίνεται ότι οι περίπου 6.350, φιλικές προς το κλίμα, μονάδες ψύξης, που θα τοποθετηθούν από την Coca-Cola στους χώρους των Αγώνων μειώνουν την εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου κατά περίπου 45.000 μετρικούς

τόνους. Η ποσότητα αυτή ισοδυναμεί με τη διακοπή κυκλοφορίας 218.000 αυτοκινήτων για την περίοδο δυο εβδομάδων, κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου. Η δέσμευση αυτή είναι το αποτέλεσμα της συνεχούς κοινής προσπάθειας που έχουν καταβάλλει η Greenpeace μαζί με την Coca-Cola, και η οποία ξεκίνησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνευ, το 2000, αναφέρεται στην ανακοίνωση.

Σημειώνεται ότι η Greenpeace έχει ξεκινήσει εκστρατεία για την απόσυρση των κλιματιστικών και των ψυγείων που χρησιμοποιούν HFC από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Σύμφωνα με το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP), τα HFCs είναι ισχυρά αέρια θερμοκηπίου και μερικά από αυτά είναι έως και 11.700 φορές πιο επιβλαβή από τις εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂).

Ενδεικτικά, μέχρι το 2050, τα HFCs αναμένεται να συνεισφέρουν στη θέρμανση του πλανήτη όσο όλα τα επιβατικά αυτοκίνητα που κυκλοφορούσαν σε ολόκληρο τον κόσμο, το 2004. Μέσω εκτεταμένων ερευνών, το CO₂ και οι υδρογονάνθρακες έχουν αναγνωριστεί ως εναλλακτικά, φιλικά προς το κλίμα, φυσικά ψυκτικά μέσα. Το φυσικό ψυκτικό που θα χρησιμοποιηθεί σε όλες τις μονάδες της Coca-Cola στους Αγώνες του Πεκίνου είναι το CO₂. Όπως επισημαίνεται σχετικά, η Coca-Cola ανταποκρίθηκε άμεσα στην πρόκληση της Greenpeace από το 2000 και ξεκίνησε τη συνεργασία, προκειμένου να αναπτύξει και να εισάγει στο εμπόριο ψυκτικούς μηχανισμούς φιλικούς προς το κλίμα και το περιβάλλον. Έκτοτε, η Coca-Cola έχει επενδύσει σχεδόν 40 εκατομμύρια δολάρια σε έρευνα, ανάπτυξη και δοκιμή αειφόρων ψυκτικών μηχανισμών.

Η Coca-Cola παρουσίασε HFC-free μονάδες ψύξης στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004, αλλά και το 2006, στους Χειμερινούς Ολυμπιακούς, στο Τορίνο. Οι Αγώνες του Πεκίνου, όμως, σηματοδοτούν την πρώτη φορά που η Coca-Cola έχει δεσμευτεί για την παροχή HFC-free μόνωσης και ψυκτικού, σε συνδυασμό με την τεχνολογία EMS, για εξοικονόμηση

ενέργειας, σε όλους τους επίσημους χώρους των Ολυμπιακών Αγώνων. "Αυτή η καινοτόμος προσέγγιση για εφαρμογή τεχνολογίας εξοικονόμησης ενέργειας σε ψυγεία επαγγελματικής ψύξης αποτελεί ένα εξέχον παράδειγμα για το πώς μια επιχείρηση μπορεί να συνεργαστεί με άλλους σημαντικούς φορείς προκειμένου να μειώσει την εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου", δήλωσε ο κ. Lo Sze Ping, διευθυντής Εκστρατείας και Επικοινωνιών για την Greenpeace της Κίνας και συμπλήρωσε: "Ελπίζουμε ότι οι προσπάθειες της Coca-Cola θα αποτελέσουν παράδειγμα και για ανάληψη πρωτοβουλιών και από άλλες εταιρείες, με στόχο την καταπολέμηση των κλιματολογικών αλλαγών". Από την πλευρά της η κα Christina LAU, διευθύντρια Εξωτερικών Υποθέσεων για την Coca-Cola στην Κίνα δήλωσε: "Η Greenpeace συνεχίζει να αποτελεί ένα θαυμάσιο συνεργάτη της Coca-Cola, καθώς αναπτύσσουμε από κοινού πρωτοποριακές ψυκτικές λύσεις φιλικές προς το περιβάλλον. Είμαστε ιδιαίτερα ευχαριστημένοι με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο σχετικά αυτό πολύπλοκο ζήτημα, αλλά είμαστε βέβαιοι ότι τόσο η Εταιρεία μας, αλλά και ολόκληρη η Βιομηχανία, έχουν ακόμη αρκετά μακρύ δρόμο να διανύσουν".

Τέλος, ο κ. Yu Xiaoxuan, αναπληρωτής διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος της Οργανωτικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων του Πεκίνου (BOCOG), δήλωσε ότι "Ο BOCOG συγχαίρει την Coca-Cola και την Greenpeace για τη μεταξύ τους συνεργασία, η οποία επέτυχε την παροχή φιλικών προς το περιβάλλον ψυγείων στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2008".

Coca-Cola 3E: Προς μείωση τουλάχιστον κατά 20% στις εκπομπές CO2 28/01/2008

Σχέδια για μείωση πάνω από 20% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα CO2, που προέρχονται από την παραγωγική διαδικασία των εργοστασίων της, ανακοίνωσε η Coca-Cola Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως.

Ειδικότερα, όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, τα σχέδια θα επιτευχθούν χάρη στη δημιουργία 15 ενεργειακά αποδοτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, που θα τεθούν σε λειτουργία μέχρι το τέλος του 2009.

Η απόφαση για τη δημιουργία ενεργειακά αποδοτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής αποτελεί την συνέχεια της επιτυχημένης λειτουργίας παρόμοιου εργοστασίου στις εγκαταστάσεις εμφιάλωσης της Coca-Cola Τρία Έψιλον στην Ουγγαρία. Η μονάδα αυτή συνέβαλε σε μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 43% κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της το 2006.

"Τα οφέλη της λειτουργίας του πρώτου εργοστασίου συμπαραγωγής θέρμανσης και ηλεκτρισμού στην Ουγγαρία μας οδήγησαν στην απόφαση δημιουργίας και άλλων τέτοιων εγκαταστάσεων. Η ενέργεια αυτή αποτελεί μέρος της πρωτοβουλίας μας για μεγάλης κλίμακας έργα εξοικονόμησης ενέργειας" όπως αναφέρει ο κ. Δώρος Κωνσταντίνου, Διευθύνων Σύμβουλος της Coca-Cola Τρία Έψιλον. "Μετά την έναρξη λειτουργίας των 15 νέων εργοστασίων, θα συνεχίσουμε να αξιολογούμε τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν, με την προοπτική κατασκευής περισσότερων τέτοιων μονάδων". Ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κ. Gunter Verheugen, συνεχάρη την Coca-Cola Τρία Έψιλον και την ControurGlobal για την δεσμευσή τους να συμβάλλουν στον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μείωση των εκπομπών αερίων των χωρών μελών, που προκύπτουν από το φαινόμενο του θερμοκηπίου, πολύ νωρίτερα από την εκπνοή του 2020, έτος που έχει τεθεί ως προθεσμία για την εφαρμογή του.

Ο Επίτροπος κ. Gunter Verheugen πρόσθεσε: Η Coca-Cola Τρία Έψιλον είναι ενεργό μέλος της συμμαχίας E.K.E. (Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης). Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αποδεικνύει ότι η συμμαχία E.K.E. αποσκοπεί στην έμπρακτη αλλαγή των σημερινών δεδομένων. Καταδεικνύει ότι οι περιβαλλοντικοί και οι οικονομικοί στόχοι μιας επιχείρησης μπορούν να συμβαδίζουν. Επίσης δείχνει πως, η επιχειρησιακή καινοτομία δεν τονώνει μόνο την οικονομική ανταγωνιστικότητα, αλλά εξυπηρετεί και ευρύτερους

κοινωνικούς στόχους, όπως η αντιμετώπιση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής.

Οι 15 μονάδες συμπαραγωγής θέρμανσης και ηλεκτρισμού θα κατασκευαστούν από την ιδιωτική αμερικάνικη εταιρεία παραγωγής ενέργειας ContourGlobal η οποία δραστηριοποιείται σε 4 ηπείρους με γραφεία στο Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Durham, Παρίσι, Κίεβο και Σάο Πάολο. Οι μονάδες θα παρέχουν υψηλής απόδοσης ηλεκτρική ενέργεια φιλική προς το περιβάλλον καθώς και ζεστό και κρύο νερό σε 15 εργοστάσια παραγωγής της Coca-Cola Τρία Έψιλον. Αυτές οι χώρες είναι: Ελλάδα, Ουκρανία, Ρωσία, Ιταλία, Βόρεια Ιρλανδία, Ρουμανία, Τσεχία, Πολωνία, Νιγηρία, Αυστρία, Σλοβακία και Σερβία. Στην Ιταλία, τη Ρωσία και τη Ρουμανία θα δημιουργηθούν δύο μονάδες συμπαραγωγής θέρμανσης και ηλεκτρισμού σε κάθε χώρα.

Οι ενεργειακά αποδοτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής θα μειώσουν τις εκπομπές του CO₂ τουλάχιστον κατά 40%, ανά εγκατάσταση σε σύγκριση με την ισχύουσα κατανάλωση, παρέχοντας ηλεκτρική ενέργεια, θερμότητα και ψύξη για τις εγκαταστάσεις παραγωγής. Το πλεόνασμα ηλεκτρικής ενέργειας θα διανέμεται στο εθνικό δίκτυο των χωρών, εφοδιάζοντας αυτές με "περισσότερη πράσινη ενέργεια". Μέχρι το 2020 η ΕΕ προγραμματίζει να μειώσει τις ετήσιες εκπομπές των αερίων, που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου κατά 20% ακολουθώντας τις αρχές της σύμβασης του Κιότο του 1990. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, η Ευρωπαϊκή Ένωση ετοιμάζεται να υιοθετήσει ένα ενεργειακό πακέτο με προτάσεις, μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί η επιθυμητή μείωση ανά χώρα.

Coca-Cola: Στηρίζει την καμπάνια του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας

07/04/2008

Την καμπάνια- πρωτοβουλία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), για την «Προστασία της Υγείας από τις Κλιματικές Αλλαγές» στηρίζει η Coca-Cola, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγείας. Ειδικότερα, όπως

αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, μέσα από το επικοινωνιακό πρόγραμμα, με τίτλο «Ξέρεις ότι μπορείς να πολεμήσεις τις κλιματικές αλλαγές προσέχοντας την υγεία σου;», η Coca-Cola έχει στόχο να αναδείξει τη διττή σημασία της σωματικής δραστηριότητας τόσο για την προστασία της υγείας του ανθρώπου αλλά και του περιβάλλοντος, εστιάζοντας στους δύο βασικούς- στρατηγικούς πυλώνες της Κοινωνικής Ευθύνης της εταιρείας, την υγεία και το περιβάλλον. Με κεντρικό μήνυμα «Η φυσική σου κατάσταση θα βελτιωθεί άμεσα. Ο πλανήτης θα σε ευγνωμονεί», η Coca-Cola παροτρύνει τους πολίτες να:

α) Χρησιμοποιούν το αυτοκίνητο μόνο όταν είναι απαραίτητο

β) Χρησιμοποιούν τις σκάλες όσο πιο συχνά μπορούν, αποφεύγοντας το ασανσέρ

γ) Κατεβαίνουν από το λεωφορείο μία στάση πριν τον προορισμό τους και να φτάνουν εκεί περπατώντας

δ) Ξεκινήσουν και πάλι να χρησιμοποιούν το ποδήλατο Με την πρωτοβουλία αυτή, η Coca-Cola προβάλλει τη σημασία της προσωπικής πρωτοβουλίας και σε κοινωνικά ζητήματα, αποδεικνύοντας πώς με απλές καθημερινές ενέργειες, όπως οι παραπάνω, καθένας μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του πλανήτη, φροντίζοντας ταυτόχρονα και τον εαυτό του.

Η ενημερωτική καμπάνια αποτελεί συνέχεια των δράσεων που αναπτύσσει η Coca-Cola, για την προώθηση ενός ενεργού τρόπου ζωής παροτρύνοντας περισσότερους από 2,5 εκατομμύρια νέους ανθρώπους, σε όλη την Ευρώπη ετησίως, να συμμετέχουν σε αυτές. Στην Ελλάδα, η καμπάνια ενσωματώνεται στο πλαίσιο του προγράμματος «Άλλαξε Στάση Μπες στη Δράση», που σχεδιάστηκε και υλοποιείται από το Σύστημα της Coca-Cola (που

αποτελείται από τις εταιρείες Coca-Cola Τρία Έψιλον και την Coca-Cola Hellas), υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Το «Άλλαξε Στάση Μπες στη Δράση» εστιάζει στον τομέα της υγείας, της ισορροπημένης διατροφής και της σωματικής δραστηριότητας, σε μια προσπάθεια ανταπόκρισης στην Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για τη Διατροφή, τη Φυσική Δραστηριότητα και την Υγεία, για την αντιμετώπιση της παχυσαρκίας, και κυρίως της παιδικής. Μέσω του «Άλλαξε Στάση Μπες στη Δράση» προβάλλεται η σημασία του ισορροπημένου τρόπου ζωής με βασικό μήνυμα το «Ισορροπία – Μέτρο – Ποικιλία». Το πρόγραμμα πλαισιώνεται κατά περίπτωση από:

- Μία διαφημιστική καμπάνια, με κοινωνικό μήνυμα, με στόχο την προβολή ισορροπημένων προτύπων διατροφής και άσκησης, που προβάλλεται στους κινηματογράφους κατά τη διάρκεια παιδικών ταινιών
- Τη «Γειτονιά της Δράσης», μια πολύχρωμη και παιχνιδιάρικη γειτονιά, που περιλαμβάνει μια σειρά βιωματικών και ψυχαγωγικών παιχνιδιών
- Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Μία παράσταση με μαριονέττες
- Ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι επιμορφωτικού χαρακτήρα.

Η Vodafone στο πλευρό των πυροπαθών

06/09/2007

Η ιδιωτική πρωτοβουλία εξακολουθεί να δίνει το παρών της στις δύσκολες ώρες που περνάει η χώρα και να αποδεικνύει με αυτό τον τρόπο ότι η ζωή δεν είναι μόνο κέρδη και ζημιές. Σήμερα ήταν η σειρά της Vodafone να κάνει τη δική της σημαντική κίνηση, μπαίνοντας κι αυτή στην αλυσίδα της ανθρωπιάς που έχει ενεργοποιηθεί τις τελευταίες ημέρες. Η Vodafone συνδράμει άμεσα στις ανάγκες των πληγέντων, προσφέροντάς τους το αγαθό

της επικοινωνίας και ταυτόχρονα βρίσκεται σε επαφή με την τοπική αυτοδιοίκηση για να προχωρήσει σε ένα σύνολο ενεργειών της τάξης των 4 εκατομμυρίων ευρώ.

Αναλυτικά το δελτίο τύπου της εταιρείας έχει ως εξής: Σε ένα πρόγραμμα πρωτοβουλιών και ενεργειών σε βάθος χρόνου, με πρώτιστο γνώμονα την παροχή βοήθειας στις περιοχές της Ν.Δ. Ελλάδος και του Νομού Ευβοίας που επλήγησαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές του Αυγούστου και με απώτερο στόχο να συνδράμει στην ίαση των πληγείσων περιοχών και να προσφέρει "ανάσα ζωής" στους πυροπαθείς προχωρεί η Vodafone. Όπως γνωστοποιεί η εταιρεία με σημερινή της ανακοίνωση, δεδομένης της ουσιαστικής ανάγκης για απρόσκοπτη επικοινωνία στις κρίσιμες ώρες που έζησε το πανελλήνιο και μέσα από την αέναη προσπάθεια της τεχνικής υποστήριξης και του ανθρώπινου δυναμικού της, η εταιρεία φρόντισε ούτως ώστε το δίκτυο να λειτουργεί και να συμπεριφέρεται όπως ακριβώς και σε κανονικές συνθήκες, παρέχοντας αρχικά αίσθημα ασφάλειας της επικοινωνίας και δεύτερον μία νότα ελπίδας μεταξύ των συμπολιτών μας.

Επιπροσθέτως, η Vodafone με μοναδικό μέλημα την "παροχή ουσιαστικής βοήθειας προς τους πυροπαθείς συνεισφέρει αρχικά με ένα σύνολο ενεργειών της τάξης των 4.000.000€ στις τοπικές κοινωνίες". Η εταιρεία έχει προβεί σε ανοικτό και συστηματικό διάλογο με τους υπάρχοντες Τοπικούς Φορείς και κοινωνίες έχοντας ήδη προσεγγίσει επισήμως τις αρμόδιες Νομαρχίες και αιτώντας την συνδρομή τους στην παρουσίαση των καταγεγραμμένων τοπικών αναγκών και πλάνων αναδόμησης του τόπου, ώστε στη συνέχεια, να μπορέσει να εκπονήσει σε βάθος χρόνου το πρόγραμμα εκείνο που θα συνεισφέρει στην περιοχή. Σε συνέχεια της προσπάθειας αυτής και σε συνεργασία με τις Νομαρχίες και τους Αρμόδιους Φορείς των πληγείσων περιοχών προχωρεί στην τοποθέτηση ειδικά διαμορφωμένων τηλεφωνικών θαλάμων στις πυρόπληκτες περιοχές της Ν.Δ. Ελλάδος και του Νομού Ευβοίας.

Με την ενέργεια αυτή, το σύνολο της οποίας αριθμεί 50 τηλεφωνικούς

θαλάμους, όλοι οι κάτοικοι θα μπορούν να έχουν ελεύθερη πρόσβαση και δωρεάν επικοινωνία προς όλες τις εθνικές κλήσεις (αστικές & υπεραστικές), καθώς και όλους τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας. Η παράδοση των πρώτων τηλεφωνικών θαλάμων, οι οποίοι τοποθετήθηκαν στο Νομό Ηλείας στο Δήμο Ζαχάρως και στο Νομό Μεσσηνίας στο Δήμο Ανδανίας στο Δημοτικό Διαμέρισμα Δεσύλλα, πραγματοποιήθηκε σήμερα, Πέμπτη 6 Σεπτεμβρίου. Τους θαλάμους παρέλαβαν ο Δήμαρχος Ζαχάρως κ. Πανταζής Χρονόπουλος και ο Πρόεδρος του Δημοτικού Διαμερίσματος Δεσύλλα κ. Περικλής Νίκας παρουσία εκπροσώπων και εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού της Vodafone, καθώς και εθελοντικής ομάδας εργαζομένων της εταιρείας.

Παράλληλα, οι υπόλοιπες συσκευές παρελήφθησαν από εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η συμβολή της οποίας ήταν ουσιαστική για την υπόδειξη της τελικής χωροταξικής οριοθέτησης των θαλάμων. Η τοποθέτηση και λειτουργία του συνόλου των τηλεφωνικών θαλάμων πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου, ενώ η εταιρεία προτίθεται αρχικά να διατηρήσει το συγκεκριμένο μέτρο μέχρι τον Ιανουάριο του 2008. Η εταιρεία επισημαίνει στην ανακοίνωσή της ότι "ως ένα ακόμα ελάχιστο δείγμα βοήθειας της εταιρείας και των ανθρώπων της ανοίχθηκε ειδικός τραπεζικός λογαριασμός στην Alpha Bank, όπου κάθε εργαζόμενος στη Vodafone θα καταθέτει ότι ποσό επιθυμεί και, στη συνέχεια, σε συνεννόηση με τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό η εταιρεία θα προβεί στην αγορά των ειδών ανάγκης που θα υποδειχθούν από τον οργανισμό".

Επιπλέον, η Vodafone παρέχει στους συμπολίτες μας που επλήγησαν από τις πυρκαγιές τη δυνατότητα διενέργειας δωρεάν εθνικών κλήσεων διάρκειας 10 ωρών, κάθε μήνα, για τους επόμενους δύο μήνες. Για την συγκεκριμένη υπηρεσία, η οποία είναι διαθέσιμη από τις 31 Αυγούστου, ο συνδρομητής θα ενημερώνεται σχετικά για την ημερομηνία έναρξης και λήξης της παροχής. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η εταιρεία μέσω του ετησίου κοινωνικού της προγράμματος προτίθεται να επαναπροσδιορίσει, αναμορφώσει και εντάξει

επιπλέον ενέργειες προς την περιφέρεια της Ν.Δ. Ελλάδας και το Νομό Ευβοίας. Τέλος, το Vodafone Group Foundation θα δωρίσει το συμβολικό ποσό των £100.000 για την περαιτέρω ενίσχυση βοήθειας προς τους πυρόπληκτους.

Vodafone: "Αγγελιοφόρος" εκστρατείας της Greenpeace για εξοικονόμηση ενέργειας

07/05/2008

«Αγγελιοφόρος» της εκστρατείας της Greenpeace, για την εξοικονόμηση ενέργειας, χρίστηκε η Vodafone, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο, στην προσπάθεια της περιβαλλοντικής οργάνωσης για ενημέρωση και προτροπή, με στόχο την ενεργή συμμετοχή του κοινού. Ειδικότερα, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση, η

Vodafone, δεδομένης της δυνατότητας επικοινωνίας που διαθέτει ως εταιρεία τηλεπικοινωνιών, θα φροντίσει να μεταδώσει τις 10+1 συμβουλές εξοικονόμησης ενέργειας, υποστηρίζοντας έτσι την επικοινωνία του αισιόδοξου μηνύματος της Greenpeace.

Επισημαίνεται ότι το πρόγραμμα των «Αγγελιοφόρων», συμβάλλει στην ενημέρωση και επικοινωνία της εκστρατείας της Greenpeace, τόσο στο εργατικό τους δυναμικό όσο και στο ευρύτερο κοινό. Με την υποστήριξη των «Αγγελιοφόρων» η φωνή της Greenpeace θα φτάσει παντού και όλοι θα εισπράξουν το αισιόδοξο μήνυμά της εκστρατείας για εξοικονόμηση ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα θα ενημερωθούν για τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις κλιματικές αλλαγές. Τέλος, τονίζεται ότι η Vodafone, στο πλαίσιο του πολύπλευρου προγράμματος εταιρικής υπευθυνότητας που

εφαρμόζει, έχει ήδη αναγνωρίσει τη σημαντικότητα του προβλήματος των κλιματικών αλλαγών και εφαρμόζει από την έναρξη της λειτουργίας της μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας στο σύνολο των δραστηριοτήτων της, ενώ από το 2003 αξιοποιεί την ηλιακή ενέργεια για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών σε 123 σταθμούς βάσης

Carrefour Μαρινόπουλος: Εκδήλωση για την ανακύκλωση στις 12/4

18/04/2008

Στην προστασία του περιβάλλοντος προέτρεψε ο όμιλος Carrefour Μαρινόπουλος όλους τους καταναλωτές, συμμετέχοντας στη Μεγάλη Γιορτή Ανακύκλωσης Ηλεκτρικών Μικροσυσκευών, που πραγματοποιήθηκε στο κατάστημα Αλίμου, το Σάββατο 12 Απριλίου. Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, οι επισκέπτες του καταστήματος είχαν τη δυνατότητα να παραδώσουν προς ανακύκλωση όποια ηλεκτρική μικροσυσκευή δεν χρειάζονται, συμμετέχοντας ταυτόχρονα σε κλήρωση προκειμένου να κερδίσουν καινούριες.

Η συγκεκριμένη εκδήλωση αποτελεί επιστέγασμα μιας πρωτοβουλίας απόσυρσης ηλεκτρικών μικροσυσκευών που διοργανώθηκε στα καταστήματα της αλυσίδας Carrefour το μήνα Μάρτιο και ολοκληρώθηκε επιτυχάνοντας τη συλλογή 4.000 ηλεκτρικών μικροσυσκευών προς ανακύκλωση (5 τόνων Αποβλήτων Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού). Από αυτούς μόνο οι 0,5 τόνοι οδηγήθηκαν σε υγειονομική ταφή, ενώ το υπόλοιπο 90,24% θα επαναχρησιμοποιηθεί. Πιο συγκεκριμένα, οι συντονισμένες δραστηριότητες της εταιρείας για την απόσυρση των ηλεκτρονικών μικροσυσκευών, οδήγησαν σε ανακύκλωση 1,816 τόνων πλαστικού, 412 κιλών αλουμινίου και 75 κιλών γυαλιού, εξοικονομώντας πάνω από 2 τόνους πρώτων υλών και αποφεύγοντας την έκλυση στην ατμόσφαιρα 1,332 τόνων επιβλαβών αερίων.

Στην ίδια ανακοίνωση επισημαίνεται πως "ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος" στο ζήτημα της διαφύλαξης του περιβάλλοντος, ο όμιλος Carrefour Μαρινόπουλος, έχει αναλάβει σειρά ενεργειών προς την κατεύθυνση αυτή, έχοντας την πεποίθηση πως η λύση βρίσκεται στην κοινή προσπάθεια. Πιο συγκεκριμένα, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στην αξία και τη λειτουργικότητα της ανακύκλωσης, η εταιρεία ήδη λειτουργεί με επιτυχία κέντρα Ανακύκλωσης σε υπερμάρκετ Carrefour, τα οποία σημειώνουν μεγάλη απήχηση στο καταναλωτικό κοινό. Την ίδια ώρα, συγκεντρώνεται και ανακυκλώνεται το χαρτικό υλικό από τις αποθήκες και τα υπερμάρκετ Carrefour, ενώ εφαρμόζεται σύστημα ανακύκλωσης παλιών μπαταριών, οι οποίες συλλέγονται σε ειδικούς κάδους που έχουν τοποθετηθεί στα σημεία πώλησης.

Επιπροσθετα, η διάθεση λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας μάρκας «Carrefour» και επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών ,σε όλα τα καταστήματα της εταιρείας, ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να υιοθετήσουν μία συμπεριφορά φιλικότερη προς το περιβάλλον. Τέλος, το μεγαλύτερο τμήμα της σειράς επίπλων κήπου που εκτίθενται στα υπερμάρκετ προέρχεται από ξυλεία αναγνωρισμένη από τον παγκόσμιο οργανισμό δασικής πιστοποίησης Forest Stewardship Council, γεγονός που εγγυάται την αντικατάσταση κάθε κομμένου δέντρου από ένα νέο. Με επίκεντρο λοιπόν της φιλοσοφίας του τη στάση ευθύνης και σεβασμού απέναντι στους καταναλωτές, ο όμιλος Carrefour Μαρινόπουλος παροτρύνει όλους να στηρίζουν εμπράκτως τη σημαντική αυτή προσπάθεια, πιστεύοντας πως "η διαφύλαξη του περιβάλλοντος είναι στο χέρι όλων μας".

Sato: Επίπλωση 100 σπιτιών στις πυρόπληκτες περιοχές

05/05/2008

Την επίπλωση 100 σπιτιών στους νομούς Ηλείας, Μεσσηνίας και στους δήμους Μεγαλόπολης και Φαλαισίας ανέλαβε ο όμιλος Sato, καθώς επιθυμεί να εκφράσει την "αμέριστη συμπαράστασή του σε όσους που πλήγηκαν από τις πυρκαγιές του 2007". Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση, ο όμιλος Sato, και συγκεκριμένα μέσω των καταστημάτων επίπλων ENTOS πρόσφερε 100 πλήρη σετ από καναπέδες, τραπεζαρίες, κρεβατοκάμαρες και νεανικά δωμάτια, ως ελάχιστη προσφορά για την ανακούφιση των πληγέντων.

Σημειώνεται πως με την πρωτοβουλία αυτή ο όμιλος Sato πάντα με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, κατάφερε να συμβάλλει ενεργά στην αποκατάσταση των πληγεισών περιοχών που είχαν άμεση και επιτακτική ανάγκη για βοήθεια, στηρίζοντας έμπρακτα όλους αυτούς που δοκιμάστηκαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές.

Την ΜΚΟ "Αρκτούρος" υποστηρίζει ο Κωτσόβολος σε περιβαλλοντικό πρόγραμμα

01/10/2007

Το επιστημονικό πρόγραμμα της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης "Αρκτούρος" υποστηρίζει ο Κωτσόβολος, προσφέροντας προϊόντα τελευταίας τεχνολογίας με απώτερο στόχο την αποτελεσματικότερη προστασία της άγριας φύσης.

Σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση της εταιρείας, ο Κωτσόβολος δώρισε στον Αρκτούρο ηλεκτρονικούς υπολογιστές, laptops και οθόνες για να

χρησιμοποιηθούν από την επιστημονική ομάδα που θα υλοποιήσει μια σειρά από έρευνας στο πλαίσιο προγράμματος για την καταγραφή του ακριβή αριθμού του πληθυσμού των αρκούδων που ζουν στην Ελλάδα. Τα εξειδικευμένα στελέχη που θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα θα χρησιμοποιήσουν επιστημονικές μεθόδους υψηλής τεχνολογίας, όπως είναι η ανάλυση του DNA, που αναμένεται να οδηγήσουν σε συμπεράσματα ιδιαίτερης σημασίας και να βοηθήσουν στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική προστασία της άγριας φύσης και του φυσικού περιβάλλοντος.

"Αναγνωρίζοντας τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος, ο Κωτσόβολος στηρίζει τις προσπάθειες που γίνονται για την καλύτερη προστασία άγριας φύσης και του φυσικού περιβάλλοντος χορηγώντας στην επιστημονική ομάδα της ΜΚΟ Αρκτούρος τον απαραίτητο τεχνολογικό εξοπλισμό για την υλοποίηση της έρευνας", δήλωσε ο κ. Γιώργος Καράμπελας, διευθυντής Marketing του ομίλου Κωτσόβολος και συμπλήρωσε: "Είμαστε ενθουσιασμένοι που έχουμε την ευκαιρία να συμμετέχουμε στο φιλόδοξο project που πρόκειται να ξεκινήσουν και αναμένουμε μαζί τους τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας".

Η εταιρεία Αρκτούρος είναι μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση για την προστασία της άγριας φύσης και του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στα μεγάλα θηλαστικά των ορεινών οικοσυστημάτων. Υλοποιεί έρευνες και επιστημονικές μελέτες στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια, ενώ η πολύπλευρη δραστηριότητά της συμβάλλει σημαντικά στην έγκυρη και έγκαιρη λήψη και εφαρμογή μέτρων για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος.

5. Η Ε.Κ.Ε. σε μικρές εταιρίες

5.1.Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και ΜικροΜεσαίες Επιχειρήσεις

Ο λόγος για τον οποίο αποδίδεται περισσότερη έμφαση στις Μ/ΜΕ έναντι των μεγάλων επιχειρήσεων είναι γιατί, παρά το γεγονός ότι διαδραματίζουν και τα δύο είδη επιχειρήσεων ζωτικό ρόλο για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας, υπάρχει βασική διαφορά ανάμεσά τους στον τομέα της εφαρμογής δράσεων Ε.Κ.Ε.. Οι στόχοι για τις Μ/ΜΕ και για τις πολυεθνικές μπορεί να είναι οι ίδιοι αλλά ο τρόπος προκειμένου να επιτευχθούν διαφέρει σημαντικά. Δεν είναι δύσκολο να γίνει κατανοητός ο λόγος για τον οποίο μια μεγάλη επιχείρηση μπορεί να ενσωματώσει στην πολιτική της δράσεις Ε.Κ.Ε. πιο εύκολα από μια Μ/ΜΕ.

Ο παράγοντας του **οικονομικού κόστους και η απουσία τεχνικών εκσυγχρονισμένης διοίκησης** είναι δύο από τις σημαντικότερες δυσχέρειες που ανακόπτουν την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε. στις Μ/ΜΕ. Εντούτοις, το ποσοστό των Μ/ΜΕ που αναλαμβάνει τέτοιου είδους δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ικανοποιητικό. Στον αντίποδα, το μεγαλύτερο μέρος των πολυεθνικών επιχειρήσεων φαίνεται να έχουν ενεργό δράση, ενώ πολλές από αυτές εκδίδουν και ετήσιες εκθέσεις καλών πρακτικών που εφαρμόζουν. Σε αυτές τις εκθέσεις παρατηρείται πλήρης συνειδητοποίηση της κοινωνικής υπευθυνότητας που πρέπει να χαρακτηρίζει μια επιχείρηση, περιγράφεται εφαρμογή πληθώρας πρακτικών Ε.Κ.Ε., ενώ δεν λείπει η αναφορά στη συνεχή προσπάθεια ενσωμάτωσης νέων πρακτικών. Σε συνδυασμό με τις εκθέσεις καλών πρακτικών των πολυεθνικών επιχειρήσεων υπάρχουν και διάφοροι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ΕΚΕ.

Η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν οι Μ/ΜΕ αποτελεί ένα πεδίο μελέτης αναπόσπαστο και άμεσα συνυφασμένο με την έννοια της Ε.Κ.Ε. Δεδομένου του

γεγονότος ότι οι ΜΜΕ αποτελούν το 99% του συνόλου των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι αναγκαία η απόδοση βαρύνουσας σημασίας στη σωστή και αποτελεσματική λειτουργία τους.

Τα τελευταία χρόνια η ευρωπαϊκή πολιτική έχει στρέψει το ενδιαφέρον της σε αυτόν τον τομέα κι αυτό γιατί οι Μ/ΜΕ ως παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ανάπτυξης και απασχόλησης πρέπει σταδιακά να οδηγηθούν σε ένα υγιές επίπεδο ανταγωνιστικότητας. Ενδεικτικά, για την επίτευξη του στόχου αυτού έχει ήδη προταθεί για την περίοδο 2007-2013 ένα πρόγραμμα-πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Βασικός άξονας γύρω από τον οποίο θα κινηθεί είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης των Μ/ΜΕ στη χρηματοδότηση, στις επενδύσεις καθώς και σε συμβουλές για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Παρακάτω θα παραθέσουμε ένα δείγμα πρόσφατης έρευνας της CSR, του Ελληνικού δικτύου Ε.Κ.Ε. στην Ελλάδα που θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τις ιδιαιτερότητες των εφαρμογών Ε.Κ.Ε. των μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων που κλήθηκαν να συμπληρώσουν ερωτηματολόγια τα οποία αφορούσαν θέματα εφαρμογών της.

5.2. Ερωτήματα Ε.Κ.Ε. σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις

5.2.1. Παραδείγματα πρακτικών εφαρμογών Ε.Κ.Ε.

(Ερώτηση : Ποιες δράσεις Ε.Κ.Ε. έχετε εφαρμόσει εσείς, διατίθεστε να εφαρμόσετε, γνωρίζετε να έχουν εφαρμοστεί από άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις;)

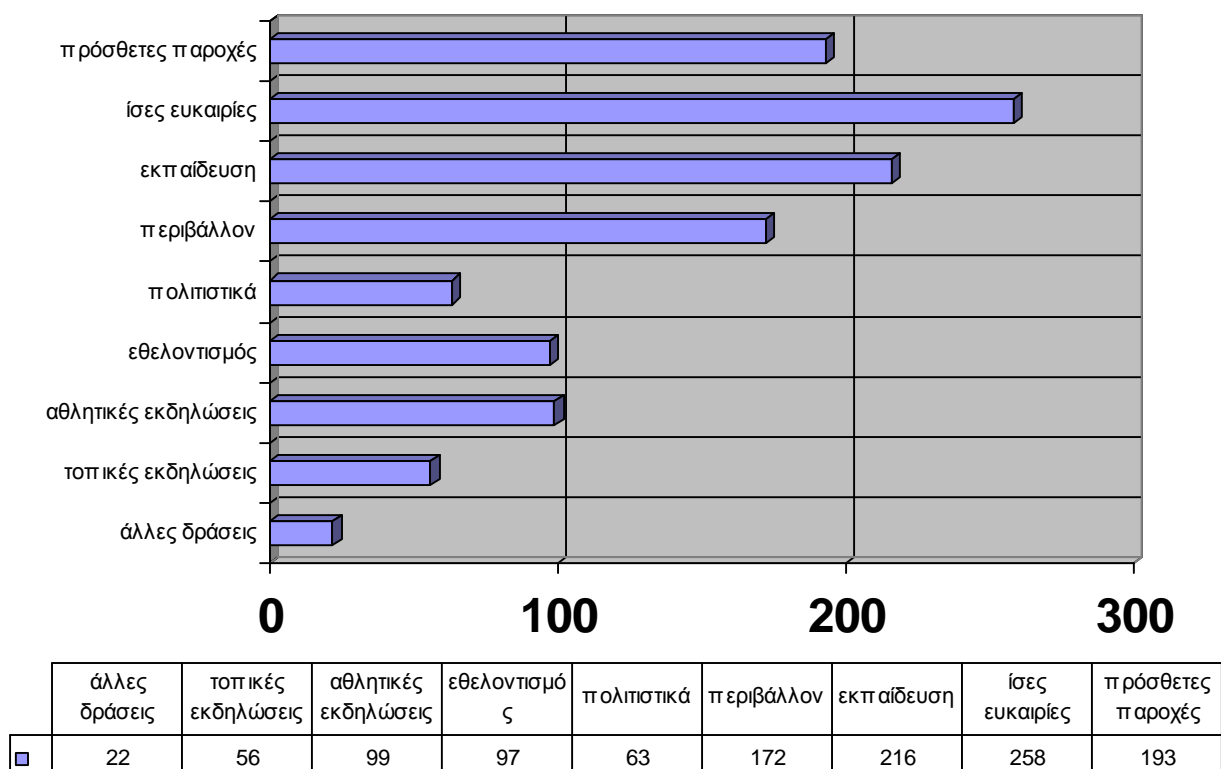
Σχετικά με τις πρακτικές Ε.Κ.Ε. οι οποίες εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις, τέθηκε το ερώτημα: «Ποιες από τις ακόλουθες δράσεις έχετε

εφαρμόσει εσείς, διατίθεστε να εφαρμόσετε, γνωρίζετε να έχουν εφαρμοστεί από άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις». Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλών επιλογών. Κάθε επιλογή αναφερόταν σε ένα βασικό τομέα δράσεων και πρακτικών Ε.Κ.Ε. Η συγκεκριμένη ερώτηση αποτελείτο από τρία σκέλη:

- το πρώτο αφορούσε τις δράσεις που ήδη εφαρμόζονται από την επιχείρηση
- το δεύτερο τις δράσεις που ενδεχομένως προτίθεται η επιχείρηση να εφαρμόσει στο μέλλον
- το τρίτο τις δράσεις που τυχόν γνωρίζει ότι εφαρμόζονται από άλλες επιχειρήσεις.

Ακολουθούν τα γραφήματα για κάθε σκέλος ξεχωριστά:

Δράσεις που εφαρμόζει η επιχείρηση

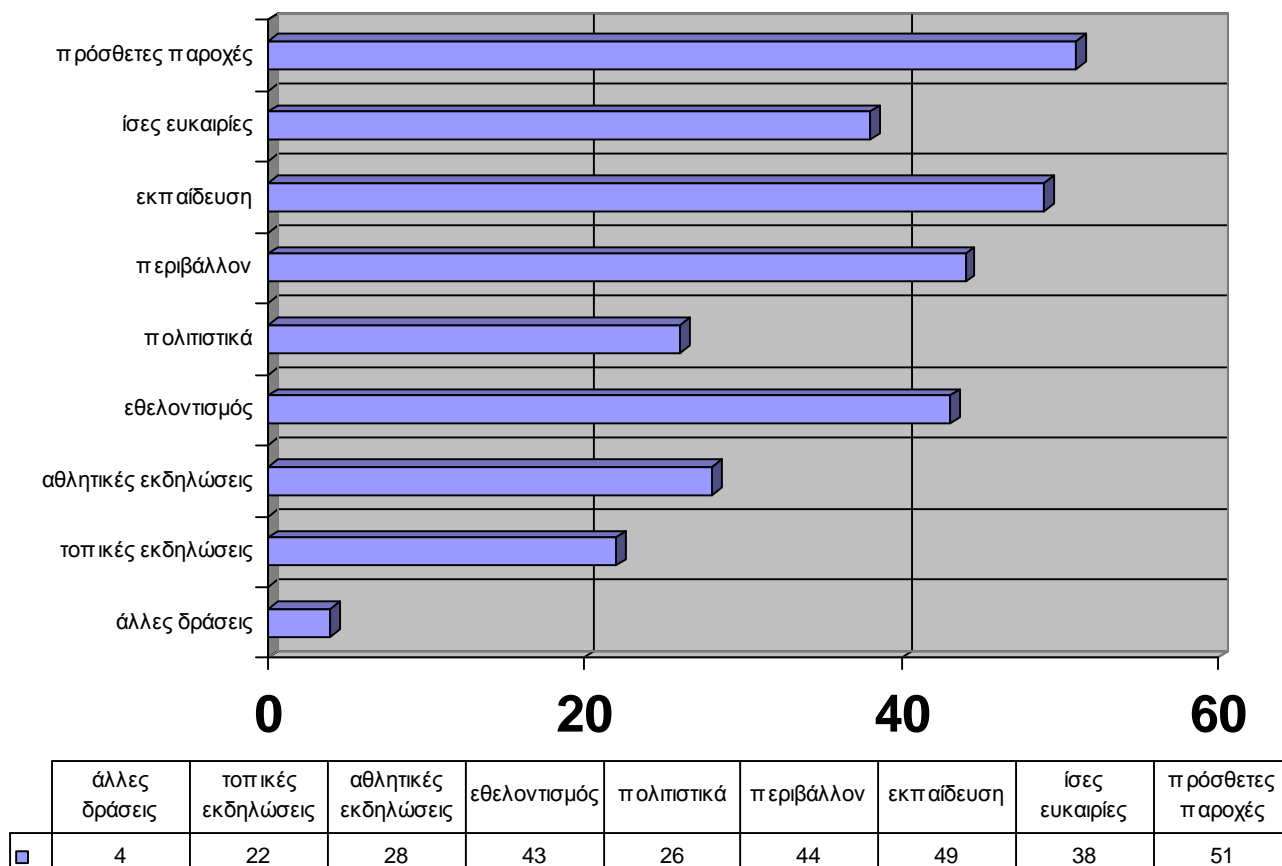
Αριθμός θετικών απαντήσεων

Όπως φαίνεται από το γράφημα που προκύπτει από τα αποτελέσματα σε αυτή την ερώτηση πολλαπλών επιλογών, οι τομείς στους οποίους οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις εφαρμόζουν δράσεις Ε.Κ.Ε. είναι αυτοί οι οποίοι σχετίζονται με τη λειτουργία της επιχείρησης και ιδίως η παροχή ίσων ευκαιριών (258 θετικές απαντήσεις σε σύνολο 1179), τα κίνητρα για εκπαίδευση (216) και οι πρόσθετες παροχές προς τους εργαζόμενους (193). Αντίστροφα οι λιγότερες σε αριθμό δράσεις Ε.Κ.Ε. που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις είναι στους τομείς των τοπικών (56) και των πολιτιστικών (63) εκδηλώσεων.

Είναι σαφές από τα ανωτέρω ότι οι επιχειρήσεις του δείγματος αντιλαμβάνονται την έννοια της Ε.Κ.Ε. κυρίως ως προς την εσωτερική της διάσταση, ενώ η ευρύτερη κοινωνική και τοπική διάσταση υπολείπεται, με μικρή εξαίρεση τις δράσεις που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος (172 θετικές απαντήσεις σε σύνολο 1179). Είναι πάντως σαφές και ενθαρρυντικό συγχρόνως ότι η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων του δείγματος (5 στις 6) έχει εφαρμόσει κατ' ελάχιστον, έστω και περιστασιακά μια δράση Ε.Κ.Ε.

Δράσεις που θα εφαρμόσει η επιχείρηση

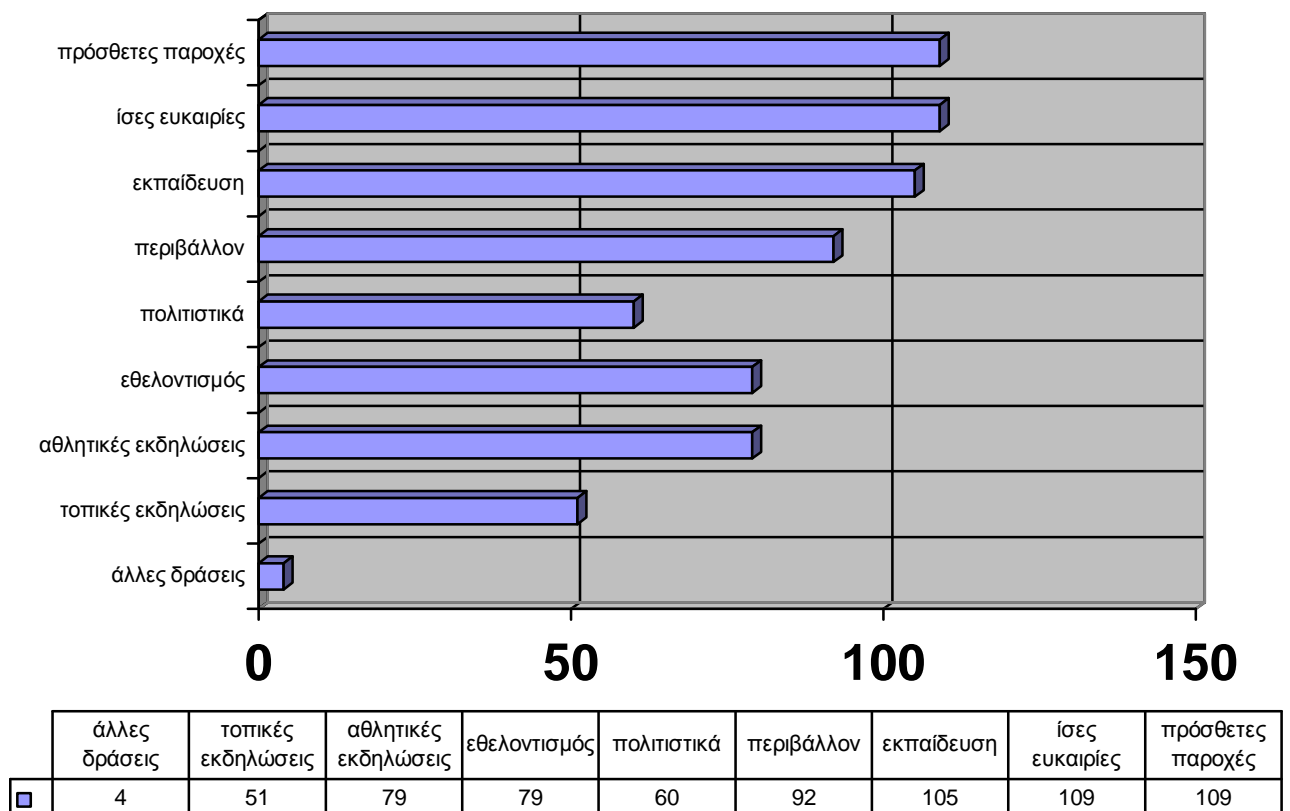
Αριθμός θετικών απαντήσεων

Σε σχέση με τις δράσεις που προτίθενται να εφαρμόσουν οι επιχειρήσεις και αποτελούσε το δεύτερο σκέλος αυτής της ερώτησης πρέπει να σημειωθεί ότι ερμηνεύθηκε από τους ερωτώμενους σύμφωνα και με τις οδηγίες της ερευνητικής ομάδας- ως συμπληρωματική του πρώτου σκέλους και άρα οι απαντήσεις αφορούν δράσεις που προτίθεται να εφαρμόσει η επιχείρηση σε τομείς Ε.Κ.Ε. πέραν αυτών στους οποίους ήδη δραστηριοποιείται.

Κατά αυτόν τον τρόπο ερμηνεύεται και το γεγονός ότι συνολικά υπήρξαν 306 απαντήσεις έναντι των 1179 του πρώτου σκέλους, αλλά και η υποχώρηση των τομέων που κατείχαν τις πρώτες θέσεις στο προηγούμενο σκέλος όπως η παροχή ίσων ευκαιριών (5η θέση έναντι 1^{ης} στις δράσεις που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις). Από τους τομείς λοιπόν στους οποίους κατά βάση

σχεδιάζουν να επεκταθούν οι επιχειρήσεις του δείγματος ενδιαφέρον παρουσιάζει το υψηλό ποσοστό θετικών απαντήσεων για δράσεις εθελοντισμού (43 θετικές απαντήσεις σε σύνολο 306), ενώ τις χαμηλότερες θέσεις συνεχίζουν να κατέχουν οι πάσης φύσεως εκδηλώσεις (τοπικές -22, πολιτιστικές-26, αθλητικές-28).

Δράσεις που εφαρμόζουν άλλες επιχειρήσεις

Αριθμός θετικών απαντήσεων

Το τρίτο σκέλος της ερώτησης αφορούσε τον βαθμό πληροφόρησης των επιχειρήσεων σε σχέση με τις δράσεις Ε.Κ.Ε. που αναλαμβάνουν άλλες επιχειρήσεις. Άρα πρόκειται για υποκειμενικές εκτιμήσεις των ερωτώμενων που βέβαια παρέχουν σημαντικά στοιχεία σε σχέση με τη σημασία της πληροφόρησης σε σχέση με θέματα Ε.Κ.Ε. Αναμενόμενο θεωρείται το γεγονός ότι οι βασικοί τομείς Ε.Κ.Ε. για τους οποίους οι επιχειρήσεις γνωρίζουν σχετικά με τη δράση άλλων επιχειρήσεων είναι σε γενικές γραμμές ίδιοι με αυτούς

στους οποίους οι ίδιες εφαρμόζουν δράσεις.

Η παροχή ίσων ευκαιριών, τα κίνητρα για εκπαίδευση και οι πρόσθετες παροχές προς τους εργαζόμενους συγκεντρώνουν και πάλι τις περισσότερες θετικές απαντήσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει αφενός, την αρχική εκτίμηση σχετικά με την προτεραιότητα της εσωτερικής Ε.Κ.Ε. στις αντιλήψεις των επιχειρήσεων και, αφετέρου, την πιθανολογούμενη επίδραση προς τις ομοειδείς επιχειρήσεις που ασκεί η ανάληψη δράσεων Ε.Κ.Ε. σε κάποιο τομέα από μια επιχείρηση, όπως ίσως θα μπορούσε να ερμηνευθεί το συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Συνολικά ενθαρρυντικό θεωρείται το γεγονός ότι οι περισσότερες μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους ακολουθούν ή σκοπεύουν να ακολουθήσουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. και ότι δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις πρακτικές οι οποίες αφορούν τους εργαζόμενους (παροχή ίσων επαγγελματικών ευκαιριών, πρόσθετες παροχές προς τους εργαζόμενους, κίνητρα για εκπαιδευτικά προγράμματα) και, σε μικρότερο βαθμό, το περιβάλλον.

5.2.2 Αποδοχή πρακτικών από εργαζόμενους

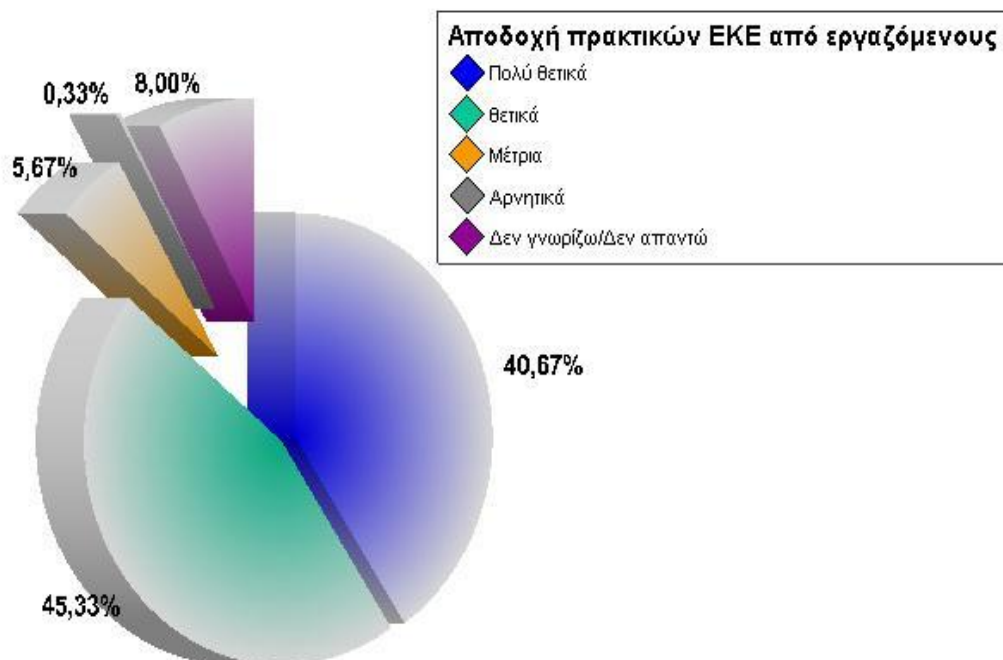
(Ερώτηση : Εάν ακολουθείτε πρακτικές, όπως αυτές που προαναφέρθηκαν, πώς αποδέχονται οι εργαζόμενοί σας ή οι άλλοι ωφελούμενοι την εφαρμογή αυτών των πρακτικών από την επιχείρησή σας;)

Σε σχέση με την αποδοχή των πρακτικών από τους εργαζόμενους τέθηκε το εξής ερώτημα: «Εάν ακολουθείτε πρακτικές, όπως αυτές που προαναφέρθηκαν, πώς αποδέχονται οι εργαζόμενοί σας ή οι άλλοι ωφελούμενοι την εφαρμογή αυτών των πρακτικών από την επιχείρησή σας;».

Οι επιλογές για την κλειστού τύπου αυτή ερώτηση ακολουθούσαν την

κλίμακα «Πολύ θετικά, Θετικά, Μέτρια, Αρνητικά και Πολύ αρνητικά», ενώ υπήρχε και η επιλογή Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ.

Γράφημα αποτελεσμάτων

Όπως φαίνεται από το γράφημα ένα πολύ μεγάλο ποσοστό που ξεπερνά το 85% του δείγματος απάντησε ότι οι εργαζόμενοι ή άλλοι ωφελούμενοι δέχονται θετικά ή πολύ θετικά τις δράσεις Ε.Κ.Ε. που αναλαμβάνει η επιχείρηση. Μηδαμινό είναι το ποσοστό που αντιμετώπισε αρνητικές αντιδράσεις (μικρότερο του 1%), γεγονός που αποτελεί ενθαρρυντικό παράγοντα αλλά και κίνητρο για την ανάληψη περαιτέρω δράσεων Ε.Κ.Ε. από μια επιχείρηση. Παρά το γεγονός ότι οι θετικές συνδηλώσεις για τις δράσεις Ε.Κ.Ε., ιδίως από τους ωφελούμενους, είναι κάτι το αναμενόμενο, αξίζει να σημειωθεί αφενός το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό θετικών εντυπώσεων και

αφετέρου, να υπογραμμιστεί με έμφαση το γεγονός ότι οι φορείς των δράσεων έχουν γίνει αποδέκτες των θετικών αποτελεσμάτων μέσω ανάδρασης από τους ωφελούμενους.

5.2.3. Δυσκολίες κατά την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.

(Ερώτηση : Ποιες οι δυσκολίες που αντιμετωπίσατε κατά την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών;)

Η ανοικτού τύπου αυτή ερώτηση αποσκοπεί στην αποκρυστάλλωση των κυριότερων δυσκολιών που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή δράσεων Ε.Κ.Ε., αλλά και την αποτύπωση εξαιρέσεων, οι οποίες συντελούν στην πληρέστερη κατανόηση του θέματος.

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν αντιμετώπισε καμιά ιδιαίτερη δυσκολία. Πολλοί από αυτούς αποκρίθηκαν μονολεκτικά (π.χ. καμία, όχι), ενώ αρκετοί επέλεξαν να επεκταθούν περισσότερο σημειώνοντας ότι οι πρακτικές που εφαρμόζουν δεν απαιτούν κάποια ιδιαίτερη προσπάθεια. Στην περίπτωση εκείνων που απάντησαν θετικά για την ύπαρξη δυσκολιών, ο οικονομικός παράγοντας κυριαρχεί. Ιδιαίτερα διαδεδομένα προβλήματα για την εφαρμογή δράσεων Ε.Κ.Ε. αποτελούν τα εξής:

- **Το υψηλό κόστος**
- **Η φορολογία**
- **Η δυσκολία εξεύρεσης πόρων**
- **Η έλλειψη χρόνου**

Με τη φράση «έλλειψη χρόνου» γίνεται αναφορά είτε στο χρόνο που διαθέτει η διοίκηση κάθε επιχείρησης για δράσεις Ε.Κ.Ε., είτε στο χρόνο που

διαθέτουν οι εργαζόμενοι για δράσεις Ε.Κ.Ε. Αλληλένδετη με την έλλειψη χρόνου είναι η αδυναμία κατανόησης, από την πλευρά του εργατικού δυναμικού, της ωφελιμότητας των πρακτικών Ε.Κ.Ε.

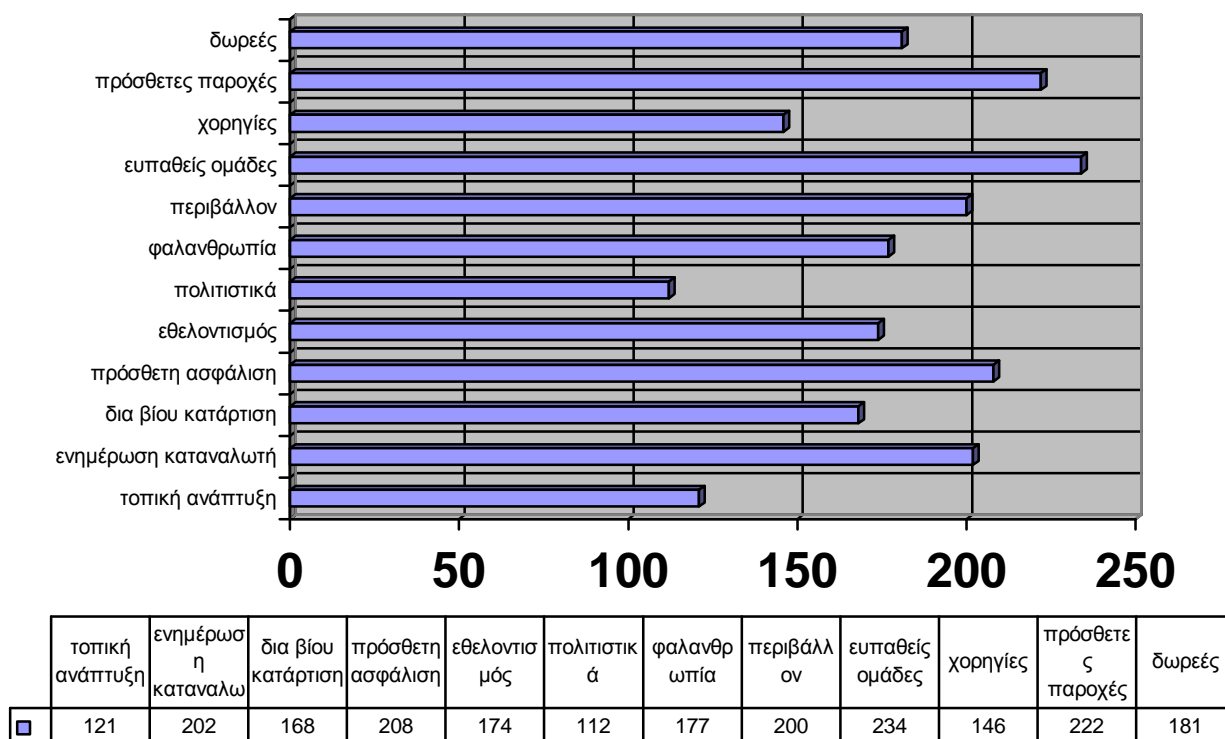
Εντούτοις, δεν λείπουν και οι διαφορετικές απόψεις. Η γραφειοκρατία, η έλλειψη ενημέρωσης, η έλλειψη οργάνωσης, το μέγεθος αλλά και οι προτεραιότητες με βάση τις οποίες δρα η κάθε επιχείρηση αναφέρονται επίσης ως ανασχετικοί παράγοντες. Τέλος, αν και λίγοι, δεν έλειψαν εκείνοι που προτίμησαν να μην απαντήσουν στην ερώτηση.

5.2.4 Δράσεις που εμπίπτουν στην έννοια της Ε.Κ.Ε.

(Ερώτηση : Ποιες δράσεις θεωρείτε ότι εμπίπτουν στην έννοια της Ε.Κ.Ε.?)

Σε ό,τι αφορά την άποψη των ερωτηθέντων για τις δράσεις που αποτελούν δείγματα Ε.Κ.Ε. η ερώτηση ήταν διατυπωμένη ως εξής: «Ποιες από τις ακόλουθες δράσεις θεωρείτε ότι εμπίπτουν στην έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης;». Στην κλειστού τύπου αυτή ερώτηση οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων και οι επιλογές οι οποίες παρατίθεντο ήταν δώδεκα.

Δράσεις που εφαρμόζουν άλλες επιχειρήσεις

Αριθμός θετικών απαντήσεων

Όπως αντικατοπτρίζεται στο γράφημα, η πιο δημοφιλής απάντηση είναι εκείνη που αναφέρεται στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ενώ ακολουθεί το πεδίο των πρόσθετων παροχών και της παροχής συμπληρωματικής ασφάλισης στους εργαζόμενους. Σημαντικός είναι και ο αριθμός εκείνων που συμπεριέλαβαν στις απαντήσεις τους την πληροφόρηση των καταναλωτών σε θέματα ποιότητας υπηρεσιών αλλά και τις οικειοθελείς δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Αρκετοί είναι εκείνοι που θεωρούν ως δράσεις Ε.Κ.Ε. τις δωρεές, τις φιλανθρωπικές δράσεις, τον εθελοντισμό και τα προγράμματα δια βίου κατάρτισης. Λιγότεροι αναφέρονται στις χορηγίες και τα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης, ενώ τον μικρότερο αριθμό απαντήσεων συγκεντρώνει η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.

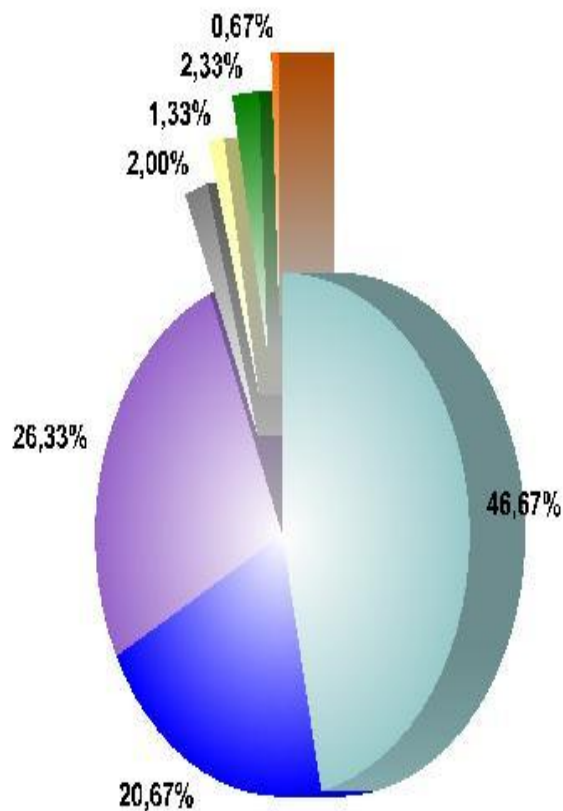
Ένα ιδιαίτερα θετικό στοιχείο, σύμφωνα με τα παραπάνω, αποτελεί το γεγονός ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων αντιλαμβάνεται τη σημασία της προσφοράς προς τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αλλά και προς τους εργαζόμενους. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης καθότι η εκάστοτε κοινωνία στο πλαίσιο της οποίας δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις δεν μπορεί παρά να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξή τους.

5.2.5. Ορισμός E.K.E.

(Ερώτηση: Ποια περιγραφή αποδίδει πληρέστερα, κατά τη γνώμη σας, το νόημα του σύνθετου όρου E.K.E.):

Η ακριβής διατύπωση της ερώτησης σχετικά με τη γνώση του ορθού και πλήρους ορισμού της E.K.E. είχε ως εξής: «Ποια περιγραφή από τις παρακάτω αποδίδει πληρέστερα, κατά τη γνώμη σας, το νόημα του σύνθετου όρου Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: α) Οι επιχειρήσεις ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις δραστηριότητές τους και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, β) Οι επιχειρήσεις δεσμεύονται να φροντίζουν τους εργαζόμενούς τους, γ) Οι επιχειρήσεις λειτουργούν με ηθικές αρχές, δ) Οι επιχειρήσεις υιοθετούν πρακτικές που προστατεύουν το περιβάλλον, ε) Οι επιχειρήσεις εξασφαλίζουν οφέλη για τα παιδιά και τους νέους της τοπικής κοινωνίας, στ) Οι επιχειρήσεις παρέχουν εργασία σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και ζ) Οι επιχειρήσεις κάνουν χορηγίες και αναλαμβάνουν φιλανθρωπικές δράσεις».

Οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν μία μόνο απάντηση, ενώ σημειώνεται ότι η επιλογή α) αντιστοιχεί στον επίσημο ορισμό της E.K.E.

Ορισμός Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης:

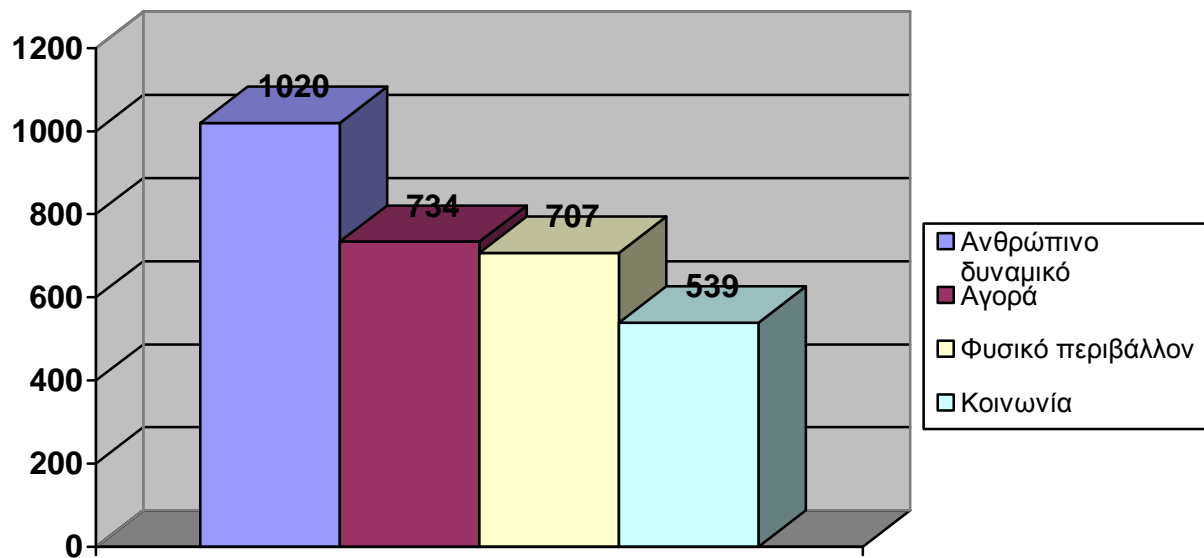
- ◆ Εθελοντικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες
- ◆ Φροντίζουν τους εργαζομένους τους
- ◆ Λειτουργούν με ηθικές αρχές
- ◆ Προστατεύουν το περιβάλλον
- ◆ Οφέλη για τα παιδιά και τους νέους της τοπικής κοινωνίας
- ◆ Εργασία σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες
- ◆ Χορηγίες και φιλανθρωπικές δράσεις

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι το σημαντικότερο ποσοστό των επιχειρήσεων του δείγματος (46,67%) γνωρίζει τον ακριβή ορισμό της E.K.E. (Βεβαίως δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος ορισμός είναι σαφώς πιο πλήρης από τους άλλους προτεινόμενους ως επιλογές, γεγονός που εικάζεται ότι διευκόλυνε την επιλογή του). Αν σε αυτό το ποσοστό αθροιστούν και τα ποσοστά των παραπλήσιων πιο περιορισμένων ως προς το περιεχόμενο αλλά όχι λαθεμένων απαντήσεων (26,33% και 20,67%), τότε πραγματικά το ποσοστό των επιχειρήσεων που αντιλαμβάνεται ορθά το περιεχόμενο της E.K.E. είναι πολύ μεγάλο. Σε κάθε περίπτωση τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η έννοια της E.K.E. δεν είναι ασαφής, αλλά ούτε και περιπτώσιολογική σύμφωνα με τα ανωτέρω.

5.2.6. Τομείς Ε.Κ.Ε. κατά σημαντικότητα

(Ερώτηση : Ποιος τομέας Ε.Κ.Ε. είναι πιο σημαντικός για εσάς;)

Σχετικά με τους τομείς σημαντικότητας το ερώτημα το οποίο τέθηκε ήταν το εξής: «Ποιος από τους παρακάτω τομείς Ε.Κ.Ε. είναι πιο σημαντικός για εσάς;». Η ερώτηση αυτή ήταν ερώτηση ιεραρχήσεως και οι ερωτηθέντες καλούνταν να τοποθετήσουν σε φθίνουσα σειρά σημαντικότητας (αρχίζοντας δηλαδή από τον τομέα τον οποίο θεωρούν σημαντικότερο) τέσσερις βασικούς τομείς ανάπτυξης δράσεων Ε.Κ.Ε. Οι επιλογές οι οποίες έπρεπε να τεθούν σε ιεραρχική κλίμακα ήταν: το ανθρώπινο δυναμικό, η αγορά, το φυσικό περιβάλλον και η κοινωνία.

Μονάδες σημαντικότητας σε σύνολο 3000

Παρατηρείται από το γράφημα ότι με σημαντική διαφορά ο σημαντικότερος τομέας Ε.Κ.Ε. για τις επιχειρήσεις του δείγματος είναι αυτός που σχετίζεται με το ανθρώπινο δυναμικό. Ακολουθούν η αγορά και το φυσικό περιβάλλον με μικρή μεταξύ τους διαφορά, ενώ αρκετά χαμηλότερα τοποθετείται η κοινωνία. Είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον και επιβεβαιωτικό της

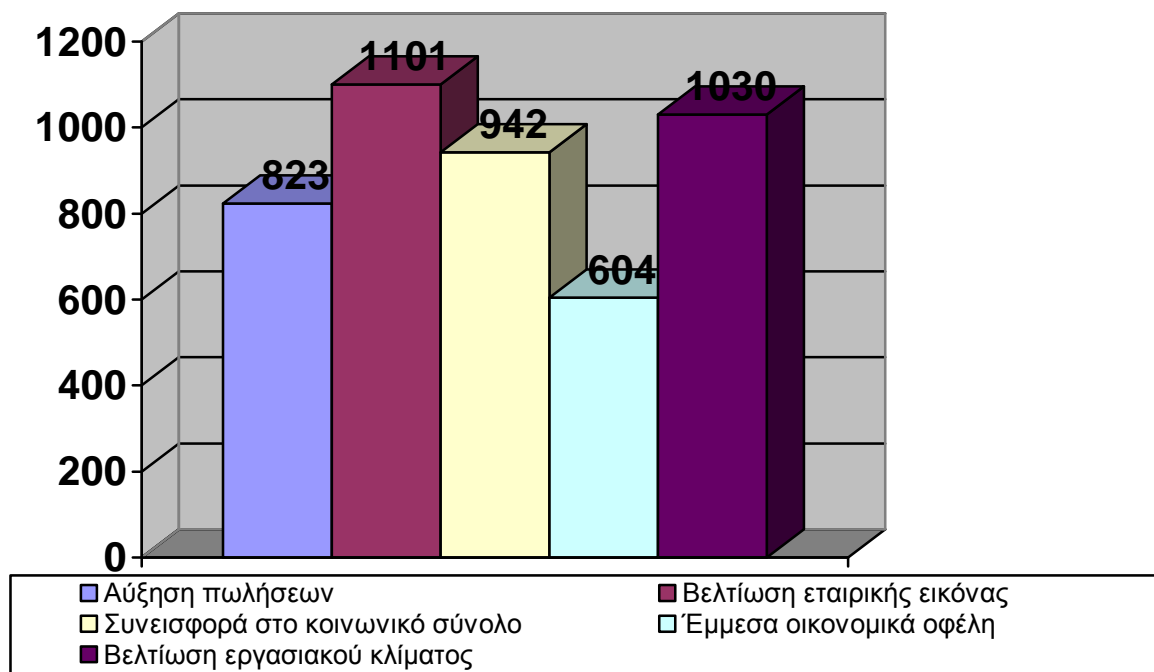
ορθότητας των αποτελεσμάτων αλλά και της συνέπειας με την οποία οι ερωτώμενοι αντιμετώπισαν την έρευνα ότι τα ίδια ακριβώς αποτελέσματα προέκυψαν από την ερώτηση σχετικά με τους τομείς δράσεις Ε.Κ.Ε. στους οποίους δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις του δείγματος.

Αν και η αγορά θεωρείται σημαντικότερος παράγοντας για τις επιχειρήσεις έναντι του φυσικού περιβάλλοντος και της κοινωνίας, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το ανθρώπινο δυναμικό θεωρείται ο πιο σημαντικός παράγοντας από την πλειονότητα των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, να σημειωθεί ότι η αγορά σε πολύ μικρό ποσοστό ξεπερνά σε σημαντικότητα το φυσικό περιβάλλον και αυτό θεωρείται εξίσου σημαντικό.

5.2.7 Οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.

(Ερώτηση : Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα κυρίως οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.;

Η ακριβής διατύπωση αυτής της ιεραρχικού τύπου ερώτησης ήταν η εξής: «Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα κυρίως οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης; (τοποθετήστε πρώτο το όφελος που θεωρείτε πιο σημαντικό)» και τα προς ιεράρχηση οφέλη ήταν α) η έμμεση αύξηση των πωλήσεων, β) η βελτίωση της εταιρικής εικόνας, γ) η θετική συνεισφορά στο κοινωνικό σύνολο, δ) τα έμμεσα οικονομικά οφέλη (π.χ. φοροελαφρύνσεις) και ε) η βελτίωση του εργασιακού κλίματος εντός της επιχείρησης, ενώ υπήρχε και η επιλογή «Δεν ξέρω/Δεν απαντώ» που δεν χρησιμοποιήθηκε από τους ερωτώμενους.

Μονάδες σημαντικότητας σε σύνολο 4500

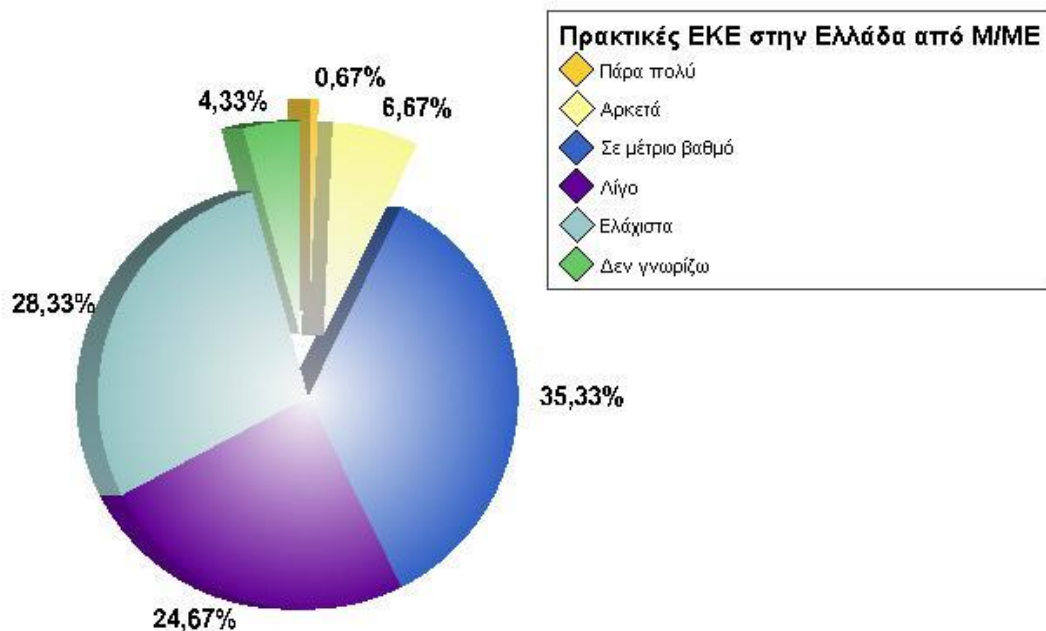
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ιεράρχησης που εμφανίζονται με τους αντίστοιχους βαθμούς σημαντικότητας στο ανωτέρω γράφημα η βελτίωση της εταιρικής εικόνας και η βελτίωση του εργασιακού κλίματος αποτελούν τα σημαντικότερα οφέλη που προσδοκούν οι επιχειρήσεις του δείγματος από την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.

Έχει ιδιαίτερη σημασία ότι καθαρά ωφελμιστικού χαρακτήρα προσδοκίες, όπως η αύξηση των πωλήσεων και τα έμμεσα οικονομικά οφέλη, βρίσκονται στις χαμηλότερες βαθμίδες της ιεράρχησης, και μάλιστα με μεγάλη διαφορά σε βαθμούς σημαντικότητας, γεγονός που υποδεικνύει ότι οι ερωτώμενοι αντιλαμβάνονται ως μη άμεσα ανταποδοτικές τις δράσεις Ε.Κ.Ε., τουλάχιστον σε αυστηρά ωφελμιστικό επίπεδο.

5.2.8. Έκταση εφαρμογής πρακτικών Ε.Κ.Ε. από μικρομεσαίες επιχειρήσεις

(Ερώτηση : Θεωρείτε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα ακολουθούν πρακτικές Ε.Κ.Ε.?)

Σχετικά με το ζήτημα της εφαρμογής δράσεων Ε.Κ.Ε. από τις Μ/ΜΕ το ερώτημα ήταν το εξής: «Θεωρείτε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα ακολουθούν πρακτικές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης;». Οι ερωτηθέντες έπρεπε να διαλέξουν μόνο μία απάντηση ανάμεσα στις εξής έξι: «Πάρα πολύ, Αρκετά, Σε μέτριο βαθμό, Λίγο, Ελάχιστα, Δεν γνωρίζω».

Όπως δείχνει το γράφημα ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (35,33%) απάντησε «Σε μέτριο βαθμό», ενώ οι επιλογές «Λίγο» και «Ελάχιστα» συγκεντρώνουν το 53%. Ένα μικρό ποσοστό (6,67%) αποκρίθηκε «Αρκετά», ενώ αμελητέο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το ποσοστό εκείνων που

απάντησαν «Πάρα πολύ» (0,67%). Μικρό είναι και το ποσοστό που συγκέντρωσε η επιλογή «Δεν γνωρίζω» (4,33%). Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ερώτηση αυτή δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα των ερωτηθέντων, ένα ποσοστό της τάξεως του 88,33%, θεωρεί ότι οι Μ/ΜΕ στην Ελλάδα εφαρμόζουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. είτε σε μέτριο βαθμό, είτε σε επίπεδα χαμηλότερα του μετρίου. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, αυτό θα μπορούσε να λειτουργήσει ως έναυσμα για την προώθηση της έννοιας της Ε.Κ.Ε. και τη διάδοση, ανάμεσα στις Μ/ΜΕ, των δράσεων που εμπíπτουν σε αυτή.

5.2.9. Ανασταλτικοί παράγοντες

(Ερώτηση : Ποιοι παράγοντες σας εμποδίζουν να εφαρμόσετε πρακτικές Ε.Κ.Ε. στην επιχείρησή σας;)

Η ερώτηση σχετικά με τους ανασταλτικούς παράγοντες είναι πολύ σημαντική στο βαθμό που εν μέρει αντικατοπτρίζει τους λόγους για τους οποίους ενδεχομένως οι επιχειρήσεις δεν εφαρμόζουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. Από την ανάλυση των απαντήσεων στην ανοικτή αυτή ερώτηση διαπιστώνεται πολύ περιορισμένη τάση των ερωτηθέντων για μη ύπαρξη ανασταλτικών παραγόντων. Μπορούμε, επομένως, να συμπεράνουμε ότι κατά την εκτίμηση των ερωτηθέντων υπάρχει πληθώρα παραγόντων που εμποδίζουν τις επιχειρήσεις στο να εφαρμόσουν τέτοιες πρακτικές.

Ας σημειωθεί εδώ ότι ο εντοπισμός από πλευράς των επιχειρήσεων ανασταλτικών παραγόντων θεωρούμε ότι δεν έρχεται σε αντίφαση με το γεγονός της ομαλής εφαρμογής πρακτικών Ε.Κ.Ε. από τις επιχειρήσεις που επιλέγουν να αναλάβουν τέτοιες δράσεις .Οι επιχειρήσεις κρίνουν ότι έχουν θεωρητικά να αντιμετωπίσουν πλήθος εμποδίων, τα οποία τελικώς ξεπερνούν κατά την πρακτική εφαρμογή των δράσεων. Πράγματι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, ο εντοπισμός των ανασχετικών παραγόντων δεν

λειτουργεί τελικώς αποτρεπτικά ως προς την ανάληψη δράσεων Ε.Κ.Ε. από τις επιχειρήσεις.

- Ειδικότερα, η πλειονότητα των ερωτηθέντων απαντά ότι το οικονομικό κόστος αποτελεί το κύριο εμπόδιο στην εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε. Συχνά το κόστος των δράσεων αυτών είναι απαγορευτικό για επιχειρήσεις που πασχίζουν για την οικονομική τους επιβίωση.

- Ένας ακόμη παράγοντας που συναντάται εξίσου στις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι αυτός του χρόνου. Οι ερωτηθέντες υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει χρόνος για την υλοποίηση τέτοιων πρακτικών, καθώς ο χρόνος συχνά δεν επαρκεί ούτε για την κάλυψη των βασικών υποχρεώσεων της επιχείρησης.

- Το μέγεθος της επιχείρησης αποτελεί τον τρίτο ανασταλτικό παράγοντα. Κάποιες επιχειρήσεις είναι πολύ μικρές, ακόμα και οικογενειακές, και δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. Ορισμένοι, μάλιστα, εκ των ερωτηθέντων αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι οι δαπάνες των μεγάλων επιχειρήσεων για την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών δικαιολογούνται από το δημόσιο, ενώ των μικρομεσαίων όχι.

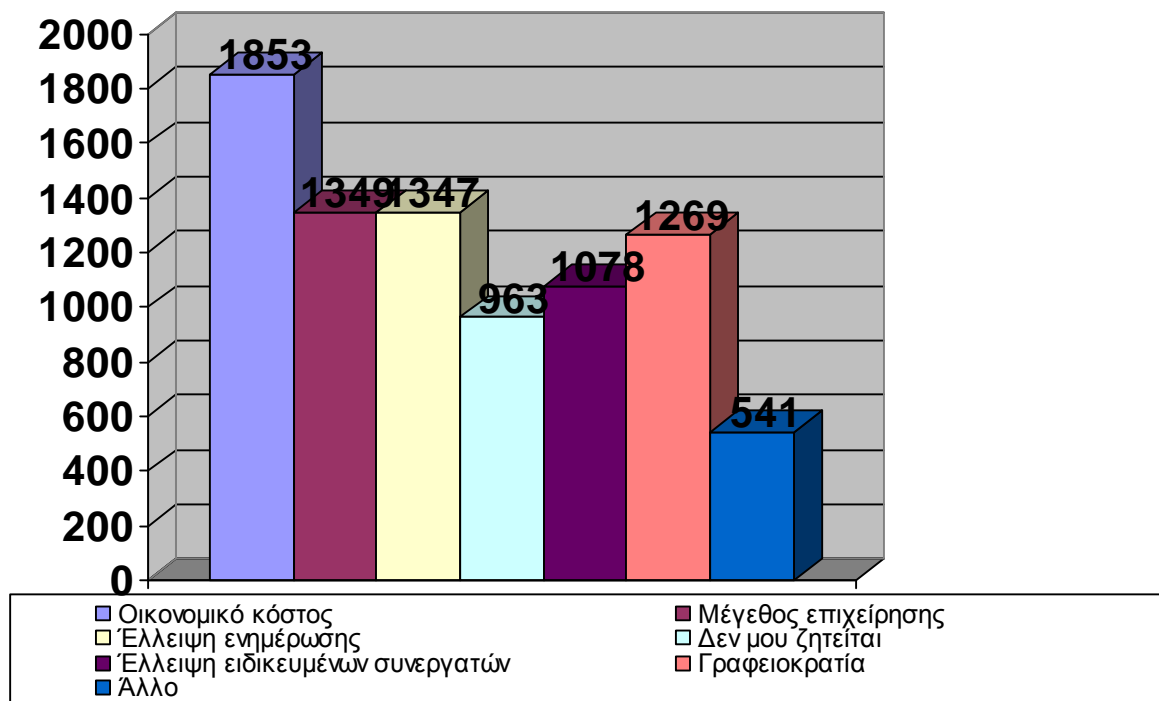
- Ο τέταρτος παράγοντας, που εμφανίζεται συχνά στις απαντήσεις, είναι η έλλειψη της απαιτούμενης πληροφόρησης γύρω από θέματα Ε.Κ.Ε. Παράλληλα, η απουσία εξειδικευμένων συνεργατών, οι οποίοι να μπορούν να ασχοληθούν με τέτοια θέματα και να τους κατευθύνουν σωστά αποτελεί πρόβλημα. Υπήρξαν ασφαλώς και απαντήσεις που διαφοροποιήθηκαν ως προς τη φύση των ανασταλτικών παραγόντων. Αναφέρθηκαν, μεταξύ άλλων, η ελλιπής εσωτερική οργάνωση και δομή της επιχείρησης, η απροθυμία των εργαζομένων, η απουσία θεσμικού πλαισίου, αλλά και η γενικότερη αδιαφορία των επιχειρηματιών για τις δράσεις Ε.Κ.Ε.

5.2.10. Ιεράρχηση αποτρεπτικών παραγόντων

(Ερώτηση : Ιεραρχήστε τους παράγοντες που ενδεχομένως λειτουργούν αποτρεπτικά για την εφαρμογή δράσεων Ε.Κ.Ε..)

Η ακριβής διατύπωση αυτής της ιεραρχικού τύπου ερώτησης ήταν: «Ιεραρχήστε τους παρακάτω παράγοντες που ενδεχομένως λειτουργούν αποτρεπτικά για την εφαρμογή δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης: (τοποθετήστε πρώτο τον παράγοντα που προκαλεί τα περισσότερα προβλήματα)» και τα προς ιεράρχηση προβλήματα ήταν α) το οικονομικό κόστος, β) το μέγεθος της επιχείρησης, γ) η έλλειψη ενημέρωσης, δ) δεν μου το ζητάνε/δεν το απαιτούν (τα ενδιαφερόμενα μέρη), ε) η έλλειψη εξειδικευμένων συνεργατών στ) η γραφειοκρατία και ζ) άλλο (προσδιορίστε).

Μονάδες σημαντικότητας σε σύνολο 8400

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ιεράρχησης που εμφανίζονται με τους

αντίστοιχους βαθμούς σημαντικότητας στο ανωτέρω γράφημα το οικονομικό κόστος αποτελεί με μεγάλη διαφορά το σημαντικότερο πρόβλημα, αν και, όπως αποδεικνύεται από την ερώτηση που ακολουθεί, δεν συνιστά στις περισσότερες περιπτώσεις έντονα αποτρεπτικό παράγοντα, δεδομένου ότι σύμφωνα με τα προηγούμενα ευρήματα οι επιχειρήσεις του δείγματος εφαρμόζουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. Σε κάθε περίπτωση ο οικονομικός παράγοντας εμφανίζεται ιδιαίτερα έντονος, ενώ αξίζει να σημειωθούν οι σχετικά υψηλοί βαθμοί σημαντικότητας της τελευταίας επιλογής (άλλο) –σε σχέση με το γεγονός ότι αυτού του τύπου οι επιλογές συνήθως παραμένουν απροσδιόριστες και άρα ιεραρχούνται στη χαμηλότερη θέση- που στις περισσότερες περιπτώσεις προσδιορίστηκε ως «έλλειψη χρόνου», μετά από σχετική επισήμανση των μελών της ερευνητικής ομάδας.

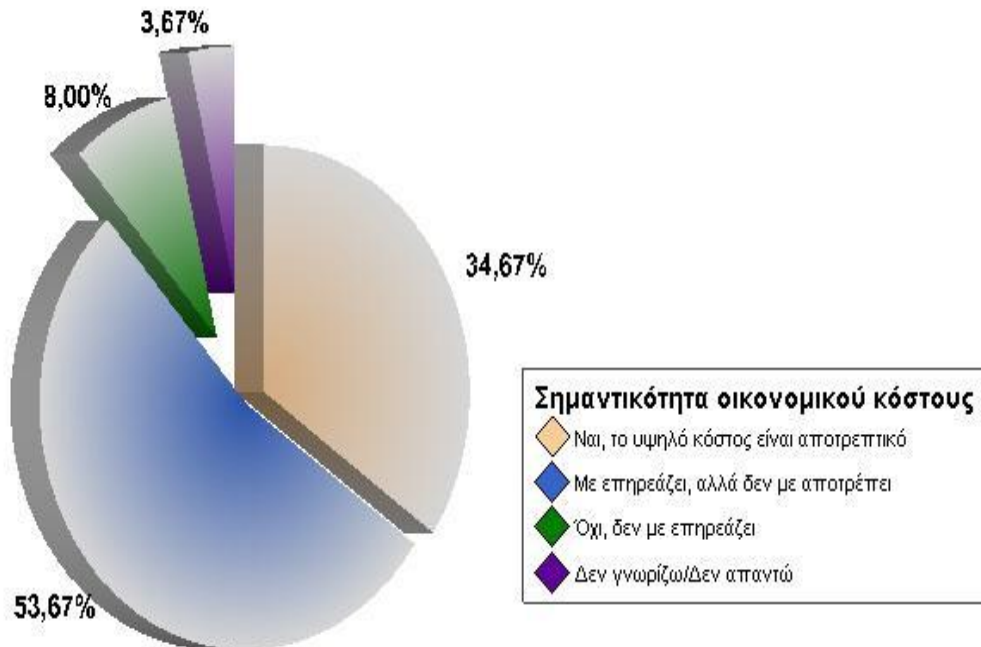
Σημαντικά προβλήματα επίσης συνιστούν σύμφωνα με τα αποτελέσματα η έλλειψη εξειδικευμένων σε θέματα Ε.Κ.Ε. συνεργατών, η έλλειψη ενημέρωσης και η γραφειοκρατία -προβλήματα δηλαδή που επανεμφανίζονται και σε άλλα σημεία των συνεντεύξεων και αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών Ε.Κ.Ε. εκ μέρους των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

5.2.11. Οικονομικό κόστος

(Ερώτηση : Σας επηρεάζει αρνητικά ο παράγοντας του οικονομικού κόστους στην απόφασή σας να προβείτε σε ενέργειες Ε.Κ.Ε.?)

Σε σχέση με το οικονομικό κόστος ως ανασταλτικό παράγοντα για την ανάληψη δράσεων Ε.Κ.Ε. η ερώτηση η οποία τέθηκε ήταν η ακόλουθη: «Σας επηρεάζει αρνητικά ο παράγοντας του οικονομικού κόστους στην απόφασή σας να προβείτε σε ενέργειες Ε.Κ.Ε.;». Οι επιλογές για την κλειστού τύπου αυτή ερώτηση περιέχονταν στην κλίμακα «Ναι, το υψηλό κόστος είναι αποτρεπτικό -

Με επηρεάζει, αλλά δεν με αποτρέπει - Όχι, δεν με επηρεάζει, ακολουθώ πρακτικές Ε.Κ.Ε. ανεξαρτήτως κόστους». Επιπλέον υπήρχε και η επιλογή «Δεν γνωρίζω/Δεν απαντώ».

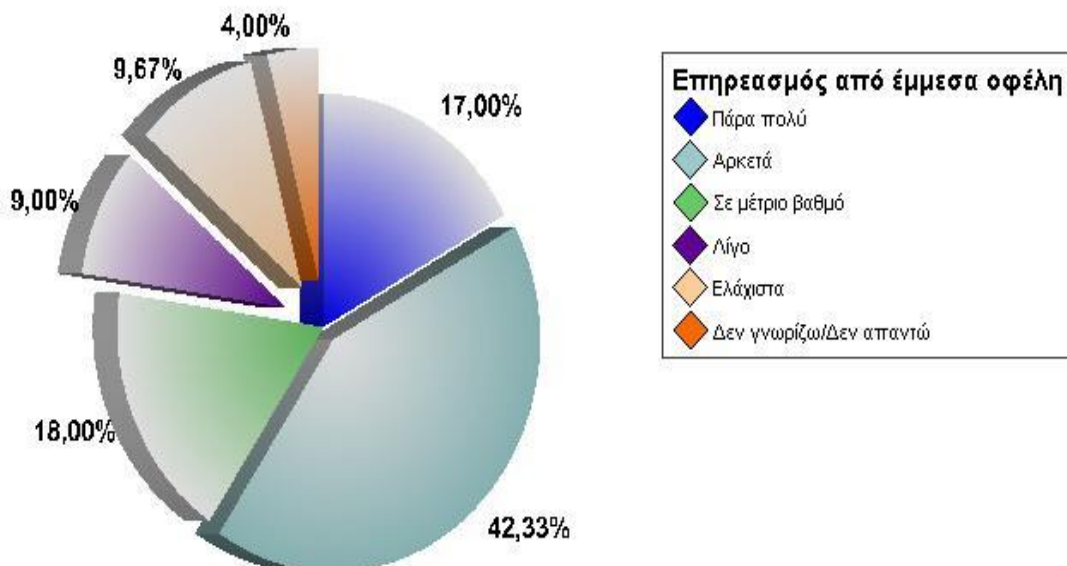
Λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω γράφημα, γίνεται φανερό ότι μια μεγάλη πλειονότητα η οποία ξεπερνά το 50% των επιχειρήσεων, θεωρεί ότι το υψηλό κόστος αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την εφαρμογή δράσεων Ε.Κ.Ε. αλλά όχι αποτρεπτικό.

Ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 34% θεωρεί το οικονομικό κόστος εξέχουσας σημαντικότητας ανασταλτικό παράγοντα, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό το οποίο αγγίζει το 8% των εταιρειών, θεωρεί το οικονομικό κόστος ως μη αποτρεπτικό παράγοντα. Περίπου ίδιο ποσοστό απάντησε ότι δεν γνωρίζει ή δεν επιθυμεί να απαντήσει.

5.2.12. Έμμεσα οφέλη

(Ερώτηση : Τα έμμεσα οφέλη που προκύπτουν από δράσεις Ε.Κ.Ε (π.χ. φοροελαφρύνσεις, αύξηση πωλήσεων κ.λπ.) επηρεάζουν την απόφασή σας για την ανάληψη τέτοιων δράσεων;)

Ένα άλλο ερώτημα που τέθηκε αφορά το βαθμό κατά τον οποίο τα οφέλη που απορρέουν από δράσεις Ε.Κ.Ε. επηρεάζουν την απόφαση των επιχειρήσεων. Η διατύπωση του ερωτήματος αυτού ήταν η εξής: «Τα έμμεσα οφέλη που προκύπτουν από δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (π.χ. φοροελαφρύνσεις, αύξηση πωλήσεων κ.λπ.) επηρεάζουν την απόφασή σας για την ανάληψη τέτοιων δράσεων;». Οι επιλογές για την κλειστού τύπου αυτή ερώτηση ήταν: «Πάρα πολύ, Αρκετά, Σε μέτριο βαθμό, Λίγο, Ελάχιστα», ενώ υπήρχε και η δυνατότητα απάντησης «Δεν γνωρίζω/ Δεν απαντώ».

Όπως διαπιστώνεται από το γράφημα ένα σημαντικό ποσοστό (59,33%) επηρεάζεται από τα έμμεσα οφέλη αρκετά ή πάρα πολύ. Μικρότερο είναι το ποσοστό εκείνων που επηρεάζονται σε μέτριο βαθμό (18%), ενώ το 18,67% δεν επηρεάζεται σημαντικά. Τα αποτελέσματα της ερώτησης αυτής αποτυπώνουν τη σημασία που έχουν για τις Μ/ΜΕ τα έμμεσα οφέλη που προκύπτουν από δράσεις Ε.Κ.Ε.

Η αντίφαση που ενδεχομένως εντοπίζεται μεταξύ των αποτελεσμάτων της παρούσας ερώτησης και εκείνης που αφορά τα οφέλη από την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε. μας ωθεί στο συμπέρασμα ότι, ενώ οι ερωτηθέντες πράγματι τοποθετούν πολύ χαμηλά στην ιεράρχηση τα προσδοκώμενα οφέλη από την ανάληψη πρωτοβουλιών Ε.Κ.Ε., όταν ερωτηθούν για το οικονομικό όφελος μεμονωμένα και εκτός πλαισίου, αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο έμμεσων οικονομικών οφελών ως σημαντικό κίνητρο στην απόφασή τους για την υιοθέτηση πρακτικών Ε.Κ.Ε.

5.2.13. Προσδοκίες από δημόσιους φορείς

(Ερώτηση : Τι περιμένετε από τους δημόσιους φορείς για την εφαρμογή εκ μέρους σας δράσεων Ε.Κ.Ε. (π.χ. Βραβείο, φοροελαφρύνσεις, απλοποίηση γραφειοκρατίας);)

Στην ερώτηση σχετικά με τις προσδοκίες από τους δημόσιους φορείς ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν τι περιμένουν από τους φορείς του Δημοσίου προκειμένου να προβούν σε δράσεις Ε.Κ.Ε.

Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θα υιοθετούσαν δράσεις Ε.Κ.Ε. αν υπήρχε **απλοποίηση της γραφειοκρατίας** καθώς η τελευταία τους στερεί πολύ από το χρόνο τους με αποτέλεσμα να εγκαταλείπουν τελικώς τις όποιες προσπάθειες.

Το δεύτερο σε σημαντικότητα κίνητρο ήταν τα **έμμεσα οικονομικά**

οφέλη όπως είναι οι φοροελαφρύνσεις, ενώ ακολουθούν τα **άμεσα οικονομικά οφέλη**, όπως οι επιχορηγήσεις και οι δανειοδοτήσεις. Επίσης, δεν ήταν λίγοι οι ερωτηθέντες που θα επιζητούσαν την προβολή και την αναγνώριση μέσω κάποιου βραβείου, κάποιου συνεδρίου, ή ακόμη μέσω μιας έκδοσης καλών πρακτικών κάθε εταιρείας. Στον αντίποδα, αρκετοί απάντησαν ότι οι πρακτικές Ε.Κ.Ε. δεν θα πρέπει να γίνονται με σκοπό την αναγνώριση.

Κάποιες από τις επιχειρήσεις δήλωσαν ότι θα ενδιαφέρονταν να ακολουθήσουν πρακτικές Ε.Κ.Ε. αν υπήρχε περισσότερη ενημέρωση εκ μέρους των Δημόσιων Φορέων. Ένα μικρό μέρος των ερωτηθέντων θα προέβaine σε τέτοιες δράσεις αν υπήρχε συμμετοχή και ευαισθητοποίηση και του Δημοσίουτομέα, ενώ ορισμένοι ζήτησαν καλύτερη οργάνωση και διοίκηση καθώς και αξιοκρατικές μεθόδους. Κάποιοι, τέλος, ερωτηθέντες ζήτησαν την ύπαρξη συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου που θα ορίζει επακριβώς τις δράσεις Ε.Κ.Ε.

Ωστόσο, δεν ήταν μικρός ο αριθμός των ερωτηθέντων οι οποίοι δήλωσαν ότι θα προέβαιναν σε δράσεις Ε.Κ.Ε. χωρίς να περιμένουν οποιοδήποτε αντάλλαγμα από τους Δημόσιους Φορείς.

6. Εφαρμογές Ε.Κ.Ε. σε μικρές εταιρίες

6.1. Παραδείγματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σε Μικρομεσαίες και Μικρές Επιχειρήσεις

Είναι γνωστό ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν περίπου 25 εκατομμύρια μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ στην Ελλάδα το 90% των επιχειρήσεων είναι μικρές ή μικρομεσαίες τα μεγέθη αυτά μας βοηθούν να αντιληφθούμε την σημασία της Ε.Κ.Ε. στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Ελλάδα, ειδικά τώρα που η Ε.Κ.Ε. αρχίζει να αποκτά απήχηση και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Mini Market

Θα αρχίσουμε αναφέροντας κάποια παραδείγματα Ε.Κ.Ε. σε μικρές επιχειρήσεις (πχ το 'μαγαζάκι' της γειτονιάς) για να δώσουμε έμφαση στο φάσμα πρακτικών εφαρμογών της Ε.Κ.Ε. Πρόσφατα ένα mini market σε κεντρικό δρόμο της Πάτρας συνέλλεγε άδειες φιάλες από μπύρα με σκοπό τη συλλογή ενός ποσού από την επιστροφή αυτών στην εταιρία εμφιαλώσεως. Το ποσό αυτό θα διατίθονταν για την αγορά ενός αναπηρικού αμαξιδίου που θα δωρίζονταν σε έναν μεσήλικα άντρα, πελάτη του mini market, άτομο με ειδικές ανάγκες. Μέσω μίας τέτοιας πράξης Ε.Κ.Ε. επιτεύχθηκε μία πράξη κοινωνικής αλληλεγγύης καθώς και μία περιβαλλοντικά υπεύθυνη πράξη συμμετέχοντας στην παγκόσμια προσπάθεια στον τομέα την ανακύκλωσης.

Γιορτή κρασιού 2008

Στις 18 Αυγούστου 2008 ο δήμος Αλυκών του νησιού της Ζακύνθου διοργάνωσε γιορτή κρασιού με χορηγίες τοπικών οινοπαραγωγών(Calinico wines, Komoutos wines, Solomos wines, Αλποινόη). Στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο της εκδήλωσης με τα αντιπροσωπευτικά περίπτερα των εταιριών, έγινε μία προσπάθεια προώθησης και διακίνησης των προϊόντων της εκάστοτε εταιρίας.

Η εκδήλωση αυτή έγινε με έντονο το αισθημα της Ε.Κ.Ε αφού κρίθηκε από το αποτέλεσμα. Η διάθεση του κρασιού έγινε στο κόστος παραγωγής του και τα έσοδα από την πώληση τροφίμων, αναψυκτικών, παραδοσιακών προϊόντων και λαχνών απέδωσαν σημαντικό ποσό το οποίο και διατέθηκε στον δήμο Αλυκών με σκοπό τον εξωραισμό της ευρύτερης περιοχής για την δημιουργία περιβαντολογικού πάρκου, η οποία είναι και ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας. Εξ' αιτίας του υδροβιότοπου των Αλύκων και της παραλίας που είναι

σημείο ωοτοκίας της θαλάσσιας χελώνας Carreta-Carreta. Έχοντας ως απότερο σκοπό την ανάπτυξη του περιβαντολογικού τουρισμού.

ΙΕΚ ΔΟΜΗ

Το ΙΕΚ ΔΟΜΗ συμμετείχε στην ενημερωτική εκδήλωση που διοργάνωσε το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 26 Μαρτίου στο King George Palace, στις 10:30. Το συντονισμό της εκδήλωσης είχε ο δημοσιογράφος κ. Κωστής Τσουπαρόπουλος. Τα θέματα που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης ήταν τα εξής: α. Πρόσφατες εξελίξεις Ε.Κ.Ε., κ. Νίκος Αναλυτής-Πρόεδρος Δ.Σ. Ελληνικού Δικτύου ΕΚΕ, β. Γενική Παρουσίαση Ε.Κ.Ε., κ. Μαρία Αλεξίου – Γραμματέας Δ.Σ. Ελληνικού Δικτύου ΕΚΕ, γ. Η ανταπόκριση στα δημοσιεύματα για την ΕΚΕ - κ. Χριστίνα Δαμουλιάνου – Δημοσιογράφος, δ. Παρουσίαση παραδειγμάτων καλών πρακτικών ΕΚΕ από μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ε. Παρουσίαση του υπό ίδρυση Ελληνικού Δικτύου Global Compact του Ο.Η.Ε., στ. Παρουσίαση DVD σχετικά με την απασχόληση των αιτούντων άσυλο – Εκπρόσωπος Ύπατης Αρμοστείας για τους πρόσφυγες, ζ. Παρουσίαση προγράμματος «Επόμενη Μέρα» - Εκπρόσωπος ΜΚΟ PRAXSIS. Ακολούθησε συζήτηση και δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων από τους συμμετέχοντες.

Από το ΙΕΚ ΔΟΜΗ, συμμετείχαν επιπλέον οι σπουδαστές των τμημάτων Marketing και Δημοσιογραφίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΙΕΚ ΔΟΜΗ, έχει συμπεριληφθεί στις «Καλές Πρακτικές Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Club Aqua

Προ διετίας το club Aqua στη πόλη του Αιγίου διοργάνωσε σε συνεργασία με μια ομάδα υπαλλήλων ένα πάρτυ με σκοπό τη συγκέντρωση ενός χρηματικού ποσού το οποίο θα δωρίζονταν στο ίδρυμα OKANA Πατρών για την εξυπηρέτηση αναγκών του ιδρύματος. Το προσωπικό συμμετείχε αμίσθως ενώ η διεύθυνση του club κράτησε μόνο το κόστος παρασκευής ποτών. Το ποσό που συγκεντρώθηκε δόθηκε στην διεύθυνση του ιδρύματος η οποία επικρότησε την πράξη αυτή, ενώ το προαναφερθέν club ετοιμάζει άλλη μία τέτοια πράξη κοινωνικής ευαισθησίας αποσκοπώντας επίσης στην ευαισθητοποίηση και άλλων επιχειρηματιών. Με αυτό το παράδειγμα ερχόμαστε σε θέση να αντιληφθούμε ότι με την ένταξη της Ε.Κ.Ε. στην λειτουργία της μικρομεσαίας αυτής επιχείρησης, υπήρξε άμεση ευαισθητοποίηση από τους πελάτες την πολιτεία ακόμα και από τα άτομα που απασχολούνται στην επιχείρηση (διεύθυνση, εργαζόμενοι)

Ακόμη παρατηρούμε ότι η Ε.Κ.Ε έχει ξεκινήσει να μπαίνει δυναμικά στον χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, διότι καταλαμβάνει όλο και μεγαλύτερα ποσοστά στις κοινωνικές τάξεις. Έτσι λοιπόν βλέπουμε την χρήση και την συμμασία της Ε.Κ.Ε. σε ένα καθημερινό νοικοκυριό δηλαδή έχει περάσει σε όλα τα στρώματα και έχει αυξητικές τάσεις.

Αυτό μας βοηθάει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η έννοια της Ε.Κ.Ε. Έχει καταξιωθεί σαν ένας κοινωνικός όρος

7. Τομείς της Ε.Κ.Ε

7.1. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ανά τομέα

7.1.1. Ευρύτερος δημόσιος Τομέας

Στην Ελλάδα ένα μεγάλο μέρος της επιχειρηματικής δραστηριότητας κυρίως σε ότι αφορά υπηρεσίες και αγαθά κοινωφελούς χαρακτήρα (ενέργεια, υγεία, μεταφορές, κλπ.) ασκείται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα. Αποτέλεσμα αυτού είναι και το γεγονός ότι ο μεγαλύτερος εργοδότης στη χώρα είναι το δημόσιο στην ευρύτερή του έννοια. Το δημόσιο και ο ευρύτερος δημόσιος τομέας είναι και ο κύριος χρήστης αλλά και διαχειριστής φυσικών πόρων που αντίστοιχα συνεπάγεται και μεγάλες περιβαλλοντικές ευθύνες. Τέλος εξαιτίας της διασποράς τους σε όλη την χώρα όσο και εξαιτίας της μαζικότητας της παραγωγής (αγαθών και υπηρεσιών) οι ΔΕΚΟ πρέπει να πρωτοστατήσουν στην εφαρμογή της ΕΚΕ.

Πέραν αυτών, ο ευρύτερος δημόσιος τομέας μπορεί να συμβάλει με τη μαζικότητα των αγορών του στην ανάπτυξη και διάδοση της Ε.Κ.Ε. Σύμφωνα με τις νέες οδηγίες που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο δημόσιος τομέας, οι Δ.Ε.Κ.Ο. και η τοπική αυτοδιοίκηση μπορούν να θέτουν κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια στις δημόσιες προκηρύξεις.

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε κάθε περίπτωση αφορά τόσο τις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και τις δημόσιες κάθε μορφής, οι οποίες όχι μόνο δεν απαλλάσσονται εξαιτίας του δημόσιου χαρακτήρα τους να λειτουργούν ως υπεύθυνοι κοινωνικά και περιβαλλοντικά φορείς επιχειρηματικής

δραστηριότητας, αλλά αντίθετα εξαιτίας και του κοινωφελούς σκοπού τους επιβάλλεται να αποτελέσουν πρότυπα καλής πρακτικής στον τομέα αυτό. Η Πράσινη Βίβλος και η Ανακοίνωση της Ε.Ε. το 2002 ειδικότερα αναφέρονται στον τομέα αυτό μέσω της μνημόνευσης των οργανισμών της λεγόμενης "κοινωνικής οικονομίας" οι οποίοι προτείνεται να εκδίδουν ετήσιες αναφορές με τη μορφή απολογισμού σχετικά με την δράση και την αποτελεσματικότητά τους σε τρία επίπεδα : οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό. Ωστόσο προκειμένου να πετύχουν την ολοκληρωμένη τεκμηρίωση των ετήσιων αναφορών οι ΔΕΚΟ θα πρέπει να αναπτύξουν ολοκληρωμένους μηχανισμούς σχεδιασμού, εκτέλεσης και παρακολούθησης και πληροφόρησης της ΕΚΕ προκειμένου να εφαρμοστεί ολοκληρωμένα και στο σύνολο του οργανισμού. Αντίστοιχα κρίνεται αναγκαία η συμμετοχή τους σε δίκτυα για την ΕΚΕ από όπου θα μπορούν να αντλήσουν εμπειρία και καλές πρακτικές από τον πιο ευέλικτο ιδιωτικό τομέα. Ιδιαίτερα σημαντική για την αποτελεσματική εφαρμογή της ΕΚΕ στις ΔΕΚΟ, εξαιτίας του μεγέθους και της διασποράς τους, κρίνεται και η εφαρμογή διεθνών προτύπων για την ΕΚΕ και το περιβάλλον.

Ιδιαίτερα στην Ελλάδα είναι ευρύτερα γνωστό ότι η πρακτική στον ευρύτερο δημόσιο τομέα είναι αρκετά αντιφατική αφού βρισκόμαστε ακόμη σε στάδιο μετεξέλιξης της αγοράς από την παρελθούσα μονοπωλιακή και προνομιακή υπέρ των δημοσίων επιχειρήσεων κατάσταση σε συνθήκες ελεύθερης αγοράς, όπου αναπτύσσεται ο ανταγωνισμός με αποτέλεσμα και οι εταιρίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα να εκτίθενται στις ίδιες συνθήκες με αυτές των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό αναδεικνύεται ως επιτακτική ανάγκη η προσαρμογή και των επιχειρήσεων αυτό στις νέες συνθήκες και η γρήγορη ανταπόκρισή τους στα θέματα που θέτει ο προβληματισμός για την ανάπτυξη της ΕΚΕ ώστε αφενός να επιβεβαιώσουν και έμπρακτα το χαρακτήρα τους ως επιχειρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα αφετέρου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα τις νέες συνθήκες λειτουργίας του περιβάλλοντος τους.

7.1.2. Βιομηχανία

Η βιομηχανία είναι ο τομέας της επιχειρηματικής δραστηριότητας που απασχολεί ανά μονάδα το μεγαλύτερο πλήθος εργαζομένων και εξαιτίας αυτού συνδέεται περισσότερο με την τοπική κοινωνία ως φορέας απασχόλησης ενώ ταυτόχρονα η δράση της εξαρτάται περισσότερο και από το φυσικό περιβάλλον (χρήση πρώτων υλών στην παραγωγή, μεγάλη κατανάλωση ενέργειας κλπ. Κατά συνέπεια είναι ο τομέας που εκτίθεται περισσότερο και ευκολότερα από οποιονδήποτε άλλο σε κριτική για επιμέρους θέματα που σχετίζονται με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

Στην βιομηχανία παρ' όλα αυτά διαπιστώνεται ότι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη έχει και τη μεγαλύτερη παράδοση όπως επίσης και πρακτικές εφαρμογές σε επιμέρους τομείς της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, που καλύπτουν κατά περίπτωση τόσο το εσωτερικό περιβάλλον (εργαζόμενους), όσο και το εξωτερικό περιβάλλον (πελάτες, τοπική κοινωνία) και το φυσικό περιβάλλον. Ενδεικτικό στοιχείο της προσπάθειας που καταβάλλεται από την ελληνική βιομηχανία σχετικά με την ανάπτυξη και διάδοση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των ιδρυτικών μελών του Ελληνικού Δικτύου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ανήκει στην βιομηχανία.

Τομείς που φαίνεται να αναδεικνύονται ως προτεραιότητες για την ελληνική βιομηχανία στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την πρόληψη και την διασφάλιση της Υγείας και της Ασφάλειας στους χώρους εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία του καταναλωτή, τη συνεχή βελτίωση της ικανότητας των εργαζομένων για απασχόληση, αλλά

και τον σεβασμό των αρχών της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τους μόνιμους συνεργάτες, προμηθευτές και υπεργολάβους της κάθε επιχείρησης.

Στην Ελλάδα αν και η έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι σχετικά πρόσφατη μπορούμε να διακρίνουμε παραδείγματα "καλής πρακτικής" από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους βιομηχανικής δραστηριότητας.

Σε κάποιες περιπτώσεις οι πρακτικές αυτές προέρχονται από επιχειρήσεις που λειτουργούν ως προμηθευτές, υπεργολάβους ή υποκατασκευαστές μεγαλύτερων επιχειρήσεων και επώνυμων οίκων της Ελλάδας και του εξωτερικού. Οι επιχειρήσεις αυτές αν και δεν είναι εξίσου εκτεθειμένες με τους πελάτες τους στον ευρύτερο προβληματισμό για την αναγκαιότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, γίνονται άμεσα κοινωνοί των σχετικών θεμάτων και καλούνται να συμπεριλάβουν σχετικές πολιτικές στην επιχειρηματική πρακτική τους, με αντιστάθμισμα την διατήρηση της συνεργασίας τους, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο νέα πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών τους.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι αν και η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων και στον βιομηχανικό τομέα αποτελείται από Μικρές και Μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες, θα πρέπει να υποστηριχθούν ενεργά για να ενσωματώσουν τις αρχές της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και να αξιοποιήσουν θετικά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που αυτή συνεπάγεται σε μεσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι συνολικά η ελληνική βιομηχανία συμμετέχει ενεργά και δημιουργικά στην διαμόρφωση και ανάδειξη του σύγχρονου και σύνθετου ρόλου της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η ευρύτερη διάδοση της αντίληψης αυτής στην ελληνική βιομηχανία είναι απαραίτητη και θα πρέπει να αποτελεί συνάρτηση της ανάδειξης και αναγνώρισης των ποιοτικών αποτελεσμάτων και της προστιθέμενης αξίας που δημιουργείται από την εφαρμογή των αρχών της Εταιρικής Κοινωνικής

Ευθύνης στις προτεραιότητες που καθορίζει η κάθε επιχείρηση ανάλογα με την στρατηγική της.

7.1.3. Αγροτικός, Κτηνοτροφικός και Αλιευτικός τομέας

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη δεν αφορά μόνο την παραγωγή των πρώτων υλών και τη βιομηχανία, όπου οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις είναι εμφανώς διακριτές, αλλά και δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα που αν και δεν θεωρούνται ιδιαίτερα κοινωνικές ή περιβαλλοντικές, ωστόσο παρουσιάζουν τις χαμηλότερες επιδόσεις σε εργατικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα.

Από τον αγροτικό, κτηνοτροφικό και αλιευτικό τομέα, προέρχεται ένα μεγάλο ποσοστό των προϊόντων που καταναλώνουν οι κοινωνίες. Ωστόσο, εξαιτίας της ιδιομορφίας των κλάδων (πολλοί μικροί παραγωγοί - που δραστηριοποιούνται κυρίως μέσω συνεταιρισμών χωρίς στιβαρή διοικητική υποδομή), δεν μπορούν να ελεγχθούν οι επιπτώσεις τους, κυρίως οι περιβαλλοντικές. Οι δράσεις που αφορούν την αειφόρο ανάπτυξη στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία προέρχονται από πολυεθνικές εταιρίες που έχουν την δυνατότητα να επενδύσουν και να αναλάβουν δράση προς κοινωνικά υπεύθυνες κατευθύνσεις.

Πιο συγκεκριμένα, η αγροτική δραστηριότητα θεωρείται να έχει την μεγαλύτερη επίδραση στο περιβάλλον από οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα. Συμβάλλει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, και με την αλόγιστη χρήση

χημικών και εντομοκτόνων μολύνει τους υδατικούς πόρους. Η Ε.Ε. απέσυρε πρόσφατα πάνω από 100 τύπους εντομοκτόνων που κρίθηκαν ιδιαίτερα επικίνδυνα για την δημόσια υγεία. Παράλληλα ο αγροτικός κλάδος είναι, με μεγάλη διαφορά, ο μεγαλύτερος καταναλωτής νερού της χώρας.

Ως αειφόρος γεωργία, νοείται η οργανωμένη προσπάθεια του να διατηρήσεις διαχρονικά υψηλούς ρυθμούς παραγωγής και απόδοσης της γης, και της μείωσης παράλληλα της χρήσης μη ανανεώσιμων πρώτων υλών στην διαδικασία αυτή. Οι αρχές που πρέπει να διέπουν την κοινωνικά υπεύθυνη γεωργία συνοψίζονται ως εξής:

1. Η παραγωγή εσοδειών με μεγάλη παραγωγικότητα και θρεπτική αξία κάνοντας όσο το δυνατόν μικρότερη χρήση πόρων.

2. Η διασφάλιση ότι παρενέργειες στην ευφορία της γης, την ποιότητα του νερού και του αέρα και την βιοποικιλότητα, μειώνονται ενώ πραγματοποιούνται θετικές παρεμβάσεις όπου αυτό είναι δυνατό.

3. Η χρήση ανανεώσιμων πόρων, όπου αυτό είναι δυνατό, με αντίστοιχη μείωση μη ανανεώσιμων πόρων.

4. Η προστασία της ευημερίας και του περιβάλλοντος των κοινωνιών.

Με τις παραπάνω αρχές δεν θα πρέπει σε καμία να συσχετιστεί η χρήση βιολογικά μεταλλαγμένων ουσιών η οποία απασχολεί τη διεθνή κοινότητα. Η χρήση τέτοιων ουσιών σε όσες περιπτώσεις έχει χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή έχει επιφέρει αμφιλεγόμενης ποιότητας αποτελέσματα.

Σε αντίστοιχο πνεύμα διατυπώνονται και οι σκέψεις για την κτηνοτροφία.. Οι αρχές που διέπουν την γεωργία θα πρέπει να διέπουν και την κτηνοτροφία, κυρίως ως προς την χρήση χημικών και τη διαχείριση αποβλήτων τόσο από την ζωική παραγωγή όσο και από την μεταποίηση δέρματος και κρέατος.

Στην αλιεία, τα θέματα είναι λίγο πιο σοβαρά. Σύμφωνα με έρευνα του οργανισμού γεωργίας και αλιείας των Ηνωμένων Εθνών, 48% των θαλασσών εκμεταλλεύονται πλήρως, 16% υπεραλιεύονται, και 9% έχουν εξαντληθεί δημιουργώντας μεγάλα προβλήματα στα θαλάσσια οικοσυστήματα αλλά και τις

παραλιακές κοινότητες που στηρίζονται στην αλιεία. Οι ιχθυοκαλλιέργειες δεν μπορούν να αντικαταστήσουν εύκολα την αλιεία, που αποτελεί τον τελευταίο και σπουδαιότερο τομέα παραγωγής άγριων πρώτων υλών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα την χώρα μας, η διαμαρτυρία των αλιέων του Βόλου για την συστηματική υπεραλίευση και την δραματική μείωση των αλιευμάτων του Παγασητικού.

Χαρακτηριστικό και των τριών κλάδων που προαναφέρθηκαν είναι ότι στην συνείδηση του πολίτη, φαίνονται να λειτουργούν σε αρμονία με το περιβάλλον, σε αντίθεση με τη βιομηχανία όπου τα αποτελέσματα είναι πιο άμεσα και διακριτά.

Ήδη αρκετές οργανώσεις και ιδρύματα έχουν ασχοληθεί με πρωτοβουλίες αειφόρου ανάπτυξης στους συγκεκριμένους κλάδους και πιλοτικές εφαρμογές με πρωτοποριακές τεχνικές παραγωγής που έχουν υιοθετηθεί από ένα μέρος των παραγωγών αλλά σίγουρα όχι στην επιθυμητή έκταση. Ήδη έχουν καταρτιστεί πρότυπα (industry-specific standards) που διασφαλίζουν τις διεργασίες για την κοινωνικά υπεύθυνη γεωργία και αλιεία που αν δεν υιοθετηθούν στο σύνολο τους μπορούν να αποτελέσουν ιδανική βάση για την δημιουργία μηχανισμών αυτοελέγχου των επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα αντίστοιχα οι ενέργειες που σχετίζονται με την εταιρική ευθύνη πρέπει να ληφθούν σε επίπεδο συνεταιρισμών. Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η ανάπτυξη κουλτούρας στους κλάδους που να συνδέει την μεσομακροπρόθεσμη ανάπτυξη με την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.. Αντίστοιχα τρεις πρέπει να είναι οι άξονες στους οποίους θα πρέπει να στηριχτεί οποιαδήποτε εφαρμογή: προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, βελτίωση συνθηκών εργασίας, ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Στα εργαλεία εφαρμογής της Ε.Κ.Ε. στους συνεταιρισμούς θα μπορούσαν να προστεθούν και δράσεις που αφορούν την προστασία των υδάτινων πόρων και την μείωση χρήσης των χημικών.

7.1.4. Εμπόριο και υπηρεσίες

Ο τριτογενής τομέας της οικονομίας έχει γνωρίσει ραγδαία αύξηση τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, αλλά και παγκοσμίως, καθώς η ανάπτυξη του είναι χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων χωρών. Από τους κλάδους αυτούς προέρχονται πολλές από τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούν οι πολίτες στην καθημερινή τους ζωή (μεταφορές, τηλεπικοινωνίες, κ.λ.π.) Η προσέγγιση της ΕΚΕ σε καθέναν από τους κλάδους του εμπορίου και υπηρεσιών έχει και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ωστόσο στο παρακάτω κείμενο, επιχειρείται η ομαδοποίηση των επιχειρησιακών δράσεων που αποτελούν βασικές αρχές για την δημιουργία ενός πλαισίου ΕΚΕ.

Η ΕΚΕ στους προαναφερμένους κλάδους, δεν σχετίζεται με άμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την παραγωγή, αλλά κυρίως με δράσεις κοινωνικής και εργασιακής φύσεως. Και σε αυτή την περίπτωση, οι δράσεις που αφορούν την αειφόρο ανάπτυξη στο εμπόριο και τις υπηρεσίες προέρχονται από πολυεθνικές εταιρίες που έχουν την δυνατότητα να επενδύσουν και να αναλάβουν δράση προς κοινωνικά υπεύθυνες κατευθύνσεις.

Πιο συγκεκριμένα, στο εμπόριο η διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας είναι το σημαντικότερο μέτρο προς αυτή την κατεύθυνση. Είναι χαρακτηριστικό της σύγχρονης οικονομίας η μετακίνηση της βιομηχανικής παραγωγής σε χώρες όπου το εργατικό κόστος είναι φθινό και η διοικητική υποδομή χαλαρή (σε αντίθεση με το εργατικό κόστος και την αυστηρή και άκαμπτη νομοθεσία των αναπτυγμένων χωρών), γεγονός που οδηγεί σε φαινόμενα καταστρατήγησης σε αρκετές περιπτώσεις βασικών εργατικών δικαιωμάτων και περιβαλλοντικών κανονισμών. Οι έμποροι θα μπορούσαν να θέσουν προδιαγραφές εναρμονισμένες με τις αρχές τις ΕΚΕ αλλά το παγκοσμιοποιημένο διεθνές εμπόριο δεν μπορεί εύκολά να ελεγχθεί (τριγωνικό εμπόριο, κλπ). Άλλωστε ποιος έμπορος ή καταναλωτής μπορεί να αντισταθεί σε ένα ελκυστικό προϊόν με ιδιαίτερα χαμηλή τιμή;

Σε αυτό το σημείο, είναι επιβεβλημένη η οργανωμένη δράση των καταναλωτικών οργανώσεων. Η κοινωνικά υπεύθυνη κατανάλωση είναι ένας θεσμός ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης και στις ΗΠΑ, και μόνο τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στην Ελλάδα. Ο θεσμός αυτός αποτελεί ισχυρό μέσο πίεσης στις εταιρίες προκειμένου να εναρμονίσουν την δράση τους με την κοινωνική ευημερία και αποτελεί και τον ισχυρότερο κριτή των δράσεων ΕΚΕ που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις. Δυστυχώς στην Ελλάδα, πρέπει πολλά να γίνουν ώστε οι θεσμοί και η καταναλωτική συμπεριφορά των Ελλήνων να αποδώσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι υπηρεσίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης των οργανισμών που πραγματεύονται θέματα ΕΚΕ όπως π.χ τα ταχυδρομεία, οι τηλεπικοινωνίες και τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Κοινή διαπίστωση στις μελέτες αυτές είναι ότι η ΕΚΕ έχει αρχίσει να αποτελεί σημαντική παράμετρο σχεδιασμού στρατηγικής και μοντέλων διοίκησης αλλά η εφαρμογή της είναι αποσπασματική και ευκαιριακή. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι δράσεις σχετικές με την ΕΚΕ περιλαμβάνουν δράσεις εργασιακού και κοινωνικού περιεχομένου καθώς και έντονη χορηγική δραστηριότητα που έχει όμως περισσότερο τα χαρακτηριστικά διαφημιστικής εκστρατείας.

Στην Ελλάδα ιδιαίτερα σημαντικές κρίνονται οι παρακάτω δράσεις:

1. η ανάπτυξη κουλτούρας στους κλάδους που να συνδέει την μεσομακροπρόθεσμη ανάπτυξη με την εφαρμογή πρακτικών Ε.Κ.Ε.,
2. ο σχεδιασμός ολοκληρωμένων στρατηγικών ΕΚΕ κατάλληλα διαμορφωμένων στις ανάγκες τους
3. Η συντονισμένη εφαρμογή των προαναφερόμενων στρατηγικών
4. Ειδικότερα : Οι τραπεζικές υπηρεσίες

Η δράση των Τραπεζών στο επίπεδο της ΕΚΕ κινείται στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε εθελοντική βάση με έντονα κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική διάσταση. Πολλές μάλιστα από αυτές τις πρακτικές που αφορούν τους εργαζόμενους και τις οικογένειες, με τον καιρό γενικεύονται και

αποτυπώνονται στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

- Πρωτοβουλιακές δράσεις ως προς την οργάνωση και λειτουργία των Τραπεζών:

Οι δράσεις αυτές λαμβάνουν κυρίως τη μορφή παροχών απευθείας προς το προσωπικό και τα μέλη των οικογενειών τους : ομαδικά προγράμματα ασφάλισης του προσωπικού, δάνεια με προνομιακούς όρους με στόχο την εξασφάλιση επαρκούς στέγασης της οικογένειας και επιδόματα για βρεφονηπιακούς σταθμούς στο πλαίσιο της παιδικής μέριμνας. Επιπλέον, γίνονται ειδικές δαπάνες για παιδικές κατασκηνώσεις ενώ παράλληλα λειτουργούν κέντρα αιμοδοσίας και προγραμματίζονται σε τακτική βάση ιατρικές επισκέψεις για τους εργαζομένους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην προώθηση και καλλιέργεια των καλλιτεχνικών, πνευματικών και πολιτιστικών ενδιαφερόντων των εργαζομένων και των οικογενειών τους : χορηγούνται ειδικές άδειες στο προσωπικό για αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, γίνονται προσφορές για την παρακολούθηση καλλιτεχνικών θεαμάτων και των εξελίξεων σε θέματα τέχνης, παιδείας και πολιτιστικής κληρονομιάς, επιβραβεύονται αριστούχοι μαθητές και φοιτητές.

Οι τράπεζες λειτουργούν σε έντονα ανθρωποκεντρική βάση και η στελέχωση των μονάδων τους γίνεται με ευαισθησία προς κοινωνικά ομάδες με ιδιαίτερα προβλήματα, όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι πολύτεκνοι κ.λ.π. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον επιδεικνύεται και στην επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού τους. Στο πλαίσιο αυτό λειτουργούν Ινστιτούτα Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης του προσωπικού και υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα εθνικά και κοινοτικά, με στόχο την προσωπική ανάπτυξη και τη δια βίου εκπαίδευση αυτού. Σχετική είναι η δράση του Εκπαιδευτικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών και, σε επιχειρησιακό επίπεδο, των εκπαιδευτικών κέντρων των κατ' ιδίαν τραπεζών. Σε σχέση με τους πελάτες τους, διεξάγουν έρευνες για τη βελτίωση της

ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους και δημιουργούν μονάδες ανάπτυξης σχέσεων με πελάτες για τη διαχείριση, μεταξύ άλλων, των παραπόνων των πελατών τους. Πρέπει συναφώς να τονιστεί η σημασία του θεσμού του Τραπεζικού Μεσολαβητή, ο οποίος γίνεται ολοένα και ευρύτερα γνωστός και θεωρείται επιτυχημένος από όλους τους εμπλεκόμενους (stakeholders).

- Πρωτοβουλιακές δράσεις προς το κοινωνικό σύνολο:

Έντονη εμφανίζεται η δράση των Τραπεζών και ως προς αυτόν τον άξονα με ποικίλες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες, όπως : η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε άτομα με ειδικές ανάγκες και η συμμετοχή για το σκοπό αυτό σε ειδικά κοινοτικά προγράμματα, η χορήγηση δωρεών σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, η συμμετοχή σε φιλανθρωπικές εκδηλώσεις και η γενικότερη συμβολή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Παράλληλα, σημειώνεται η ίδρυση πολιτιστικών ιδρυμάτων (με ειδικές συλλογές έργων τέχνης, εκδοτική δραστηριότητα κ.λ.π.), καθώς και η δημιουργία ή και συμμετοχή σε προγράμματα για την ενίσχυση της ελληνικής γλώσσας. Στον εκπαιδευτικό τομέα, οι Τράπεζες διαμορφώνουν προγράμματα υποτροφιών για μεταπτυχιακά προγράμματα και ενισχύουν τα σχολεία με εκπαιδευτικό υλικό (λ.χ. με ηλεκτρονικούς υπολογιστές). Αξιοσημείωτο, τέλος, είναι το πνεύμα εθελοντισμού που διακρίνει τις Τράπεζες, με κύριες εκδηλώσεις σε θέματα υγείας (συνεργασία με διάφορους φορείς και οργανώσεις, όπως τη UNICEF, τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα, το Σύλλογο παιδιών με καρκίνο "Ελπίδα" κ.ά.) καθώς και οι περιβαλλοντικές τους πρωτοβουλίες (λειτουργία των μονάδων τους με προδιαγραφές μειωμένων ενεργειακών απαιτήσεων, χρήση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον, συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και ενίσχυση των περιβαλλοντικών οργανώσεων). Σημαντικές πρωτοβουλίες αναλαμβάνουν και σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών και ενδεικτικά αναφέρεται η ενίσχυση των σεισμοπαθών.

Οι τράπεζες σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό υιοθετούν την άποψη ότι

η βιώσιμη ανάπτυξη δεν είναι εφικτή εάν περιορίζεται σε επιχειρησιακό επίπεδο. Για την υγιή και μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους απαιτείται η ενσωμάτωση στη δραστηριότητά τους του οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου αυτής, γεγονός που αποτελεί ήδη στόχο του τραπεζικού συστήματος. Με την έννοια αυτή, οι Τράπεζες ανακοινώνουν στον Ετήσιο απολογισμό τους και σε ειδικό κεφάλαιο τον κοινωνικό απολογισμό του παρελθόντος έτους, πολλές δε τράπεζες δημοσιεύουν ειδικό ετήσιο Τεύχος Κοινωνικού Απολογισμού, ορισμένες δε ειδικό τεύχος αφιερωμένο στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη.

8. Η επικαιρότητα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Αν και η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δεν είναι νέα σε διεθνές επίπεδο, η συζήτηση στη χώρας μας έχει αρχίσει τα τελευταία μόλις χρόνια, ενώ και σε ευρωπαϊκό επίπεδο άρχισε να κατατάσσεται υψηλά στην ημερήσια διάταξη του δημόσιου διαλόγου μόνο από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και μετά.

Οι δραστηριότητες και η συμπεριφορά των εταιριών ενδιαφέρουν ολοένα και περισσότερο το κοινωνικό σύνολο και ειδικότερα σε συνάρτηση με την απασχόληση, το περιβάλλον, την ποιότητα ζωής κ.λπ. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνία σήμερα φαίνεται να προσδοκά από τις επιχειρήσεις να προσεγγίζουν με ένα ευρύ πνεύμα την έννοια της κερδοφορίας και, στο πλαίσιο της, να λαμβάνουν υπ' όψιν τις ανάγκες της κοινωνίας μέσα στην οποία επιχειρούν.

Αρκετές επιχειρήσεις έχουν ήδη υιοθετήσει την έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Ε.Κ.Ε.) ως αναγκαίο τμήμα της επιχειρηματικής πολιτικής που ξεφεύγει από το πλαίσιο των δημοσίων σχέσεων και αποτελεί μοχλό για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους στο πλαίσιο

του ευρύτερου προβληματισμού για βιώσιμη ανάπτυξη.

Μία σειρά από παράγοντες καθιστούν επίκαιρη και συνεχώς αυξανόμενη τη σημασία της Ε.Κ.Ε. Μεταξύ αυτών, αναφέρονται ενδεικτικά οι εξής :

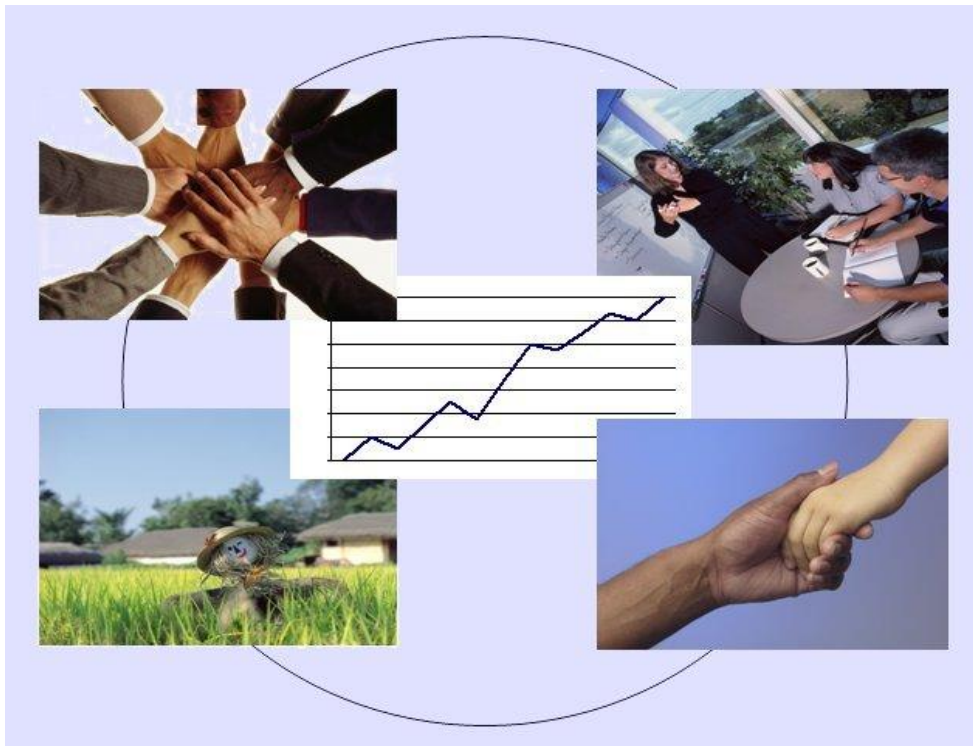
- Η διεργασία της παγκοσμιοποίησης, σε συνάρτηση με την απελευθέρωση του εμπορίου και των χρηματο-οικονομικών αγορών έχει οδηγήσει σε έντονο προβληματισμό και αντιπαράθεση για τις δυνατότητες και το είδος ανάπτυξης που μπορεί να προσφέρει χωρίς κάποιους ελάχιστους κανόνες λειτουργίας και ελέγχου.
- Στην παγκόσμια αγορά, η επιρροή και οι επιπτώσεις της επιχειρηματικής δραστηριότητας αφορούν πλέον πολύ μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων και χωρών καθώς και τομέων με αποτέλεσμα οι πραγματικές αλλά και οι ενδεχόμενες συνέπειες από αυτή να αυξάνουν σημαντικά.
- Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου στις αναπτυγμένες χώρες οδηγεί τους καταναλωτές, και εν γένει τους πολίτες, να στρέψουν την προσοχή τους από την ποσότητα των αγαθών που απολαμβάνουν στην ποιότητά τους, τις επιπτώσεις που αυτά έχουν στην υγεία τους και τις συνθήκες παραγωγής τους, ιδιαίτερα όταν αυτά παράγονται σε αναπτυσσόμενες χώρες.
- Η ίδια αυτή άνοδος του βιοτικού επιπέδου σε συνδυασμό με τις ολοένα και πιο ορατές επιπτώσεις από την ανθρώπινη δραστηριότητα στο περιβάλλον (τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων κρατών) αυξάνει την ευαισθησία σε θέματα προστασίας του φυσικού αλλά και του πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Η φτώχεια στις χώρες τρίτου κόσμου επηρεάζει ολοένα και περισσότερο τις αναπτυγμένες χώρες καθώς εντείνεται η αλληλεξάρτηση των οικονομιών. Ταυτόχρονα, είναι γνωστό ότι η φτώχεια υπονομεύει την ειρήνη και την πολιτική σταθερότητα στις διεθνείς σχέσεις. Οι παράγοντες αυτοί, σε συνδυασμό και με τη διάχυση της πληροφόρησης στους πολίτες των ανεπτυγμένων κρατών, σχετικά με την κατάσταση των χωρών του τρίτου κόσμου, ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη στον τρόπο που ασκείται η

επιχειρηματική δραστηριότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

- Η εικόνα και η φήμη των επιχειρήσεων αποκτούν μεγαλύτερη σημασία σε ένα συνεχώς εντεινόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον και οι κοινωνικά υπεύθυνες εταιρίες αποκτούν ιδιαίτερη σημασία έναντι των υπολοίπων.
- Γίνονται εμφανή τα όρια των δυνατοτήτων του κράτους στην επίλυση των ολοένα και πιο περίπλοκων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων και γίνεται ορατός ο συμπληρωματικός ρόλος που μπορούν να παίξουν οι επιχειρήσεις.
- Η αυξανόμενη σημασία της γνώσης για την αποδοτικότητα της επιχειρηματικής δραστηριότητας αλλά και για την επαγγελματική εξέλιξη και προοπτική του κάθε εργαζόμενου αποτελεί ένα κυρίαρχο ζήτημα. Η λειτουργία της Δια Βίου Μάθησης και η υποστήριξη της συνολικής ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού μέσω στοχοθετημένων δράσεων θα πρέπει να διασφαλίζουν την ικανότητα για απασχόληση στο παρόν και στο μέλλον και να προάγουν την ατομική εξέλιξη συνολικά εκτός από την βελτίωση της απόδοσης του εργαζομένου και της παραγωγικότητας.

9. Προτάσεις για ενίσχυση της Ε.Κ.Ε σε Εθνικό επίπεδο

Κάθε συζήτηση για ανάληψη πρωτοβουλιών σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει κατ' αρχήν να λάβει υπ' όψιν της τα βασικά χαρακτηριστικά του πεδίου αναφοράς της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στον ελληνικό χώρο.

Κατ' αρχήν, η Ελλάδα, ως ανεπτυγμένη χώρα και μέλος της Ε.Ε. έχει ιδιαίτερα εξειδικευμένη νομοθεσία τόσο για τα εργασιακά όσο και για τα περιβαλλοντικά ζητήματα διέπεται δε σε σημαντικό βαθμό από την κοινοτική νομοθεσία. Σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά θα μπορούσε κανείς να πει ότι το αίτημα που τίθεται σε αναπτυσσόμενες χώρες για τήρηση προτύπων υψηλότερων από αυτά που απαιτεί ο νομοθέτης δεν είναι τόσο επιτακτικό στην Ελλάδα όπως σε άλλες χώρες. Παρ' όλο που υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το είδος δράσεων που διαφοροποιούν την συμμόρφωση με τη νομοθεσία από την έννοια της ΕΚΕ είναι γεγονός ότι για την Ελλάδα δεν τίθεται θέμα νομοθετικών κενών αλλά κυρίως αποτελεσματικής εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σε τομείς όπως για παράδειγμα η υγιεινή και ασφάλεια στους χώρους εργασίας ή η προστασία από την θαλάσσια ρύπανση, το βασικότερο ζητούμενο δεν είναι η δημιουργία, από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, υψηλότερων προτύπων προστασίας αλλά η συνέπεια με όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Δεύτερο δεδομένο είναι ότι και στη χώρα μας χρειάζεται να αναπτυχθεί περισσότερο η ενημέρωση, ο διάλογος και η έρευνα για τα θέματα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Αξιέπαινες πρωτοβουλίες όπως το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι αρκετά πρόσφατες και τα αποτελέσματα των δράσεών τους δεν έχουν γίνει αντικείμενο συστηματικής ενημέρωσης, κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου και εν τέλει, δεν έχουν γίνει κτήμα του επιχειρηματικού κόσμου και του κοινωνικού συνόλου. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση από τους κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς στην ανάπτυξη ευρύτερου δημόσιου προβληματισμού για το θέμα και την έρευνα τόσο των ακολουθούμενων από ελληνικές επιχειρήσεις πολιτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης όσο και των τομέων εκείνων όπου υπάρχει οξύτερη ανάγκη δημιουργίας και υλοποίησης τέτοιων πολιτικών.

Τρίτον, πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν το μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων. Η συζήτηση για την Ε.Κ.Ε. σε διεθνή φόρα συνήθως αφορά επιχειρήσεις πολύ μεγαλύτερες των ελληνικών και έτσι τα μέτρα που προτείνονται δεν είναι κατ' ανάγκην εφαρμόσιμα στην ελληνική επιχειρηματική πραγματικότητα ή δεν θα έχουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα γιατί δεν θα μπορούν να ακολουθηθούν από την πλειοψηφία των επιχειρήσεων.

Τέταρτον, πρέπει να είναι σαφές ότι η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της έννοιας της Ε.Κ.Ε. δεν μπορεί και δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρείται ότι υποκαθιστά το ρόλο του Κράτους και των αρμοδίων φορέων. Θέματα όπως π.χ. η προστασία του περιβάλλοντος και του καταναλωτή ανήκουν κατ' εξοχήν στη νομοθετική και ελεγκτική αρμοδιότητα του Κράτους και η όλη συζήτηση για την Ε.Κ.Ε. γίνεται με σκοπό την περαιτέρω βελτίωση της κατάστασης και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να

οδηγήσει σε σύγχυση ρόλων με αρνητικές συνέπειες.

Πέμπτον, στην Ελλάδα, εκτός από το μικρό βαθμό ανάπτυξης συνείδησης εταιρικής κοινωνικής ευθύνης υπάρχει αντίστοιχα πρόβλημα και ελλειπούς ανάπτυξης κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των καταναλωτών. Η κοινωνική ευθύνη των καταναλωτών είναι, υπό μία έννοια, η άλλη πλευρά του νομίσματος της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Η αύξηση της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών έτσι ώστε π.χ. να είναι διατεθειμένοι να στηρίζουν ένα λίγο πιο ακριβό αλλά περιβαλλοντικά αβλαβές καταναλωτικό προϊόν θα αποτελέσει ένα μοχλό ενίσχυσης της κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων.

Έκτον, πρέπει να τονιστεί η ανάγκη για ενίσχυση και προώθηση του διαλόγου σε κάθε επίπεδο, τοπικό, κλαδικό και διεπιχειρησιακό. Οι τοπικές κοινωνίες, οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και οι άλλοι φορείς όπως και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο δεν είναι συνηθισμένες στο διάλογο για τα τοπικά ζητήματα και τις περισσότερες φορές τα όποια θέματα τίθενται σε διάλογο, εξετάζονται αποσπασματικά και κατά περίπτωση για να αντιμετωπισθούν μεμονωμένα ζητήματα.. Η έλλειψη διαύλων πληροφόρησης και οργανωμένων δομών κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των δραστηριοποιούμενων σε μια τοπική κοινωνία είναι ένα ιδιαίτερο ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί προκειμένου να διευρυνθεί η εφαρμογή της Ε.Κ.Ε.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι και στο διεθνές αλλά και στο ευρωπαϊκό επίπεδο ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συνεργασία και την συνέργια των ενδιαφερομένων μερών (partnership building) δεδομένου ότι η αποτελεσματική δράση για την αντιμετώπιση θεμάτων κοινωνικής και περιβαλλοντικής σημασίας είναι δυνατή περισσότερο μέσω συνεργασιών και λιγότερο με αποσπασματικές και μεμονωμένες ενέργειες. Η ανάπτυξη της συμμετοχικότητας και της συνεργασίας σε κάθε επίπεδο (τοπικό, περιφερειακό, κλαδικό και διεπιχειρησιακό) θα πρέπει να θεωρείται σημαντική προϋπόθεση για την προώθηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.

Με αυτά τα δεδομένα, και έχοντας πάντα υπ' όψιν ότι η Ε.Κ.Ε. είναι εθελοντική (αλλιώς δεν είναι κοινωνική ευθύνη) και κατά συνέπεια τα προτεινόμενα μέτρα θα πρέπει να γίνουν σε συνεννόηση και με τη συμφωνία των επιχειρήσεων στις οποίες αφορούν, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προτείνει τα ακόλουθα :

α. Θα πρέπει να αρθούν τα υφιστάμενα αντι-κίνητρα στην άσκηση πολιτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Τα αντι-κίνητρα αυτά αφορούν τόσο στη νομοθεσία όσο και την πρακτική της δημόσιας διοίκησης, κεντρικής και περιφερειακής.

Στο νομοθετικό επίπεδο, είναι π.χ. γνωστό ότι η φορολογική νομοθεσία δημιουργεί διαδικασίες και επιβαρύνει οικονομικά τις δωρεές. Φυσικά, η πρόταση αυτή δεν σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να υπάρχουν οι μηχανισμοί ελέγχου του εάν οι δωρεές και οι άλλες εκδηλώσεις κοινωνικής προσφοράς δεν υποκρύπτουν στην πραγματικότητα μεθοδεύσεις φοροδιαφυγής αλλά το υφιστάμενο καθεστώς και μειώνει το όφελος για τους αποδέκτες και δεν είναι σε θέση να εντοπίσει πρακτικά τους σχετικούς μηχανισμούς φοροδιαφυγής.

Σε επίπεδο διοικητικής πρακτικής, τα πράγματα είναι πιο προβληματικά. Κρίσιμες για το θέμα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης δημόσιες υπηρεσίες δεν διαθέτουν την αναγκαία εξοικείωση με σχετικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις. Παράλληλα, και οι δήμοι θα πρέπει να διευκολύνουν τις επιχειρήσεις στην υλοποίηση τέτοιων μέτρων.

β. Θα πρέπει να καλλιεργηθεί το πνεύμα της Ε.Κ.Ε. στα υποψήφια επιχειρηματικά στελέχη. Οι Οικονομικές και Διοικητικές Σχολές θα πρέπει να περιλαμβάνουν το σχετικό μάθημα ως υποχρεωτικό στα ακαδημαϊκά τους προγράμματα ενώ και οι ίδιες οι μεγάλες επιχειρήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν το πνεύμα αυτό με εκπαίδευση των στελεχών τους σε ενδο-επιχειρησιακό επίπεδο.

γ. Οι επιχειρήσεις όμως στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δεν διοικούνται συνήθως από επαγγελματικά στελέχη αλλά από

αυτοδίδακτους επιχειρηματίες. Για το λόγο αυτό δεν αρκεί η ακαδημαϊκή εκπαίδευση αλλά θα πρέπει να υπάρξουν προγράμματα ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης και προσαρμογής στις επιταγές της Ε.Κ.Ε. Πολλές φορές η έλλειψη εταιρικής κοινωνικής ευθύνης οφείλεται σε λανθασμένη αντίληψη του επιχειρηματία για το ποιο είναι το μεσομακροπρόθεσμο συμφέρον και όχι σε μία αντικειμενική αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων της αντίθετης με την Ε.Κ.Ε. πολιτικής που τυχόν ακολουθεί. Και φυσικά, το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη αυτής της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης θα πρέπει να γίνεται από το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας που θα πρέπει να δώσει αυξημένη έμφαση στην ανάπτυξη της εξατομικευμένης αλλά και της συλλογικής ευθύνης των πολιτών απέναντι στην κοινωνία, τη φύση, το πολιτιστικό παρελθόν αλλά και το παραγωγικό μέλλον της χώρας.

δ. Μεταξύ άλλων, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να ενημερωθούν για τα πρότυπα διαχείρισης που έχουν διαμορφωθεί σύμφωνα με τις επιταγές της Ε.Κ.Ε. Τα πρότυπα αυτά διαμορφώθηκαν και πιστοποιούνται από έγκυρους διεθνείς οργανισμούς και η εφαρμογή τους μπορεί να αποβεί επωφελής για τις επιχειρήσεις. Σε αυτό μπορούν και πρέπει να συμβάλουν και οι συλλογικοί φορείς της ελληνικής κοινωνίας.

ε. Η προσέγγιση της Ε.Κ.Ε. σε επίπεδο εφαρμοστέων μέτρων και πολιτικών πρέπει να διαφοροποιείται και να εξειδικεύεται ανά τομέα και ανά επιχείρηση. Η πολιτική Ε.Κ.Ε. π.χ. για τις τράπεζες δεν μπορεί να έχει το ίδιο περιεχόμενο με την αντίστοιχη πολιτική στη βιομηχανία ή τον τουρισμό.

στ. Στην Ελλάδα, ιδιαίτερη σημασία έχει η Ε.Κ.Ε. στον κατασκευαστικό κλάδο, δεδομένης της μεγάλης κατασκευαστικής δραστηριότητας στον τομέα τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών έργων και τη συμβολή που αυτή έχει για την αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας. Φυσικά, η Ε.Κ.Ε. παρουσιάζει ιδιαιτερότητες στον τομέα των δημοσίων έργων όπου ο ανταγωνισμός για την ανάληψη ενός έργου περιορίζει τα περιθώρια για πρωτοβουλίες Ε.Κ.Ε. πέραν

των όσων προβλέπει και επιβάλλει η νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση όμως, η ανάπτυξη της Ε.Κ.Ε. στον τομέα αυτό θα είναι ιδιαίτερα σημαντική και θα πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να συστηματοποιήσουν και να διευρύνουν τις πρωτοβουλίες που σήμερα υπάρχουν. Προς την κατεύθυνση αυτή, θα πρέπει η Πολιτεία να εξετάσει και το σύστημα ανάληψης δημοσίων έργων από την παράμετρο της ενθάρρυνσης της Ε.Κ.Ε. από μέρους των τεχνικών εταιριών.

10. Πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σε μία προσπάθεια αύξησης της διαφάνειας στις κοινωνικά κρίσιμες πολιτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις αλλά και της δημιουργίας κινήτρων για την τόνωση της κοινωνικής ευαισθησίας τους.

Ός τέτοιες πρωτοβουλίες αναφέρονται ενδεικτικά :

1. Μέτρηση, έκδοση αναφορών και εκθέσεων και επιβεβαίωση των αποτελεσμάτων

Είναι μία πρωτοβουλία που υιοθετείται από ολοένα και περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες χρησιμοποιούν την διαδικασία αυτή για να οργανώσουν τις επιμέρους δραστηριότητές τους για την Ε.Κ.Ε., να θέσουν συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους καθώς και τις δράσεις τους σε επιμέρους τομείς της Ε.Κ.Ε και να δημιουργήσουν συνθήκες για αμφίδρομη επικοινωνία με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η πρακτική αυτή αναπτύσσεται και στην Ελλάδα όπου υπάρχουν επιχειρήσεις που εκδίδουν μαζί με τον ετήσιο Οικονομικό τους Απολογισμό και Κοινωνικό Απολογισμό ήδη από την δεκαετία του 1998. Ωστόσο, ακόμη σήμερα δεν υπάρχει ομοιογένεια ως προς το είδος των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στις εκδόσεις αυτές, ο τρόπος και οι δείκτες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων -ποιοτικών- κυρίως των επενδύσεων για την Ε.Κ.Ε. και το σύστημα επικοινωνίας αυτών των στοιχείων με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Ως σημείο αναφοράς σχετικά θα πρέπει να αναφερθεί η πρωτοβουλία που ξεκίνησε από τα Η.Ε. με τον γενικό τίτλο Global Reporting Initiative - GRI15 και η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη για την δημιουργία ενός κοινά αποδεκτού συστήματος έκδοσης και επικοινωνίας Αναφορών για την Ε.Κ.Ε. Φυσικά, θετικά μπορεί να λειτουργήσει και η υιοθέτηση σχετικών συστημάτων πιστοποίησης που αφορούν στον απολογισμό δραστηριοτήτων.

2. Μάθηση και Συμμετοχική Συνεργασία

Η προώθηση της έννοιας της Ε.Κ.Ε. και η εφαρμογή καλών πρακτικών στους επιμέρους τομείς θεωρείται συνάρτηση της Μάθησης, της Διάδοσης των καλών πρακτικών, αλλά και της συμμετοχικής συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών (partnership building). Στο πλαίσιο αυτό κινούνται πολλές πρωτοβουλίες όπως το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την Ε.Κ.Ε. (C.S.R. Europe) και η πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών (U.N. Global Compact¹⁶) που αποτελούν καλά παραδείγματα αναφοράς σε διεθνές επίπεδο για την προσπάθεια των επιχειρήσεων να αντλήσουν γνώση αφενός και αφετέρου για την δημιουργία προγραμμάτων συμμετοχικής συνεργασίας (partnership building).

3. Σήμανση Προϊόντων

Η σήμανση προϊόντων αποτελεί ένα εργαλείο που προτίθεται να εφαρμόσει η Ε.Ε., τόσο για την επιβράβευση προϊόντων που διακρίνονται για τις πρακτικές Ε.Κ.Ε. του κατασκευαστή, όσο και για την αποτελεσματική ενημέρωση των καταναλωτών. Η Ε.Ε. έχει ήδη κάνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση με το οικολογικό σήμα της Ε.Ε. ("το λουλούδι") να χορηγείται σε προϊόντα με την υψηλότερη περιβαλλοντική ποιότητα. Το λουλούδι είναι διαφανής και αξιόπιστη επισήμανση καθώς η συμμόρφωση με τα κριτήρια βεβαιώνεται, επαληθεύεται και παρακολουθείται από έναν ανεξάρτητο τρίτο φορέα πιστοποίησης. Η διαδικασία της επισήμανσης θα ακολουθεί την πρακτική της επισήμανσης CE, για τα προϊόντα που ικανοποιούν τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές αλλά, θα παραμένει εθελοντική για τους κατασκευαστές που

επιθυμούν να επισημάνουν τα προϊόντα τους.

4. Κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις

Θα πρέπει να μελετηθεί από το Χρηματιστήριο Αξιών της Αθήνας το ενδεχόμενο να καταρτίσει -κατά τα πρότυπα του Χρηματιστηρίου του Λονδίνου και άλλων ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων, ένα δείκτη αξιολόγησης των κοινωνικών επιδόσεων των επιχειρήσεων που διαπραγματεύονται στο Χ.Α.Α. Στόχος μιας τέτοιας κίνησης θα είναι η κινητοποίηση Ελληνικών κεφαλαίων που θα ενδιαφέρονται σε τέτοιου είδους επενδύσεις αλλά και η τοποθέτηση διεθνών χαρτοφυλακίων που επενδύουν με γνώμονα αντίστοιχα κριτήρια.

Για την εύρυθμη, αξιόπιστη και διαφανή λειτουργία ενός τέτοιου δείκτη θα πρέπει να οριστεί ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που θα αξιολογεί τις επιδόσεις τους όσον αφορά στην Ε.Κ.Ε. και θα ενημερώνει αντίστοιχα τον σχετικό δείκτη.

5. Οικοδόμηση δομών διαλόγου και συνεργασίας ("partnership-building")

Ήδη αναφέρθηκε η σημασία της ανάπτυξης παιδείας διαλόγου σε τοπικό και κλαδικό επίπεδο στη χώρα μας. Το πρόβλημα δεν διέλαθε της προσοχής αρκετών από τις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της

Ε.Κ.Ε. και υπάρχουν ήδη σημαντικές προσπάθειες δημιουργίας δομών μέσα από τις οποίες θα υπάρξει αμοιβαία ροή πληροφόρησης για ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος μεταξύ των παραγόντων μιας τοπικής κοινωνίας, όπως και σε κάποιους συγκεκριμένους κλάδους. Οι προσπάθειες αυτές θα πρέπει να ενισχυθούν και να ενθαρρυνθούν από την Πολιτεία και τους εθνικούς κοινωνικούς φορείς ώστε να υπάρξουν μόνιμες μορφές διεξαγωγής διαλόγου όπου τα ζητήματα θα συζητούνται πριν καταστούν προβλήματα και όπου θα δημιουργηθεί μία εξοικείωση των φορέων με το διάλογο και μεταξύ τους ώστε να λύνονται τα προβλήματα ακόμη και όταν παρουσιάζεται σύγκρουση συμφερόντων.

11. Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Τον Ιούλιο του 2001, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την Πράσινη Βίβλο για την "Πρώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη" με στόχο να ξεκινήσει ένα δημόσιο διάλογο σχετικά με την έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και δεύτερον να εντοπίσει τρόπους για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου προώθησης της Ε.Κ.Ε.

Στη συνέχεια της δημοσίευσης της Πράσινης Βίβλου, ξεκίνησε ένας δημόσιος διάλογος στη διάρκεια του οποίου έλαβαν θέση τόσο τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. (Συμβούλιο, Κοινοβούλιο, Ο.Κ.Ε. και Επιτροπή των Περιφερειών) όσο και εμπλεκόμενοι φορείς όπως επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές ενώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, επενδυτές, καταναλωτικές οργανώσεις κ.λπ.

Σε συνέχεια των τοποθετήσεων αυτών, δόθηκε στη δημοσιότητα Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την "Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη : μια

συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη" που αποσκοπεί να παρουσιάσει μία συνολική στρατηγική της Ε.Ε. για την Ε.Κ.Ε.

Στην αρχή της Ανακοίνωσής της αυτής, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιορίζει τα κύρια χαρακτηριστικά της Ε.Κ.Ε. ως εξής :

- Η Ε.Κ.Ε. είναι εθελοντική συμπεριφορά των επιχειρήσεων που ξεπερνάει τις νομικές υποχρεώσεις αποσκοπώντας στο μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό συμφέρον,
- συνδέεται στενά με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και ιδιαίτερα με τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές της διαστάσεις και
- αφορά τρόπο διαχείρισης των επιχειρήσεων και όχι απλώς ένα προαιρετικό πρόσθετο στις κύριες δραστηριότητές τους.

Στη συνέχεια τονίζεται ότι η αυξανόμενη αναγνώρισή τους από τις επιχειρήσεις και τους ασκούντες τη διοίκησή τους οφείλεται στην αύξηση των ευθυνών που συνεπάγεται η παγκοσμιοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, τον αυξανόμενο ρόλο που παίζει η εικόνα και η φήμη και το εντεινόμενο αίτημα για διαφάνεια στην επιχειρηματική δράση αλλά και στην διευρυνόμενη σημασία της γνώσης και της καινοτομίας, παράγοντες που συνηγορούν υπέρ της διατήρησης του υψηλά ειδικευμένου και ικανού προσωπικού. Ακολούθως, επισημαίνεται η παγκόσμια διάσταση της Ε.Κ.Ε. και τονίζεται ότι η διαδικασία της απελευθέρωσης του εμπορίου και των χρηματοοικονομικών αγορών πρέπει να συνοδεύονται από τη δημιουργία ενός παγκόσμιου συστήματος διακυβέρνησης όπου θα λαμβάνονται υπ' όψιν οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης.

Τα διαθέσιμα σήμερα εργαλεία για το σκοπό αυτό είναι : Η Διεθνής Συνθήκη του Ο.Η.Ε για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (1977), Η Διακήρυξη του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας περί Βασικών Αρχών και Δικαιωμάτων στην Εργασία (1977), η Συνθήκη του Ρίο (1994) για την Προστασία του Περιβάλλοντος και Οι κατευθυντήριες γραμμές του Ο.Ο.Σ.Α. για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Η Ε.Κ.Ε. θα πρέπει να έχει ως αφετηρία την τήρηση

αυτών των κανόνων αλλά θα πρέπει να προχωράει περαιτέρω.

Η ανακοίνωση αναφέρεται στα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Ε.Κ.Ε. και ιδίως στην έλλειψη α) γνώσεων σχετικά με τη σχέση της με την τελική επίδοση μιας επιχείρησης, β) διδασκαλίας και κατάρτισης των υποψήφιων στελεχών επιχειρήσεων, γ) διαφάνειας, δ) ευαισθητοποίησης και διάθεσης των αναγκαίων πόρων στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, ε) σχετικών δημόσιων πολιτικών με συνέπεια κ.λ.π.

Η Επιτροπή τονίζει ότι η Ε.Κ.Ε. είναι ένα θέμα που αφορά τις ίδιες της επιχειρήσεις και που διαμορφώνεται δυναμικά από την αλληλεπίδραση ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τα ενδιαφερόμενα μέρη τους ("stakeholders"). Παράλληλα όμως θεωρεί ότι οι δημόσιες αρχές μπορούν να παίξουν ένα ρόλο στην ενθάρρυνση και διευκόλυνση των κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνων πρακτικών των επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερα στο κοινοτικό επίπεδο υπάρχουν ειδικότεροι λόγοι ενίσχυσης της Ε.Κ.Ε. καθώς αυτή μπορεί να χρησιμεύσει στην προώθηση κοινοτικών πολιτικών ενώ παράλληλα, εάν αφηθεί χωρίς τη δημιουργία κοινών και συγκρίσιμων εργαλείων, μπορεί να οδηγήσει σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και εν γένει της αγοράς.

Οι τομείς δράσης της Επιτροπής καθορίζονται ως εξής :

- Αύξηση των γνώσεων για το θετικό αντίκτυπο της Ε.Κ.Ε. στις ίδιες τις επιχειρήσεις αλλά και τις κοινωνίες : ειδικότερα προτείνεται η ενίσχυση της έρευνας σχετικά με τη σύνδεση Ε.Κ.Ε. και ανταγωνιστικότητας καθώς και μιας πιο βιώσιμης ανάπτυξης, η υποστήριξη δραστηριοτήτων για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και η ανάλυση και διάδοση πληροφοριών για τα αποτελέσματα της Ε.Κ.Ε. στις επιχειρήσεις και τις χώρες υποδοχής.
- Ανάπτυξη της ανταλλαγής εμπειρίας και ορθών πρακτικών μεταξύ των επιχειρήσεων και των κρατών : σε ό,τι αφορά τις επιχειρήσεις, συγκεκριμένα προτείνεται η ενίσχυση και καλύτερη δικτύωση/συντονισμός των δραστηριοτήτων των υφιστάμενων φόρουμ για την ανταλλαγή καλής πρακτικής

και εμπειρίας και η ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στο έργο των ευρωπαϊκών δικτύων υποστήριξης των επιχειρήσεων. Σε ό,τι αφορά τα κράτη, αναφέρεται η συγκρότηση μιας ομάδας κοινωνικών εκπροσώπων υψηλού επιπέδου για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διάδοση ορθών πρακτικών.

- Ανάπτυξη των δεξιοτήτων διαχείρισης της Ε.Κ.Ε. : προτείνεται η ανταλλαγή ορθών πρακτικών ως προς την ενσωμάτωση των αρχών της Ε.Κ.Ε. στη γενική εκπαίδευση και τη διοίκηση των επιχειρήσεων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη δυνατότητα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου να προωθήσει την Ε.Κ.Ε. στην κατάρτιση στον τομέα της διοίκησης επιχειρήσεων καθώς και σε εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρέχουν δια βίου εκπαίδευση.

- Προώθηση της Ε.Κ.Ε. στις Μ.Μ.Ε. : τονίζεται η ιδιαιτερότητα των Μ.Μ.Ε. και η ανάγκη ειδικής προσέγγισης. Πέραν των μέτρων που ήδη αναφέρθηκαν και που θα πρέπει να προσαρμοσθούν ειδικά για τις Μ.Μ.Ε. προτείνεται η δημιουργία, φιλικών προς το χρήστη, εργαλείων, η διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ Μ.Μ.Ε. και μεγάλων επιχειρήσεων, τονίζεται ο ρόλος που μπορούν να παίξουν οι σύλλογοι των Μ.Μ.Ε., ενώ τέλος τονίζεται η ανάγκη ευαισθητοποίησης των Μ.Μ.Ε. σχετικά με τις συνέπειες των δραστηριοτήτων τους στις αναπτυσσόμενες χώρες.

- Υποστήριξη της σύγκλισης και της διαφάνειας των πρακτικών και εργαλείων της Ε.Κ.Ε. : τονίζεται η ανάγκη να υπάρχει αποτελεσματική και αξιόπιστη συγκριτική αξιολόγηση των πρακτικών που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα εντοπίζεται η ανάγκη για περισσότερη διαφάνεια που μπορεί να εξυπηρετηθεί με τη δημιουργία κωδίκων δεοντολογίας, την εφαρμογή προτύπων διαχείρισης, την απόδοση και την υποβολή σχετικών εκθέσεων, την επικύρωση και πιστοποίηση των συστημάτων διαχείρισης και των αποτελεσμάτων τους, την επισήμανση των προϊόντων και των κοινωνικά υπεύθυνων επενδύσεων.

- Δημιουργία ενός πολυμερούς φόρουμ σχετικά με την Ε.Κ.Ε. σε ευρωπαϊκό επίπεδο : το φόρουμ αυτό θα αποτελείται από 40 περίπου αντιπροσωπευτικές ευρωπαϊκές οργανώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, καταναλωτών και κοινωνίας

των πολιτών καθώς και επαγγελματικούς συλλόγους και δίκτυα επιχειρήσεων. Το φόρουμ αυτό θα λειτουργεί με ολομέλειες και θεματικές επί μέρους συνθέσεις και το οποίο καλείται να καταρτίσει κατευθυντήριες αρχές μέχρι τα μέσα του 2004 σε μια σειρά από ζητήματα συνδεδεμένα με τα θέματα που ήδη έχουν αναφερθεί.

- Ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. στις κοινοτικές πολιτικές : μεταξύ άλλων αναφέρεται η δημιουργία μιας διυπηρεσιακής ομάδας για την Ε.Κ.Ε. εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θα εξασφαλίζει τη συνέπεια των ενεργειών της στον τομέα της Ε.Κ.Ε. Οι πολιτικές για τις οποίες προβλέπεται η ενσωμάτωση της Ε.Κ.Ε. είναι αυτές για την απασχόληση και τις κοινωνικές υποθέσεις, τις επιχειρήσεις, το περιβάλλον, και την προστασία του καταναλωτή, τις δημόσιες συμβάσεις, την εξωτερική πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της αναπτυξιακής πολιτικής και του εμπορίου. Τέλος, αναφορά γίνεται στην ανάγκη να ενσωματώσουν την έννοια της Ε.Κ.Ε. στη διαχείριση των εσωτερικών τους διοικητικών υποθέσεων, οι δημόσιες διοικήσεις και η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2. Οι απόψεις της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. είχε την ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις της για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε.) στις 21.3.2002 εκδίδοντας Γνώμη σχετικά με την Πράσινη Βίβλο που είχε εκδώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στην αρχή της Γνώμης αυτής, η Ο.Κ.Ε. της Ε.Ε. διατυπώνει την άποψη ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν "ποιοτικές σχέσεις" με όλα τα μέρη που μετέχουν στη δραστηριότητά τους : μετόχους, εργαζομένους, συνδικάτα, πελάτες, προμηθευτές, υπεργολάβους, τοπικές και περιφερειακές ενώσεις και αρχές δίδοντας έμφαση "στους ανθρώπινους, τους κοινωνικούς, τους χρηματοδοτικούς και τους περιβαλλοντικούς τομείς". Η Ε.Ε., τονίζεται στη Γνώμη, θα πρέπει να βρει τα μέσα για να ενθαρρύνει την ανάπτυξη των σχέσεων αυτών.

Η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. κάνει ιδιαίτερη αναφορά στις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης ως προς το ρόλο των επιχειρήσεων στη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και ως προς τους κινδύνους που προκύπτουν από τη δράση τους στις χώρες αυτές. Στο θέμα τονίζει ότι λαμβάνει σοβαρά υπ' όψιν τις διαμαρτυρίες και τις ανησυχίες που διατυπώνονται σχετικά με το θέμα αυτό και θεωρεί πως ο διάλογος πρέπει να συμβάλει στην προώθηση αλλαγών στη συμπεριφορά ορισμένων επιχειρήσεων και την κοινωνική ευαισθητοποίησή τους.

Στη συνέχεια, η Ο.Κ.Ε. της Ε.Ε. αναφέρεται στην ανάγκη ανεύρεσης μιας καλύτερης ισορροπίας μεταξύ της επιδίωξης του εταιρικού κέρδους και των συμφερόντων των εργαζομένων και των άλλων μερών που επηρεάζονται από δράση των επιχειρήσεων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στη Γνώμη, "...μια επιχείρηση η οποία κάνει επενδύσεις χρειάζεται ευνοϊκό και σταθερό πλαίσιο συνθηκών : νομική ασφάλεια και ειρήνη, θεμιτή συνεργασία στην επιχείρηση και οικονομικό κλίμα που προωθεί τις επενδύσεις. Δεν μπορεί να είναι αδιάφορη στην επιχείρηση η κοινωνία στην οποία δραστηριοποιείται. Κάθε επιχείρηση πρέπει να συνεκτιμά το κοινωνικό περιβάλλον στις οικονομικές της σκέψεις και αποφάσεις".

Η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. δηλώνει την υποστήριξή της προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην προσπάθεια της τελευταίας να θέσει επί τάπητος το θέμα της Ε.Κ.Ε.

Σε μία προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας της Ε.Κ.Ε., η Ο.Κ.Ε. κάνει ενδεικτική αναφορά στην απασχόληση και τις ίσες ευκαιρίες, την παροχή δια βίου εκπαίδευσης, τη συνεκτίμηση των αναγκών των μειονεκτούντων ατόμων, τη διασφάλιση της υγείας των εργαζομένων και την προώθηση των διαπραγματεύσεων και της συμμετοχής των εργαζομένων. Σε κάθε περίπτωση, τονίζει ότι η έννοια αυτή περιλαμβάνει ένα πολύπλοκο σύνολο θεμάτων που διαφοροποιούνται ανάλογα με τις κατά περίπτωση συνθήκες.

Η Γνώμη της ευρωπαϊκής Ο.Κ.Ε. σαφώς αναγνωρίζει ότι η Ε.Κ.Ε. έχει

εθελοντικό χαρακτήρα και αρχίζει εκεί που τελειώνουν οι από το νόμο επιβαλλόμενες υποχρεώσεις. Οι προσπάθειες που αναπτύσσονται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων ή ενός κλάδου επιχειρήσεων έχουν καλύτερα αποτελέσματα από έξωθεν επιβαλλόμενους όρους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η οικειοθελής απόφαση μιας επιχείρησης για μέτρα στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. δεν συνεπάγεται κάποια ηθική δέσμευση ούτε ότι στερούνται νοήματος οι μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης των δεσμεύσεων που αναλαμβάνονται.

Ιδιαίτερη αναφορά κάνει η Ο.Κ.Ε. στο ρόλο των επιχειρήσεων της λεγόμενης κοινωνικής οικονομίας και την πρακτική που ακολουθούν αρκετές τέτοιες επιχειρήσεις να εκδίδουν σε τακτά διαστήματα εκθέσεις για τα μέτρα που λαμβάνουν στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. ή να δημιουργούν μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου και κοινωνικής λογιστικής για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων τους.

Η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. τονίζει επίσης την ιδιαιτερότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ότι η έννοια της Ε.Κ.Ε. λαμβάνει μία άλλη μορφή σε ό,τι τις αφορά, μορφή που θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης μελέτης. Ενδεικτικά αναφέρει την περίπτωση της προστασίας του περιβάλλοντος που αποτελεί ένα νέο τομέα για πολλές Μ.Μ.Ε.

Στη συνέχεια, η Γνώμη αναφέρεται στις ακόλουθες βαθμίδες δράσης :

α. Σε παγκόσμιο επίπεδο : Η Γνώμη περιγράφει την κατάσταση των εργασιακών συνθηκών σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες και τονίζει την ανάγκη στήριξης της πρακτικής αρκετών επιχειρήσεων να υπερβαίνουν τις ελάχιστες υποχρεώσεις που τους επιβάλει η τοπική νομοθεσία και πρακτική. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται η ανάγκη να εφαρμόζονται οι κανόνες της Δ.Ο.Ε. από τις επιχειρήσεις και ο έλεγχος της εφαρμογής τους από τις εγχώριες αρχές. Οργανισμοί όπως η Διεθνής Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Π.Ο.Ε. θα πρέπει να λαμβάνουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (χορήγηση δανείου, εμπορικών πλεονεκτημάτων κ.λπ.) την εφαρμογή ή μη από

μία επιχείρηση των αρχών της Ε.Κ.Ε. Παράλληλα, τονίζεται η ανάγκη να αποτελέσουν οι ξένες επιχειρήσεις παράδειγμα εφαρμογής των νόμων και των βασικών εργασιακών αρχών για τις εγχώριες, δεδομένων άλλωστε και των μεγάλων δυνατοτήτων επιρροής που έχουν λόγω του μεγέθους τους και άλλων παραγόντων.

- Ως βασικές εργασιακές αρχές, έτσι όπως έχουν διατυπωθεί αναφέρονται
- οι συνδικαλιστικές ελευθερίες και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις,
  - η απαγόρευση της καταναγκαστικής και της υποχρεωτικής εργασίας,
  - η αποτελεσματική κατάργηση των χειρίστων μορφών παιδικής εργασίας,
  - η απαγόρευση των διακρίσεων στην απασχόληση και το επάγγελμα.

Η ιεράρχηση των ζητημάτων της Ε.Κ.Ε. μπορεί να διαφέρει από επιχείρηση σε επιχείρηση και από κλάδο σε κλάδο. Επίσης, και ο τρόπος ελέγχου, εξωτερικός ή εσωτερικός αποτελεί αντικείμενο επιλογής της κάθε επιχείρησης. Ειδικότερη αναφορά γίνεται στην περίπτωση των κωδίκων συμπεριφοράς.

Αν και η Ο.Κ.Ε. της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει την ύπαρξη ευθύνης των επιχειρήσεων για τη συμπεριφορά των θυγατρικών τους εταιριών, δεν θεωρεί ότι τέτοια ευθύνη υπάρχει και για τους υπεργολάβους και τους προμηθευτές. Επιχειρηματολογώντας, επισημαίνει τις πρακτικές δυσκολίες που υπάρχουν για να επιβάλουν οι επιχειρήσεις τις δικές τους πρακτικές της Ε.Κ.Ε. στους υπεργολάβους τους και τους προμηθευτές τους.

Σε ό,τι αφορά το επίπεδο των προτύπων Ε.Κ.Ε. που θα πρέπει να αναπτυχθούν σε μία αναπτυσσόμενη χώρα, η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψιν τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας και δεν θα πρέπει να τεθούν υπερβολικά υψηλά πρότυπα που θα οδηγούσαν σε επιδείνωση της ανταγωνιστικής θέσης της χώρας. Αυτό όμως δεν σημαίνει σε καμμία περίπτωση ότι θα πρέπει να γίνονται δεκτές περιπτώσεις παραβίασης των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας ανδρών-γυναικών.

Ολοκληρώνοντας την αναφορά της στο παγκόσμιο επίπεδο, η Ο.Κ.Ε. τονίζει την ανάγκη να καταστούν σαφή και συγκεκριμένα τα κριτήρια αξιολόγησης ή κατάταξης των επιχειρήσεων ως προς την Ε.Κ.Ε. τους. Τα κριτήρια θα πρέπει να είναι κοινά αλλά και συγκρίσιμα ανάλογα π.χ. με το μέγεθος, το αντικείμενο κ.λπ. μιας επιχείρησης.

β. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο : Η Γνώμη τονίζει ότι οι συνθήκες σχετικά με την Ε.Κ.Ε. στην Ευρώπη είναι διαφορετικές από ό,τι στις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς εδώ υπάρχει ένα αναπτυγμένο θεσμικό πλαίσιο που προβλέπει μία σειρά από δικαιώματα των εργαζομένων, περιλαμβανομένης της συμμετοχής τους με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο στη λήψη των αποφάσεων που τους αφορούν.

Η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. τονίζει ότι η Ε.Κ.Ε. δεν είναι μόνο θέμα της εργοδοσίας και των συνδικαλιστικών εκπροσώπων αλλά μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυσή και τη διάδοσή της και το κράτος, η αυτοδιοίκηση, ο πολίτης και η κοινωνία των πολιτών.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόζουν τους βασικούς κανόνες εργασίας της Δ.Ο.Ε. έστω και αν το κράτος στο οποίο λειτουργούν δεν έχει υπογράψει κάποια συγκεκριμένη σύμβαση.

Και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. εμμένει στον εθελοντικό χαρακτήρα της Ε.Κ.Ε. καθώς πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να αναπτύξουν κατάλληλες λύσεις που να ανταποκρίνονται στα δικά τους δεδομένα. Θετική προς την κατεύθυνση αυτή θα είναι και η δημιουργία κοινοτικών προτύπων ανά επιχειρηματικό κλάδο μετά από κοινωνικό διάλογο και με βασική προϋπόθεση την εθελοντική συμμετοχή στα πρότυπα αυτά. Η δημιουργία δικτύων για τη στήριξη, και τη διάδοση των παραδειγμάτων Ε.Κ.Ε. επικροτείται από την Ο.Κ.Ε.

γ. Σε εθνικό/τοπικό επίπεδο : Η Γνώμη αναφέρεται στις δυνατότητες ανάπτυξης Ε.Κ.Ε. στους τομείς της δια βίου εκπαίδευσης στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, της διευκόλυνσης της οικογενειακής ζωής των εργαζομένων κ.λπ.

Παράλληλα, η ευρωπαϊκή Ο.Κ.Ε. τονίζει και την ανάγκη ύπαρξης

κοινωνικά υπεύθυνων εργαζομένων και εν γένει πολιτών. Στον τομέα αυτό, η Πολιτεία μέσω της εκπαίδευσης αλλά και οι επιχειρήσεις, μέσα από ενημέρωση και παροχή κινήτρων, μπορούν να συμβάλουν σε σημαντικό βαθμό.

Επίσης, τονίζεται η ανάγκη να αποφευχθεί η επιβάρυνση των Μ.Μ.Ε. με γραφειοκρατικές και διοικητικές διαδικασίες στο όνομα της Ε.Κ.Ε.

Καταλήγοντας, η Ο.Κ.Ε. της Ε.Ε. τονίζει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί προς την κατεύθυνση της στήριξης -με πάγια αρχή τον εθελοντισμό- των προσπαθειών των επιχειρήσεων που ευαισθητοποιούνται σε περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα.

12. Ερωτήσεις-Απαντήσεις που βοηθούν στην κατανόηση του όρου της Ε.Κ.Ε

Παρακάτω θα παραθέσουμε μερικές ερωτήσεις που βοηθούν στο να κατανοήσουμε καλύτερα τη σημασία και και τον ορισμό της Ε.Κ.Ε., οι οποίες έχουν δημοσιευθεί απο το site της CSR HELLAS απαντούν σε πολλά καθημερινά ερωτημάτα μας για την Ε.Κ.Ε.

Γιατί θα έπρεπε οι επιχειρήσεις να ενδιαφέρονται για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές τους ευθύνες ;

Πιστεύουμε ότι οι επιχειρήσεις έχουν ηθικούς και οικονομικούς λόγους για να είναι δραστηριοποιημένες με το θέμα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Οι ηθικοί λόγοι είναι ξεκάθαροι. Οι οικονομικοί λόγοι είναι πιο δύσκολο να μετρηθούν. Με την εθελοντική εφαρμογή προγραμμάτων Ε.Κ.Ε. οι επιχειρήσεις δείχνουν τη θετική τους τοποθέτηση απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό αποκτούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, γίνονται πιο ανθεκτικές σε αιφνιδιασμούς και αυξάνουν την πιθανότητα προσέλκυσης και διατήρησης πελατών και εργαζομένων.

Μερικές επιχειρήσεις επίσης θεωρούν την Ε.Κ.Ε. σαν σημαντικό κομμάτι της διαχείρισης κινδύνων και της στρατηγικής τους για διατήρηση και επαύξηση της φήμης τους. Σε μια εποχή όπου η φήμη μιας επιχείρησης θεωρείται ένα από τα πλέον πολύτιμα στοιχεία της, η υιοθέτηση της Ε.Κ.Ε. μπορεί να οικοδομήσει, σε όλους όσους εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα με τις δραστηριότητές της (stakeholders), πιστότητα και εμπιστοσύνη, εξασφαλίζοντας έτσι ένα λαμπρό μέλλον. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν να ενταχθούν σε ειδικούς χρηματιστηριακούς και τραπεζικούς δείκτες αξιολόγησης, με αποτέλεσμα να προσελκύουν περισσότερες επενδύσεις και να έχουν ευκολότερη πρόσβαση σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.

Υπάρχει πράγματι σύνδεση μεταξύ της Ε.Κ.Ε. και της οικονομικής επίδοσης των επιχειρήσεων ;

Έχουν γίνει πάρα πολλές μελέτες κατά τα τελευταία χρόνια πάνω στο θέμα. Στην πλειοψηφία τους (68%) τα αποτελέσματα έδειξαν θετική σχέση μεταξύ εταιρικής κοινωνικής επίδοσης και οικονομικής επίδοσης (Margolis & Walsh, 2001). Οι ερευνητές καταλήγουν ότι, γενικά, υπάρχει θετική σχέση και οπωσδήποτε πολύ μικρή αρνητική σχέση μεταξύ των δύο. Το London Business School επιβεβαιώνει αυτά τα ευρήματα. Από 80 μελέτες για την Ε.Κ.Ε. που έχει εξετάσει, οι 42 έδειξαν θετική επίδραση, οι 19 δεν έδειξαν κάποια σχέση, οι 15 έδειξαν μεικτά αποτελέσματα και μόνο οι 4 έδειξαν αρνητική επίδραση. (Smith, 2001).

Παρόμοια επιβεβαίωση έκανε και το Πανεπιστήμιο Harvard, το οποίο βρήκε ότι επιχειρήσεις που ασχολούνται με όλους όσους επηρεάζονται από τις δραστηριότητές τους (stakeholders) έχουν τέσσερις φορές μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης από εκείνες που είναι επικεντρωμένες μόνον στους μετόχους τους. **Θα πλήρωναν οι καταναλωτές περισσότερα χρήματα για προϊόντα που παράγονται από μια κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση ;**

Πρόσφατη μελέτη στην Ευρώπη έδειξε ότι το 70% των Ευρωπαίων καταναλωτών λένουν ότι η δέσμευση μιας επιχείρησης στην Ε.Κ.Ε. είναι σημαντικό στοιχείο για την αγορά ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Ένας στους πέντε λένουν ότι είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερο για προϊόντα που είναι κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνα. Από την πρόσφατη μελέτη που έγινε στην Ελλάδα φάνηκε ότι οι Έλληνες καταναλωτές, παρ' όλο που θα επέλεγαν κοινωνικά υπεύθυνα προϊόντα, δεν είναι ακόμα έτοιμοι να καταβάλλουν επιπλέον τίμημα. Αυτό συμβαίνει γιατί η Ε.Κ.Ε. δεν είναι ακόμα διαδεδομένη στη χώρα μας.

Μπορεί η Ε.Κ.Ε. να βελτιώσει τη φήμη / εικόνα μιας επιχείρησης ;

Στο σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον, η εικόνα μιας επιχείρησης θεωρείται όλο και περισσότερο σαν ένα από τα πιο πολύτιμα στοιχεία της. Σε μερικές μεγάλες επιχειρήσεις, αυτά τα άυλα στοιχεία καλύπτουν ακόμα και το 95% της φήμης τους. Η φήμη μιας επιχείρησης είναι φυσικά ορατή σε καταναλωτές και φορείς πίεσης, και επομένως μπορεί είτε να ενδυναμώσει ή να υποδαυλίσει τη δημόσια θέση της. Μια ισχυρή πολιτική Ε.Κ.Ε. μπορεί να οικοδομήσει πιστότητα και εμπιστοσύνη στο σήμα μιας επιχείρησης.

Ενδιαφέρονται πραγματικά οι εργαζόμενοι για την Ε.Κ.Ε. ;

Η Ε.Κ.Ε. μπορεί να επηρεάσει πολύ την προσέλκυση και διατήρηση στελεχών. Οι εργαζόμενοι θέλουν καλές αμοιβές και καλές προοπτικές - όμως όλο και περισσότερο θέλουν επίσης να αισθάνονται υπερήφανοι για την επιχείρηση που εργάζονται. Όπως είπε και ο Διευθύνων Σύμβουλος μιας πολυεθνικής επιχείρησης "οι άνθρωποι δεν θέλουν να αισθάνονται αμηχανία όταν χρειαστεί να πουν για ποιόν εργάζονται". Μελέτη που έγινε από τον όμιλο Chersonon το 2001 έδειξε ότι 78% των ερωτηθέντων θα προτιμούσαν να εργάζονται για μια επιχείρηση η οποία έχει εξαιρετική φήμη και τους πληρώνει μισθό που καλύπτει τις ανάγκες τους. Μόνο το 17% είπε ότι θα εργαζόταν για

μια επιχείρηση με υψηλούς μισθούς αλλά πενιχρή φήμη. Η Ε.Κ.Ε. μπορεί επίσης να αυξήσει την παραγωγικότητα. Για παράδειγμα, επιχειρήσεις που βελτιώνουν τις συνθήκες και πρακτικές εργασίας διαπιστώνουν μείωση των ελαττωματικών ή άχρηστων εμπορευμάτων.

Μπορεί η Ε.Κ.Ε. να μειώσει το λειτουργικό κόστος ;

Η ένταξη της Ε.Κ.Ε. στις επιχειρηματικές στρατηγικές μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα μεγάλη λειτουργική αποδοτικότητα όπως βελτιωμένη αποδοτικότητα στη χρήση ενέργειας και φυσικών πόρων, μείωση των αποβλήτων, πώληση ανακυκλωμένων υλικών. Εξ άλλου, υπάρχουν προγράμματα Ε.Κ.Ε. που η εφαρμογή τους δεν κοστίζει σχεδόν καθόλου όπως π.χ. η καθιέρωση κανόνων δεοντολογίας, η ανάπτυξη του εθελοντισμού μεταξύ των εργαζομένων κ.λ.π.

Μήπως το όλο θέμα της Ε.Κ.Ε. είναι μια μόδα που θα περάσει ;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τη μεγάλη σημασία της Ε.Κ.Ε. , με απόφαση του Συμβουλίου Κορυφής της Λισσαβόνας (23-24.03.2000) "έθεσε ως νέο στρατηγικό της στόχο να γίνει, μέχρι το 2010, η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία, που θα στηρίζεται ωστόσο στη γνώση και θα είναι ικανή για βιώσιμη (αειφόρο) οικονομική ανάπτυξη, προσφέροντας περισσότερες θέσεις απασχόλησης, καλύτερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή". Αποτέλεσμα αυτής της σημαντικής δέσμευσης ήταν η έκδοση της Πράσινης βίβλου αλλά και η ανάληψη μιας σειράς δράσεων γύρω από την Ε.Κ.Ε. που αυτή τη στιγμή βρίσκονται σε εξέλιξη. Από την άλλη μεριά, όλο και περισσότερο, οι επιχειρήσεις και οι άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενοι με τις δραστηριότητές τους (stakeholders), συνειδητοποιούν τα οφέλη που προσφέρονται προς όλους από την εφαρμογή τέτοιων δράσεων και πρακτικών.

Τι σημαίνει η Ε.Κ.Ε. για τον απλό πολίτη / καταναλωτή;

Ο απλός πολίτης θα πρέπει να κατανοήσει ότι η Ε.Κ.Ε. ωφελεί όλους και ότι θα πρέπει σαν καταναλωτής να παίζει τον ενεργό ρόλο που του αναλογεί στη διαμόρφωση τέτοιων πρακτικών.

13. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με αυτήν την εργασία προσπαθήσαμε να συγκεντρώσουμε στοιχεία, απόψεις, δεδομένα και σκέψεις που αφορούν την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη να παραθέσουμε κάποιους προβληματισμούς που μας απασχόλησαν μέσα από αυτήν την έρευνα και τυχόν να προβληματίσει και όσους την διαβάσουν.

Ξεκινήσαμε παραθέτοντας τον ορισμό της Ε.Κ.Ε.. Κατόπιν συνεχίσαμε με τον με τον ορισμό της σε παγκόσμιο ,Ευρωπαϊκό και Ελληνικό επίπεδο και να δούμε κατά πόσο μπορεί να επιτευχθεί και να εφαρμόσσει στα εκάστοτε δεδομένα.

Διαχωρίσαμε την εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. σε μεγάλες και μικρομεσαίες- μικρές επιχειρήσεις για να εντοπίσουμε την δυνατότητα εφαρμογής αυτής στα δυο αυτά μεγέθη εταιριών αλλά και τη δυσκολία εφαρμογής της.Την αναλύσαμε σε τομείς και κατά πόσο είναι γνωστή και εφαρμόσιμη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως η εφαρμογή της Ε.Κ.Ε. είναι θετική για την εταιρία και το κοινωνικό σύνολο εφόσον δεν γίνεται για ιδιοτελής σκοπούς. Στην Ελλάδα δεν είναι αρκετά διαδεδομένη, ιδιαίτερα στις μικρές εταιρίες, αλλά βλέποντας την εξέλιξη της και ακολουθώντας τα Ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα πιστεύουμε ότι στο άμεσο μέλλον θα είναι αναπόσπαστο κομμάτι στο πρόγραμμα και την πολιτική των εταιριών, είτε μεγάλων είτε μικρών και θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη του βιοτικού και οικονομικού επιπέδου της χώρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bell Canada Enterprises Social Responsibility (2005 – ημερομηνία συγγραφής),
‘Sharpening our commitment’, Προσβάσιμο:

http://www.bce.ca/data/documents/BCE_CR_Report_2005_en.pdf

Βικιπαίδεια, Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια ‘Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη’,
Προσβάσιμο:

http://www.ecobilan.fr/document/UGAL_juin03.pdf

Business for Social Responsibility, ‘Reporting on Economic
Impacts: A report by BSR for the Global Reporting Initiative’, Προσβάσιμο:

http://www.bsr.org/meta/200511_BSR_GRI-Economic-Indicators-Report.pdf

Cramer Aron and Hirschland Matthew, Ph.D. (Αύγουστος 2005 – ημερομηνία
συγγραφής), ‘Socially Responsible Investing: Where Do We Go From Here?’,

Προσβάσιμο:

http://www.bsr.org/CSRResources/ResourcesDocs/BSRGreenMoney_Journal_SRI.pdf

Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ‘Ποιοι είμαστε’,

Προσβάσιμο:

http://www.csrhellas.gr/CSR_gr/homegr.html

Elyros S.A (11 Απριλίου 2006 - τελευταία ανανέωση), ‘Εγχειρίδιο Ευρωπαίου
Επιχειρηματία’, Προσβάσιμο: <http://www.elyros.com/greek/3e/>

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (18 Ιουλίου 2001 – ημερομηνία

συγγραφής),

‘Πράσινο Βιβλίο: Προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την Εταιρική Κοινωνική

Ευθύνη’, Προσβάσιμο: [http://www.euroinfo.](http://www.euroinfo.Gr/showProductsbyId.asp?product_id=)

[Gr/showProductsbyId.asp? product_id=](http://www.euroinfo.Gr/showProductsbyId.asp?product_id=)

‘Εταιρική κοινωνική ευθύνη: μια συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη.’ (5 Ιουλίου 2005 – ημερομηνία συγγραφής), Προσβάσιμο:

<http://europa.eu/scadplus/leg/el/lvb/n26034>.

Eu Multi Stakeholder Forum on CSR

Προσβάσιμο:

[http://forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/e](http://forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/en/cs)

[n/cs](http://forum.europa.eu.int/irc/empl/csr_eu_multi_stakeholder_forum/info/data/en/cs)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα ανανέωση,

‘Πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες με επιτυχία μεγάλο συνέδριο για την Ε.Κ.Ε. με ενεργό συμμετοχή ελληνικών επιχειρήσεων’, Προσβάσιμο:

<http://europa.eu.int/hellas/5news/5ekdhloseis050317a.htm>

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ‘CSR Magazine’, Προσβάσιμο:

<http://www.csreurope.org/ourpublications/CSRMagazine>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβώνας (23 Μαρτίου 2000 – ημερομηνία συγγραφής),

Συμπεράσματα της Προεδρίας, Προσβάσιμο:

http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/el/ec/00100-r1.gr0.htm

European Commission, 'Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη των ΜΜΕ', Προσβάσιμο:
http://ec.europa.eu/enterprise/csr/campaign/index_el.htm

Fleishman-Hillard/National Consumers League Study (Φεβρουάριος 2006 –
ημερομηνία συγγραφής), 'Rethinking Corporate Social Responsibility',
Προσβάσιμο:
http://www.csrresults.com/FINAL_Full_Report.pdf

Holme Richard, Tinto Rio και Watts Phil, Royal Dutch, 'Εταιρική Κοινωνική
Ευθύνη: Η λογική της καλής επιχειρηματικότητας',
Προσβάσιμο: <http://www.disabled.gr/lib/?p=8044>

Ινστιτούτο Επικοινωνίας, 'Επιμόρφωση/
Έρευνα', Προσβάσιμο: <http://www.instofcom.gr/institute1.html>

The Center for Corporate Citizenship at Boston, 'Company Social Reports',
Προσβάσιμο:
<http://www.bccccc.net/index.cfm/fuseaction/Page.viewPage/pageId/1340>

United Nations Global Compact,
Προσβάσιμο: <http://www.unglobalcompact.org/>

White Allen L. (Φεβρουάριος 2006 – ημερομηνία συγγραφής), 'Business Brief:
Intangibles and CSR', Προσβάσιμο:
http://www.bsr.org/meta/200602_intangibles_csr.pdf